

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

Techniques Development and Creative Processes for Increasing
Product Values at the Right livelihood Community in Phrae Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ
เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement
Processes through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right
Occupation Communities' Products of Phrae Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ วุวงศ์

รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ สุวรรณภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ฟองคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัชโรจน์ อินเต็ม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765028

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

Techniques Development and Creative Processes for Increasing
Product Values at the Right livelihood Community in Phrae Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ
เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement
Processes through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right
Occupation Communities' Products of Phrae Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ วุวงศ์

รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ สุวรรณภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ฟองคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัชโรจน์ อินเต็ม

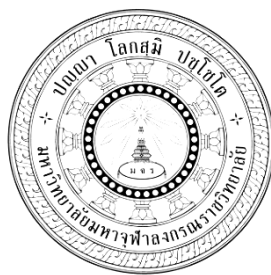
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765028

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Sub-project 2

Techniques Development and Creative Processes for Increasing
Product Values at the Right livelihood Community in Phrae Province

Under Research plan

Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement
Processes through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right
Occupation Communities' Products of Phrae Province

BY

Assistant Professor Dr.Onanong Woowong

Assistant Professor Chaweewan Suwanapha

Assistant Professor Dr.Kriangsak Fongkam

Assistant Professor Nawatrot Intem

Mahachulalongkornrajavidyalaya University ,Phrae Campus

B.E. 2565

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765028

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya Campus)

ชื่อรายงานการวิจัย	: การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
ผู้วิจัย	: ผศ.ดร.อรอนงค์ วุวงศ์, รศ.ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ พองคำ, ผศ.นวัชรโรจน์ อินเต็ม
ส่วนงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development R & D) โดยกระบวนการวิจัยผสมผสาน (mixed methods research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) และเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) แบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion)แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ พบว่า ๑) วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการการของชุมชน ๒)กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ ๓) การเลือกและการจัดเนื้อหาจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด ๔)การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการฝึกอบรม ๕)การกำหนดเวลาของหลักสูตรอบรม ๖)ร่างหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน ๗)วิพากษ์หลักสูตร

๒.พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ พบว่า ๑) ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ของชุมชน ๒)การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ ๓) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๔)การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกด้านการตลาด ๕) การถ่ายทอดการเรียนรู้

๓. นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ หลักสูตรชุดอบรม การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และหลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและบริบทสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Self Other

Research Title: Techniques Development and Creative Processes for Increasing Product Values at the Right livelihood Community in Phrae Province

Researcher: Asst.Prof. Dr. Onanong Woowong, Assoc. Prof. Chaweewan Suwannapha, Asst.Prof. Dr. Kreingsak Fongkum, Asst.Prof. . Nawascharose Intem

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Fiscal Year : 2565/2022

Research Scholarship Sponsor: Thailand Science Research and Innovation Fund

Abstract

The purpose of this study were : 1. to develop a curriculum for the products of at the Right Livelihood Community; 2. to improve techniques and creative processes for increasing product values; and 3. to present a product development curriculum. A research and development (R&D), mixed methods research, and participatory action research (PAR), the in-depth interviews and the evaluation form on curriculum congruence were used in data collection processes.

The results were found as follows.

1. The development steps of the Right Livelihood Community products were: 1.problem and community need analysis; 2. determination of curriculum goals and objectives; 3. selection and organization of content curriculum aligning with its goals and objectives; 4. selection of training program's activities and experiences; 5. determination of training program duration; 6. curriculum draft; and 7.curriculum review.

2. The techniques and product creation processes for increasing product values at the Right Livelihood Community were: 1.investigating the needs of community products; 2. designing product patterns; 3. Developing products prototype; 4. bringing products to market; 5. transferring knowledge and skills; and 6. networking.

3. In terms of the presentation regarding the training program curriculum, it consisted of two training programs: the creative teak products and the creation of traditional Thai teak tray. The curriculum was based on developing self and others, including community contexts and environment. Active learning, which learners learn through self-practice, was integrated into activities. In order to be prototypes for other product expansions the making processes of octagonal trays, movable thrones, and traditional Thai trays were presented.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ได้ดำเนินสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนงบประมาณการทำวิจัยครั้งนี้ และ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำชี้แนะในการทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเป็นรูปเล่ม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และปราชญ์ท้องถิ่น ประชาชน ของชุมชนบ้านบวโก่งทุกท่านที่ให้ข้อมูล จนทำให้งานวิจัยสำเร็จ บรรลुวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ วุวงศ์ และคณะ

๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ กรอบแนวคิด	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และเทคนิคการเรียนรู้	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	๑๐
๒.๓ แนวคิดสัมมาชีพสู่ชุมชน	๒๑
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม	๒๔
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มหรือการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์	๓๑
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สัก	๓๖
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตร	๓๘
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๑
๓.๒ พื้นที่การวิจัย	๕๓
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูล	๕๓
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๔
๓.๕ เก็บรวบรวมข้อมูล	๕๔
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๖

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๗
๔.๑ พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่.....	๕๗
๔.๒ พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน สัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่.....	๗๓
๔.๓ นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่	๙๒
๔.๔ องค์กรความรู้ใหม่.....	๙๕
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ.....	๙๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๙๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๐๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๒
บรรณานุกรม.....	๑๑๓
ภาคผนวก.....	๑๑๗
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๑๘
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูล.....	๑๒๒
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย.....	๑๒๓
ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์.....	๑๒๕
ภาคผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากการวิจัย (Output/Outcome/Impact)	๑๒๗
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๑๒๘

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิด.....	๕
ภาพที่ ๒ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน.....	๖๐
ภาพที่ ๓ การสัมภาษณ์พัฒนาชุมชน.....	๖๐
ภาพที่ ๔ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ.....	๖๒
ภาพที่ ๕ สันทนาการผู้นำชุมชน.....	๖๓
ภาพที่ ๖ เศษไม้สักขนาดต่างๆ.....	๗๘
ภาพที่ ๗ เครื่องฉลุหรือเลื่อย.....	๗๘
ภาพที่ ๘ เหล็กฉาก.....	๗๙
ภาพที่ ๙ กาวร้อน.....	๗๙
ภาพที่ ๑๐ กระดาษทราย.....	๘๐
ภาพที่ ๑๑ สีย้อมไม้.....	๘๐
ภาพที่ ๑๒ สีย้อมไม้.....	๘๑
ภาพที่ ๑๒ แบบและลวดลาย.....	๘๑
ภาพที่ ๑๓ การแกะสลักลวดลายไม้.....	๘๑
ภาพที่ ๑๔ ลายเครือเถา.....	๘๒
ภาพที่ ๑๕ การเตรียมขนาดไม้ในการทำพานแปดเหลี่ยม.....	๘๒
ภาพที่ ๑๖ การวางแบบฉลุบนไม้แบบ.....	๘๓
ภาพที่ ๑๗ การเจาะรูบนแบบไม้.....	๘๓
ภาพที่ ๑๘ ฉลุลาย.....	๘๓
ภาพที่ ๑๙ ลวดลายไม้ที่ฉลุ.....	๘๔
ภาพที่ ๒๐ ตัดมุมเฉียง.....	๘๔
ภาพที่ ๒๑ ประกอบพาน.....	๘๔
ภาพที่ ๒๒ พานขัดด้วยกระดาษทราย.....	๘๕
ภาพที่ ๒๓ ทาน้ำมันย้อมสีไม้สัก.....	๘๕
ภาพที่ ๒๔ แบบบุษบก.....	๘๖
ภาพที่ ๒๕ เตรียมไม้ทำฐานบุษบก.....	๘๖
ภาพที่ ๒๖ ส่วนประกอบตรงกลางของฐานบุษบก.....	๘๗
ภาพที่ ๒๗ ส่วนยอดของบุษบก.....	๘๗

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ ๒๘ ไข่มุมฐานบุษบก.....	๘๘
ภาพที่ ๒๙ ประกอบส่วนต่างๆของฐานบุษบก.....	๘๘
ภาพที่ ๓๐ ตกแต่งบุษบก.....	๘๘
ภาพที่ ๓๑ เก็บรายละเอียด.....	๘๙
ภาพที่ ๓๒ ทาน้ำมันย้อมสี.....	๘๙
ภาพที่ ๓๓ แบบลายเครือเถาทำก่.....	๙๐
ภาพที่ ๓๔ ขนาดไม้ทำก่.....	๙๐
ภาพที่ ๓๕ นำแบบติดกับแผ่นไม้ที่ทำก่.....	๙๐
ภาพที่ ๓๖ เจาะรูของแบบเพื่อเตรียมพร้อมฉลุ.....	๙๑
ภาพที่ ๓๗ ฉลุลายไม้และขัดด้วยกระดาษทราย.....	๙๑
ภาพที่ ๓๘ ประกอบไม้ที่ฉลุแล้ว.....	๙๑
ภาพที่ ๓๙ เก็บรายละเอียดของก่.....	๙๒
ภาพที่ ๔๐ ทาน้ำมันย้อมสี.....	๙๒
ภาพที่ ๔๑ กรอบองค์ความรู้ใหม่.....	๙๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ประเทศ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ด้าน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านความมั่นคง ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือ ต้องการให้ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงาน และรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติรวมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งให้เกิดความยั่งยืน โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานนำมาสู่การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ดังกล่าวข้างต้นคือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐรวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง^๑

จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลศักยภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวแปรจากปัจจัยภายใน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของจังหวัดแพร่ ปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาล ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับประเทศ^๒ พบว่า จังหวัดแพร่ มีทั้งโอกาสที่ควรพัฒนาต่อยอดและปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเรียงลำดับความสำคัญของศักยภาพและปัญหา โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจังหวัดแพร่ ได้จัดลำดับความสำคัญด้านจุดแข็งของจังหวัด ๕ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) เป็นจังหวัดต้นน้ำของแม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือและมี ลำน้ำสาขารอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด (๒) มีศักยภาพเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นจุด Logistic ด้านการขนส่ง คมนาคมและการ กระจายสินค้าไปสู่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและภาคอื่น ๆ และลำดับที่ ๓ มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณภาพและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น ไม้สัก เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ผ้า

^๑ สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.กรมพัฒนาชุมชน,๒๕๖๒,หน้า ๑๑.

^๒ แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (๒๕๖๑-๒๕๖๔), สำนักงานจังหวัดแพร่ กลุ่มยุทธศาสตร์และงานพัฒนาจังหวัด.

หม้อห้อม ผ้าทอ เครื่องจักสาน ในขณะเดียวกันก็จัดลำดับจุดอ่อนไว้ ๗ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ สวนขนาดกลางมีไม่เพียงพอ และขาดระบบชลประทาน ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง ข้าชากต่อเนื่องทุกปี (๒) ประชาชนมีฐานะยากจน มีรายได้ต่ำกว่าค่ากลางของประเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตรที่เป็นสินค้าหลักและสำคัญของจังหวัด และ (๓) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย โดยเฉพาะป่าไม้ มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นพื้นที่ทำมาหากิน รวมทั้งประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านโอกาสจัดไว้ ๖ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารจัดการน้ำ โดยการจัดหาแหล่งน้ำ การขุดลอก การสร้างฝาย การจัดทำแก้มลิงเพื่อให้มีแหล่งน้ำต้นทุนและมีน้ำสำรองไว้ใช้สำหรับ อุปโภค บริโภค และเพาะปลูกในฤดูแล้งรวมทั้งป้องกันน้ำท่วม ในฤดูน้ำหลาก (๒) รัฐบาลมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างเอกลักษณ์ ทั้งการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และ (๓) รัฐบาลมีโครงการที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ การขยายเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเฉพาะทางรถยนต์ที่จะขยายเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานรวมทั้งการมีแผนที่จะก่อสร้างรถไฟทาง คู่สายเด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ และแผนการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง^๓

จัดลำดับความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมที่ดี ที่ปรารถนาของจังหวัด ทีมงานวิจัยได้สืบค้นข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์ประกอบเพิ่มเติม ทำให้ได้พบว่า เศรษฐกิจเกิดจากผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อม เพอร์นิเจอร์ไม้สัก ผ้าตีนจก หัตถกรรมงานจักสาน แต่ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นศิลปะแบบธรรมดา ยังไม่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านั้นให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงศิลปะสร้างสรรค์ร่วมสมัย ถึงแม้แต่ก็น้อยมากหรือเกือบไม่มีเลย เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในการผลิตผลิตภัณฑ์ หัตถกรรม จึงทำให้ชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพออย่างทั่วถึง เมื่อชุมชนไม่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตก็คลอนแคลน สังคมก็ยังไม่ดีตามที่ทางราชการตั้งเป้าหมายไว้ และปัจจุบันยังเกิดผลกระทบที่เกิดจากไวรัสโคโรนา (COVID 19) ทำให้ภาวะสิ่งแวดล้อม ทั้งเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชนได้เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย

นอกจากนั้น จังหวัดแพร่ มีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์เอกลักษณ์เฉพาะตนอีก

^๓ แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (๒๕๖๑-๒๕๖๔), สำนักงานจังหวัดแพร่ กลุ่มยุทธศาสตร์และงานพัฒนาจังหวัด, หน้า ๖๖-๖๗.

มากมายโดยเฉพาะศิลปะหัตถกรรมยิ่งนานวันยิ่งจะหาคนสืบทอดได้ยาก ที่มีอยู่เป็นการสานแบบพื้น ๆ ธรรมดา ไม่มีการพัฒนาลวดลายศิลปะลงบนผลิตภัณฑ์ ถ้าหากมีการออกแบบ จัดรูปแบบ พัฒนารูปลักษณ์ให้มีศิลปะร่วมสมัยหรือศิลปะสร้างสรรค์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ เช่น ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลปะเมืองแพร่ ฯลฯ เข้าไปในผลิตภัณฑ์ด้วย จะเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้แก่ชุมชนที่จัดทำและส่งเสริมอาชีพให้นักเรียน นำความผาสุกสู่ชุมชนและครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและยุคของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทางด้านเศรษฐกิจจะต้องมีการส่งเสริมอาชีพให้กับเยาวชน ผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดรายได้

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น คณะทีมงานวิจัยเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมกันสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของจังหวัดแพร่ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิตและสังคมของจังหวัดแพร่ให้บรรลุเป้าหมายที่ทางราชการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดแพร่ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ เพื่อหาวิธีพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความยั่งยืนและนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

- ๑.๓.๑ รูปแบบหรือโครงการพัฒนาหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน และหลักสูตรท้องถิ่น ควรจะมีลักษณะอย่างไร
- ๑.๓.๒ การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าควรจะใช้รูปแบบลักษณะใด เพื่อเป็นที่ต้องการของตลาด
- ๑.๓.๓ ผลการพัฒนาหลักสูตรอบรมและเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนมีเทคนิคและกระบวนการอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการค้นคว้าดังต่อไปนี้

- ๑) องค์ความรู้เทคนิคกระบวนการของผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
- ๒) วิธีการพัฒนาหลักสูตรอบรม และเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ เช่น วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการการใช้งานของผู้บริโภค ออกแบบลวดลายและเทคนิค กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โครงสร้างหลักสูตร
- ๓) นำหลักสูตรอบรมที่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่* นำเสนอต่อหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ในการทำวิจัยที่มีความเหมาะสม และสามารถที่สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของชุมชน จำนวน ๑ พื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนที่มีวัตถุดิบและการประกอบอาชีพที่อยู่ในชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ได้แก่ บ้านบวักโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

๑.๔.๓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

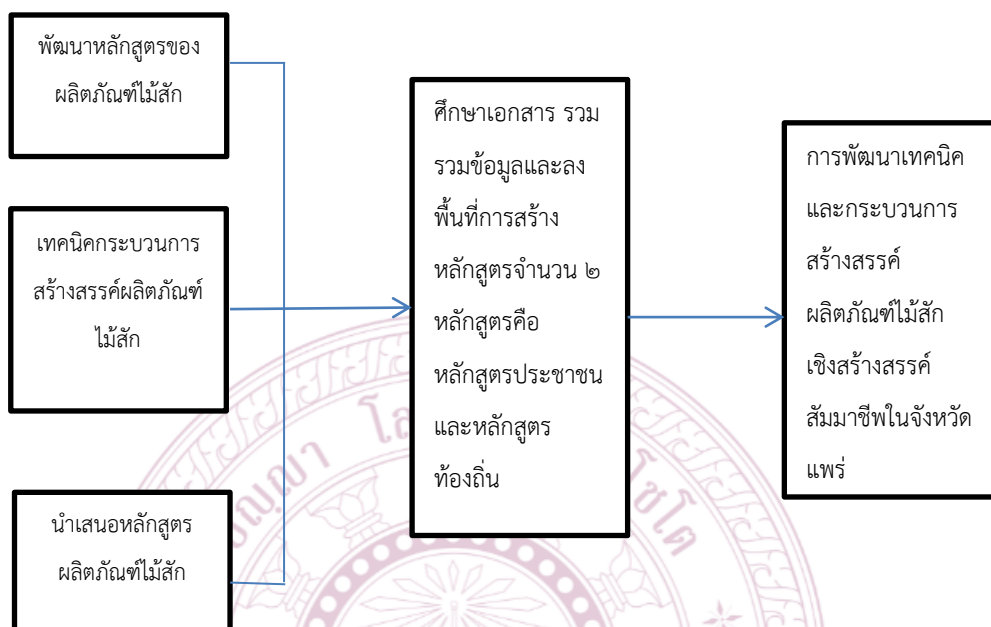
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ แยกหลักสูตรที่จะพัฒนาออกเป็น ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับชุมชนและหลักสูตรท้องถิ่น ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้นจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน แยกออกเป็น ๒ ระยะดังนี้

ระยะที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรชุมชนและหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายและออกแบบพัฒนาหลักสูตร คือศึกษาจากเอกสาร ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาออกแบบและยกร่างหลักสูตรโดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นและความต้องการการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตรและทำต้นแบบแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก จำนวน ๒๕ คนประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน ๕ คน และปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน ๕ คน ประชาชน จำนวน ๑๐ คน

ระยะที่ ๒ การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอหลักสูตร เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ผู้ประกอบ การผลิตภัณฑ์ ไม้สัก เจ้าของของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ปราชญ์ท้องถิ่นผลิตภัณฑ์ ไม้สักเจ้าของของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ผู้นำชุมชนผลิตภัณฑ์ ไม้สัก เจ้าของของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๑.๕ กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเชิงสร้างสรรค์สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิด

๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เทคนิคและกระบวนการ หมายถึง การพัฒนาออกแบบ ขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีรูปแบบและลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ให้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน

สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ หมายถึง การคิดออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักหรือแปรรูปไม้สักที่มีรูปแบบ ลวดลายเป็นที่น่าสนใจต่อผู้บริโภค และสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืน

พัฒนาหลักสูตร หมายถึง การนำองค์ความรู้จากกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้สัก จากชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ มาพัฒนาออกแบบหลักสูตรอบรม เพื่อเป็นหลักสูตรสำหรับให้ประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่น มาพัฒนาโครงสร้าง เนื้อหาขั้นตอน การวางจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้

ชุมชนสัมมาชีพ หมายถึง ชุมชนชาวบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ที่มีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับไม้สักและแปรรูปไม้สัก ซึ่งมีตั้งแต่ของชิ้นเล็กจนถึงของชิ้นใหญ่ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ มีรายได้ ลดการเบียดเบียนตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นวิถีของชาวบ้านในชุมชนบ้านบวโกโป่ง

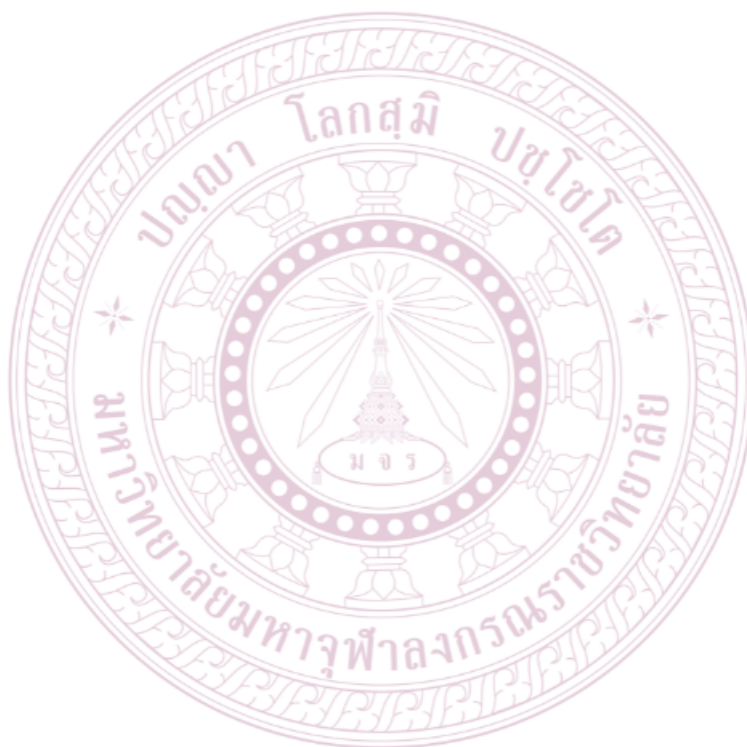
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สักที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

๑.๗.๒ ได้ทราบกระบวนการเทคนิคของผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพใน
จังหวัดแพร่

๑.๗.๓ ได้หลักสูตรอบรมผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๑.๗.๔ ได้นำเสนอแนะหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัด
แพร่ ให้กับหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอผลการวิจัยต่อไป คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และเทคนิคการเรียนรู้
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- ๒.๓ แนวคิดสมาชิกผู้ชุมชน
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มหรือการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สัก
- ๒.๗ แนวคิดพัฒนาหลักสูตรอบรม
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และเทคนิคการเรียนรู้

ความหมาย

การเรียนรู้ (Learning) ได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

อารี พันธุ์ณี^๑ การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรและเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณวุฒิภาวะ พืชยาต่าง ๆ อุบัติเหตุหรือความบังเอิญ

“การเรียนรู้ (Learning)”^๒ มีขอบเขตที่ครอบคลุมความหมาย ๒ ประการ คือ การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้ (Learning process)” ซึ่งหมายถึง การดำเนินการอย่างเป็น

^๑ อารี พันธุ์ณี, จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน, (กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๖.

ขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ในความหมายของ “ผลการเรียนรู้ (Learning outcome)” ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเรียนรู้มีลักษณะเป็นทั้งผลลัพธ์อันเป็นเป้าหมายปลายทาง (ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (means) ซึ่งลักษณะทั้งสองเป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกัน หากบุคคลมีกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตน บุคคลนั้นก็จะย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระหรือกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างถ่องแท้และลึกซึ้ง เกิดความรู้สึกหรือเจตคติไปในทางที่เหมาะสมและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำ หรือพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

เทคนิคการเรียนรู้ (Teaching Techniques) ^๓ ในฐานะที่เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้วิธีสอนแต่ละวิธีเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เทคนิคเป็นกลวิธีที่ใช้เสริมกระบวนการหรือขั้นตอนหรือการกระทำใดๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอนหรือการกระทำนั้น ๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น เทคนิคการเรียนรู้จึงหมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอนหรือการกระทำต่าง ๆ ในการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการบรรยายหรือการพูดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากบุคคลนั้นใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น ใช้อารมณ์ขัน ประกอบการพูด ยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย ใช้สื่อช่วยทำให้สิ่งที่บรรยายชัดเจนขึ้น ก็ย่อมช่วยให้การบรรยายนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เทคนิคการเรียนรู้ ^๔ ซึ่งเป็นความรู้ที่จะช่วยเสริมให้วิธีสอนรูปแบบการเรียนการสอน และระบบการสอน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนเรื่องทักษะการสอนนั้น ผู้เขียนจะกล่าวถึงวิธีการฝึกฝนด้วยวิธีที่เรียกว่า การสอนแบบจุลภาค(micro-teaching) ซึ่งเป็นกระบวนการในการจัดการฝึกทักษะการสอนเท่านั้น แต่จะไม่กล่าวถึงเนื้อหาสาระของการฝึก เพราะเนื้อหาสาระของการฝึกก็คือเนื้อหาสาระที่ว่าด้วยหลักการสอน ระบบการสอน รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการเรียนรู้ โดยผู้ฝึกเข้าไปสอนผู้เรียนในสถานการณ์จริง และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำและความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

^๒ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘๖.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๕.

หลักการเรียนรู้

หลักการเรียนรู้ (Learning Principle) หมายถึง ข้อความรู้อย่อยๆ ที่พรรณนาหรืออธิบาย ทำนาย ปรากฏการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ ตามกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการที่เหมาะสมกับศาสตร์ของความรู้ นั้น ๆ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ หลักการเรียนรู้หลาย ๆ หลักการ อาจนำไปสู่การสร้างเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ (Concept/Approach on Learning) คือ ความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ที่พรรณนาหรือทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่นักคิด นักจิตวิทยา หรือนักการศึกษาได้นำเสนอและได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งว่าเป็นแนวคิดที่น่าเชื่อถือ ด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง

ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) หมายถึง ข้อความรู้ที่พรรณนา/อธิบาย/ทำนาย ปรากฏการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการสืบสวน แสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับศาสตร์แต่ละสาขา ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือได้ และสามารถนำไปนิรนัยเป็นหลักหรือกฎการเรียนรู้ย่อย ๆ หรือ นำไปใช้เป็นหลักในการจัด กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ ทฤษฎีโดยทั่วไปมักประกอบด้วยหลักการย่อยๆ หลายหลักการ

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง^๕ ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์และของวิกโกทสกี เป็นรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพียเจต์อธิบายว่า พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้น เมื่อบุคคลรับและซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทาง ปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น บุคคลจะพยายามปรับ สภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา เพียเจต์เชื่อว่าคนทุกคน จะมีการพัฒนาเชาว์ปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อม

^๕ อ่างแก้ว, ติศนา แคมมณี, ศาสตราจารย์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ, หน้า ๔๗๖.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗๕.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐-๙๑.

ตามธรรมชาติ และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม วุฒิภาวะ และกระบวนการพัฒนาความสมดุลของบุคคลนั้น ส่วนวีรกี้อทสก็ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ก็ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือ วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบันสังคมต่างๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการทั้ง ๒ ด้านจะเป็นไปร่วมกัน

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน^๔ (Constructionism) แนวคิดทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เกิดความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นในตนเองนี้ จะมีความหมายต่อผู้เรียนจะอยู่คงทน ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี นอกจากนั้นความรู้ที่สร้างขึ้นเองนี้ ยังจะเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง^๕ กระบวนการทางปัญญาระดับสูง ที่ใช้กระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้สร้างสรรค์มีอิสรภาพทางความคิด

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางปัญญาระดับสูงที่มีกระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกัน ซึ่งประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

^๔ อ่างแก้ว, ติศนา แคมมณี, ศาสตราจารย์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๙๖.

^๕ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์, (มปท, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ผู้เรียนที่แสดงออกมาซึ่งความคิดสร้างสรรค์จะต้องเป็นการสร้างแนวคิดใหม่แสวงหาและพิจารณาทางเลือกที่หลากหลาย

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่ๆ หรือเป็นการกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่ซ้ำแบบใคร มีความแปลกใหม่ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่สัมพันธ์ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ได้อย่างเหมาะสม เราสามารถอธิบายความคิดสร้างสรรค์ ได้จาก

๑) ผลงานที่ผลิต

๒) กระบวนการที่จัดกระทำ

๓) ทักษะที่ใช้ในแง่ความคล่องแคล่ว

๔) บุคลิกภาพของบุคคลและเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

๒.๒.๒ ประเภทของความคิดสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทความเปลี่ยนแปลง (Innovation) คือ แนวคิดที่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เช่น ทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น เป็นการคิดโดยภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนย่อย บางครั้งเรียกว่า “นวัตกรรม” ที่เป็นการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การใช้สมองกล เป็นต้น

๒) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การผสมผสานแนวคิดจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกันแล้วก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า เช่น การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาการบริหาร การใช้หลักการคำนวณของลูกคิดและหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาผสมผสานเป็นคอมพิวเตอร์ซึ่งกลายเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่ง

๓) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension) เป็นการผสมผสานกันระหว่างความคิดสร้างสรรค์ประเภทเปลี่ยนแปลงกับความคิดสร้างสรรค์ประเภทสังเคราะห์ คือ เป็นโครงสร้างหรือกรอบที่ได้กำหนดไว้กว้างๆ แต่ความต่อเนื่องเป็นรายละเอียดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น เช่น งานอุตสาหกรรม การสร้างรถยนต์ ซึ่งในแต่ละปีจะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจากต้นแบบเดิม

๔) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทลอกเลียนแบบ (Duplication) เป็นลักษณะการจำลองหรือลอกเลียนแบบจากความสำเร็จอื่นๆ โดยอาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปจากเดิมเพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่ยังคงแบบเดิมอยู่

ความคิดสร้างสรรค์แต่ละประเภทจะไม่สามารถอยู่ได้โดยลำพังเฉพาะตัว แต่จะบูรณาการและผสมผสานกันอยู่เสมอ คือ เมื่อมีการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น ก็จะมีการพิจารณาสังเคราะห์โดยดำเนินการตามความคิดนั้นอย่างต่อเนื่อง

๒.๒.๓ องค์ประกอบที่สำคัญของความคิดสร้างสรรค์

Guilford ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ไว้ ๔ อย่าง คือ^{๑๐}

๑) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำกันกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการคิดจากเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็นหรือสามารถพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งที่ไม่คาดคิด ความคิดริเริ่มอาจนำความคิดเก่ามาปรุงแต่งผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่ ความคิดริเริ่มมีหลายระดับซึ่งอาจเป็นความคิดครั้งแรกที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครสอนแม้ความคิดนั้นจะมีผู้อื่นคิดไว้ก่อนแล้วก็ตาม

๒) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

(๑) ความคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

(๒) ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

(๓) ความคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expression Fluency) เป็นความสามารถในการใช้สีหรือประโยค กล่าวคือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

(๔) ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดค้นสิ่งที่ต้องานภายในเวลาที่กำหนด เช่น ใช้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดซึ่งอาจเป็น ๕ นาที หรือ ๑๐ นาที

๓) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของกาคิดแบ่งออกเป็น

(๑) ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ ตัวอย่างของคนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดได้ว่าประโยชน์ของหนังสือพิมพ์มีอะไรบ้าง ความคิดของผู้ที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน เช่น เพื่อรู้ข่าวสาร เพื่อโฆษณาสินค้า เพื่อธุรกิจ ฯลฯ ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงทิศทางเดียว คือ เพื่อรู้ข่าวสาร เท่านั้น

^{๑๐} Guilford, J.P. 1967, *The Nature of Human Intelligence*. New York : McGraw-Hill Book Co., 145-151

(๒) ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง(Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้ หรือ ประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา ผู้ที่มีความยืดหยุ่นจะคิดดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน

๔) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดนอกเนกนัย ที่ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่ว ในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดละเอียดลออสำหรับ องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกับความคิดสร้างสรรค์ทั่วไปซึ่ง

อรรี. รังสินันท์^{๑๑} อธิบายองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้โดยสมบูรณ์ดังนี้

๑. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือ ความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่มเรียกว่า Wild Idea เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ความคิดริเริ่มเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นความคิดที่จำเป็นต้องอาศัยจินตนาการ ผสมกับเหตุผลแล้วหาทางทำให้เกิดผลงาน ผู้ที่มีความคิดริเริ่มเป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงออกพร้อมทั้ง กับทดลอง ทดสอบความคิดนั้นอยู่เสมอ

๒. ความคล่องตัว หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันเมื่อตอบปัญหาเรื่องเดียว กันความ คล่องในการคิดนี้มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี และต้องการนำวิธีการเหล่านั้นมาทดลอง จนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้อง

๓. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ประเภท หรือแบบของความคิด แบ่งออกเป็น

(๑) ความคิดยืดหยุ่น ที่เกิดขึ้นทันที เป็นความสามารถในการดัดแปลงของสิ่งเดียวให้ เกิดประโยชน์หลายด้าน

(๒) ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง เป็นความสามารถในการดัดแปลง ของสิ่งเดียว ให้เกิดประโยชน์หลายด้าน

๔. ความคิดละเอียดลออ เป็นลักษณะของความพยายามในการใช้ความคิดและประสาน ความคิดต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ดังนั้นองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด^{๑๒} ได้แบ่งสมรรถภาพ ทางสมองออกเป็น ๓ มิติ คือ

^{๑๑} อารี รังสินันท์, *ความคิดสร้างสรรค์*, (กรุงเทพฯ : ธนกิจการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า๒๔-๓๔.

๑. เนื้อหาที่คิด (Content) หมายถึง สิ่งเร้าหรือข้อมูลต่างๆ ที่มองรับเข้าไปคิดมี ๔ ประเภท ได้แก่ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม

๒. วิธีการคิด (Operation) หมายถึง ลักษณะกระบวนการทำงานของสมองแบบต่างๆ มี ๕ แบบ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความจำ การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) การคิดแบบอนกนัย และการประเมินผล

๓. ผลของการคิด (Product) เป็นผลของกระบวนการจัดกระทำของความคิดกับข้อมูลเนื้อหา ผลผลิตของความคิดออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ การแปลงรูป และการประยุกต์จากแบบทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ จะเห็นว่าองค์ประกอบส่วนหนึ่งในสติที่วางด้วยผลของความคิดที่เรียกว่า การแปลงรูปเป็นส่วนที่แสดงถึงความคิด

๒.๒.๔ ลักษณะเด่นของการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเด่นดังนี้

๑. ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ
๒. ไม่มีรูปแบบตายตัว
๓. ใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา
๔. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
๕. มีการบูรณาการในตัวเอง
๖. มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูง
๗. เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย
๘. ชื่อรูปแบบมีนัยเชิงบวก ท้าทาย กระตือรือร้น
๙. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในการคิดที่สันติสุข
๑๐. ผู้เรียนสร้างชิ้นงานผลงานสิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม
๑๑. เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนจากง่ายไปยากและใกล้ตัวไปไกลตัว
๑๒. นำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระและสามารถเชื่อมโยงได้กับรูปแบบการเรียนรู้

อื่นๆ

๒.๒.๕ กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง วิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่าง

^{๑๒}OP.cilt, The Nature of Human Intelligence, p. 53.

เป็นขั้นตอน ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ได้แบ่งขั้นตอนเป็น ๔ ขั้นตอน^{๑๓}

๑. ขั้นเตรียม (Preparation) เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะ เพื่อมาประกอบการพิจารณา โดยอาศัยพื้นฐานของกระบวนการต่อไปนี้

๑.๑ การสังเกตนักคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องเป็นนักสังเกตที่ดี และสนใจต่อสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ได้พบเห็นเสมอ

๑.๒ การจำแนก หมายถึง กระบวนการจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นหมวดหมู่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการลำดับความคิดต่อไป

๑.๓ การทดลอง เป็นหัวใจของการสร้างสรรค์งาน เพราะผลการทดลองจะเป็นข้อมูลสำหรับคิดสร้างสรรค์ต่อไป

๒. ขั้นฟักตัว (Incubation) เป็นขั้นที่ใช้เวลาสำหรับการครุ่นคิดเป็นระยะที่ยังคิดไม่ออกบางครั้งแทบไม่ได้ใช้ความคิดเลย การฟักตัวนี้บางครั้งความคิดอื่นจะแวบมาโดยไม่รู้ตัว

๓. ขั้นคิดออก (Illumination or Inspiration) เป็นขั้นของการแสดงภาวะสร้างสรรค์อย่างแท้จริง คือสามารถมองเห็นลู่ทางในการริเริ่ม หรือสร้างสรรค์งานอย่างแจ่มชัด โดยตลอด

๔. ขั้นพิสูจน์ (Verification) เป็นขั้นการทบทวน ตรวจสอบ ปรับปรุงประเมินค่าวิธีการว่าใช้ได้หรือไม่ เพื่อให้คำตอบที่ถูกต้องแน่นอนเป็นกฎเกณฑ์ต่อไป

Divito ได้กำหนดขั้นตอนของการเกิดความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้^{๑๔}

๑. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) คือ ขั้นสัมผัสหรือเผชิญกับสถานการณ์ ซึ่งส่วนมากจะเป็นปัญหาต่างๆ ปัญหาจะถูกนำมาวิเคราะห์ กำหนดนิยามเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาและส่วนประกอบ

๒. ขั้นผสมผสาน (Manipulate) หลังจากรู้สภาพปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ความคิดที่จะแก้ปัญหาจะถูกนำมาผสมผสานกัน ซึ่งจะต้องอาศัยความค้ำข้องใจและความเข้าใจในปัญหา

๓. ขั้นการพบอุปสรรค (Impasse) เป็นขั้นที่เกิดขึ้นบ่อยและเป็นขั้นสูงสุดของการแก้ปัญหาในขั้นนี้จะมีความรู้สึกว่าวิธีการบางอย่างในการแก้ปัญหานั้นใช้ไม่ได้ คิดไม่ออกรู้สึกล้มเหลวในการแก้ปัญหา

^{๑๓} นิพนธ์ จิตต์ภักดิ์, “การสอนแบบสร้างสรรค์,” ประชากรศึกษา. 7(3) : 19-21 ; มิถุนายน-กรกฎาคม ๒๕๒๓, หน้า ๒๐.

^{๑๔} Divito, Altred. *Recognized Assessing Creativity Developing Teacher Competencies*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc, 1971, p.๒๐๘.

๔. ขั้นคิดออก (Eureka) เป็นขั้นคิดแก้ปัญหาได้ทันทีทันใดหลังจากที่ได้พบอุปสรรคมาแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในการแก้ปัญหานั้นๆ

๕. ขั้นพิสูจน์ (Verification) เป็นขั้นต่อจากขั้นพบอุปสรรคและขั้นคิดออกเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบความคิดเพื่อยืนยันความคิดดังกล่าว

ความคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องมีขั้นตอนเป็นลำดับขั้นตอนดังกล่าวแต่เป็นการคาดคะเนจากเหตุการณ์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ การคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ไม่จำเป็นต้องเป็นขั้นสูงสุดเสมอไป แต่ความคิดสร้างสรรค์อาจเป็นขั้นตอนใดในหกขั้นตอนต่อไปนี้^{๑๕}

ขั้นที่ ๑ การคิดสร้างสรรค์ขั้นต้น

ขั้นที่ ๒ ขั้นมีผลผลิตออกมา

ขั้นที่ ๓ ขั้นสร้างสรรค์

ขั้นที่ ๔ ขั้นความคิดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่

ขั้นที่ ๕ ขั้นปรับปรุงความคิดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่

ขั้นที่ ๖ ขั้นความคิดสร้างสรรค์สูงสุด สามารถแสดงความคิดเป็นนามธรรม

วิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเสนอวิธีการคิดสร้างสรรค์ไว้ ๕ ขั้น และเรียกขั้นเหล่านี้ว่า “ ห้าขั้นแห่งการสร้างความคิด “ ดังนี้^{๑๖}

๑. คิรวบรวมข้อมูล หมายถึง การใช้ใจคิรวบรวมวัตถุดิบต่างๆ คิดถึงข้อมูลต่างๆ ทุกอย่างที่เรากระทำ เช่นการโฆษณา หรือจะเขียนรูป เป็นต้น เราก็คิดถึงภาพที่เรากระทำมา เช่นเส้นสีการวาดรูป ที่เขาทำกันมา พยายามใช้ความคิดกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้อย่างกระตือรือร้น ให้หลังเข้ามาสู่ใจหรือสมองของเรา

๒. กระบวนการใช้วัสดุดิบ หมายถึง การคิดถึงข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมอยู่ในใจครั้งแล้วครั้งเล่า ว่าการทำอย่างนี้จะเป็นที่สนใจและได้ประโยชน์หรือไม่ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับความคิดอันอื่นที่เรารวบรวมอยู่ในใจ หากสมองเหนื่อยก็จะหยุดพักไว้ก่อน

๓. ทำให้ใจว่าง หมายถึง การหยุดคิดแล้วทำจิตใจให้ว่าง ลืมปัญหาต่างๆ ในขั้นที่สองแล้วหันเหความสนใจไปยังสิ่งอื่นๆ อีก ปล่อยให้จิตใจได้สำนึกของกลไกความคิดทำงานของมันต่อไป

๔. ยูริกา หมายถึง ขั้นเกิดความคิดแวบขึ้นมา บางครั้งความคิดอาจหลังไหลเข้ามาโดยไม่คาดฝัน อาจเป็นเวลาไหนก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในตอนเราครึ่งหลับครึ่งตื่นในตอนเช้า และเขา

^{๑๕} บุญเหลือ ทองอยู่, “ความคิดสร้างสรรค์,” มิตรครู. 7(4) : 3-4 เมษายน.๒๕๒๑,หน้า ๑๖.

^{๑๖} อารีย์ พันธมณี, ความคิดสร้างสรรค์, (กรุงเทพฯ : ธนาการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๘๗-๘๘.

เรียกขานนี้ว่า “ยูริกา” ซึ่งแปลว่า “ข้าพเจ้าได้พบแล้ว” ซึ่งเป็นคำกล่าวของ Archimedes กล่าวใน ขณะที่เขาได้พบวิธีหาน้ำหนักของวัตถุเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทองคำ

๕. พินาศวิจารณ์ หมายถึง เป็นขั้นที่ต้องใช้เวลาวิพากษ์วิจารณ์อย่างจริงจังต่อ ความคิดใหม่ที่คิดได้ แล้วพยายามจัดความคิดนั้นให้เป็นรูปร่าง เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ เป็นโอกาส ดีที่มีผู้ช่วยวิพากษ์วิจารณ์ เพราะบางทีคำพูดสักเพียงประโยคเดียว อาจทำให้ความคิดใหม่ที่คิดนั้นยิ่ง ดีขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงวิธีการคิดหรือ กระบวนการทำงานของสมอง มีขั้นตอนที่เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การรับปัญหา การใช้ความคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง เมื่อค้นพบคำตอบแล้ว จึงตั้งสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐาน และเกิดแนวทางหรือความคิด ใหม่แล้วพิจารณาปรับปรุงแนวทางหรือความคิดนั้นๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๒.๒.๖ เทคนิคการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์สามารถเรียนรู้ และเสริมสร้างให้พัฒนาสูงขึ้นได้ ด้วยการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ ลงมือกระทำ ภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นอิสระ อบอุ่น ปลอดภัยท้าทาย และด้วย เทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่นักคิด นักจิตวิทยาได้ศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๑) เทคนิคความกล้าที่จะริเริ่ม

ออสบอร์น (Osbon)^{๑๗} ได้เสนอแนะวิธีการฝึกความกล้าที่จะริเริ่ม โดยให้ฝึก เขียนอะไรก็ได้ลงในกระดาษ นึกสิ่งใดได้ก็เขียนลงไป ฝึกเช่นนี้อยู่ประจำจนกว่าจะมีความแปลกใหม่ เกิดขึ้น จากนั้นจึงค่อยเอาความคิดเก่าออกไป เหลือความคิดใหม่ไว้ นอกจากนั้นยังเสนอแนะว่าให้ติด กระดาษการ์ดแผ่นเล็กๆ หรือสมุดโน้ตไว้เป็นประจำ เมื่อเกิดความคิดใหม่ก็ให้รีบจดลงทันทีแล้วค่อย นำมาคิดต่อหรือปรับปรุงขยายความให้สมบูรณ์ขึ้นได้ ความคิดริเริ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความกล้า และเริ่มต้นด้วยการฝึกคิด และจดบันทึกไว้จนกว่าจะพบความคิดที่ดี ๆ แปลกใหม่ สิ่งสำคัญคือ เริ่มต้นคิดให้ได้ก่อน ความคิดดี ๆ จึงจะตามมา

๒) เทคนิคการสร้างสรรคความคิดใหม่ เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการแก้ปัญหา สมิท (smith) ได้เสนอวิธีการสร้างความคิดใหม่ โดยการให้บุคคลแจกแจงแนวทางที่สามารถใช้ในการ แก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งมา ๑๐ แนวทาง จากนั้นจึงแบ่งแนวทางเหล่านี้ออกเป็นแนวทางย่อยๆ ลงไป อีก โดยเหตุผลที่ว่าบุคคลมักจะปฏิเสธไม่ยอมรับความคิดแรกหรือสิ่งแรกที่ผ่านเข้ามาในจิตใจ แต่จะ พยายามบังคับให้จิตใจแสดงทางเลือกอื่นๆ อีก หลักการของสมิทมีลักษณะเป็นแบบผสมผสาน หรือ

^{๑๗} Osborn อ้างใน สำนักงาน กพ., การคิดสร้างสรรค์, (กรุงเทพฯ : สำนักงาน กพ., ๒๕๖๐), หน้า ๖๐-๖๒.

การคัดเลือกคำตอบ หรือทางเลือกต่างๆ แล้วสร้างขึ้นเป็นคำตอบหรือทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา

๓) เทคนิคแผ่นตรวจของออสบอร์น (Osborn) ได้คิดเทคนิคการทำของเก่าให้เป็นของใหม่ด้วยแผ่นตรวจซึ่งเป็นแผ่นที่กำหนดแนวทางกระตุ้นให้คิดในแง่มุมต่างจากเดิมหลายแนวทาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางใหม่ และปรับปรุงพัฒนาออกแบบใหม่ๆ ดังนี้

(๑) นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น โดยการใช้คำถามว่า สิ่งนี้จะเอาไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นได้อย่างไร

(๒) ดัดแปลงใช้อย่างอื่น ด้วยการตั้งคำถามว่า มีอะไรอีกไหมที่เหมาะสมกับสิ่งนี้ มีอะไรบ้างที่พอจะลอกเลียนทำให้เหมือนได้

(๓) ปรับเปลี่ยนได้หรือไม่ ด้วยการลองทำในลักษณะต่างๆ เช่น ลองบิดดู ลองเปลี่ยนสี ลองเติมกลืน ลองเปลี่ยนรูปร่าง ลองทำให้เคลื่อนไหว

(๔) เพิ่ม ขยาย โดยการคิด เพิ่ม หรือขยายในลักษณะต่างๆ

-ลองเพิ่มเวลามากขึ้น

-ลองเพิ่มความถี่มากขึ้น

-ลองเพิ่มส่วนประกอบมากขึ้น ลองทำให้หนามากขึ้น ใหญ่ขึ้น แข็งขึ้น ให้มีค่ามากขึ้น เช่น ให้ลองตกแต่งชั้นหรือตู้แสดงสินค้าให้น่าสนใจ

๕) เทคนิคการระดมพลังสมอง เป็นเทคนิควิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาของออสบอร์น จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดหลายทิศทาง คิดคล่องแคล่วได้ปริมาณมากในช่วงเวลาจำกัด โดยการให้บุคคลคิดเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ จัดบันทึกรายการความคิดต่างๆ ที่คิดได้โดยไม่คำนึงถึงการประเมินความคิดแต่เน้นปริมาณความคิด คิดให้ได้มาก คิดให้แปลก หลังจากได้รวบรวมความคิดต่างๆ แล้ว จึงค่อยประเมินเลือกความคิดที่ดีที่สุดมาใช้ในการแก้ปัญหาและจัดลำดับทางเลือกหรือทางแก้ปัญหารองๆ ไว้อีกด้วย

๒.๒.๖ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด(Guilford)^{๑๘} อธิบายไว้ว่า ในระบบการคิดของมนุษย์มีประเด็นที่เกี่ยวข้องอยู่ ๓ มิติ คือ มิติว่าด้วย “เนื้อหา” หรือ “สิ่งเร้า” มิติที่ว่าด้วย “วิธีคิด” และมิติว่าด้วย “ผลการคิด” หรือ “ลักษณะของคำตอบ” แต่ละมิติมีรายละเอียดดังนี้

^{๑๘} อารีพัน พันธมณี, *คิดอย่างสร้างสรรค์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี่, ๒๕๔๐),

มิตินี้ ๑ เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อ ในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิด แบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะคือ

๑. ภาพ (Figural : F) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือ รูปที่แน่นอน ซึ่งสามารถรับรู้ และทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้นไม้

๒. สัญลักษณ์ (Symbolic : S) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี และสัญลักษณ์อื่นๆ

๓. ภาษา (Semantic : M) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ กันใช้ติดต่อสื่อสาร ได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น

๔. พฤติกรรม (Behavior : B) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกกิริยา อากักรการกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิตินี้ ๒ วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิตินี้แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงานหรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกได้ ๕ ลักษณะคือ

๑. การรับการเข้าใจ (Cognition : C) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่ดีความเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้

๒. การจำ (Memory : M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่างๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ

๓. การคิดแบบอนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking : D) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่มุม

๔. การคิดแบบเอกนัย หรือความคิดรวม (Convergent Thinking : N) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด

๕. การประเมินค่า (Evaluation : E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุ สมผลสามารถตัดสินเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม สามารถสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

มิตินี้ ๓ ผลของการคิด หมายถึง มิตินี้แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงาน การจัดการกระทำ วิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้

๑. หน่วย (Unit : U) หมายถึง สิ่งที่คุณสมบัติเฉพาะตัว และแตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ

๒. จำพวก (Class : C) หมายถึง ประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน

๓. ความสัมพันธ์ (Relation : R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ

๔. ระบบ (System : S) หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มของสิ่งเร้า โดยอาศัยเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนบางอย่าง

๕. การแปลงรูป (Transformation : T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ตีความ ขยายความให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้า หรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่

๖. การประยุกต์ (Implication) หมายถึง การคาดคะเนหรือทำนาย จากข้อมูลสิ่งที่กำหนดไว้ โครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง หรือการวัดเชาวน์ปัญญาของกิลฟอร์ด แบ่งออกเป็น ๑๒๐ เซลล์ หรือ ๑๒๐ องค์ประกอบ โดยในแง่แต่ละตัวจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของสามมิติ เรียงจากเนื้อหา วิธีการคิด ผลของการคิด (Content Operation-Product)

ทฤษฎีของวอลแลชและโคแกน (Wallach and Kogan)^{๑๙} ได้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์และได้นิยามความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถในการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งหนึ่งไปยังสิ่งอื่นๆ ได้ เขาอธิบายกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าเกิดจากความคิดในสิ่งใหม่ๆ โดยใช้การลอง ผิดลองถูก วอลแลชและโคแกน ได้เสนอทฤษฎีว่า ความคิดสร้างสรรค์คือ กระบวนการอันหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองอาการที่สิ่งเร้ากับการตอบสนองแสดงปฏิกิริยาต่อกัน ทำให้เกิดการระลึกได้ ซึ่งถ้าสิ่งเร้าและการตอบสนองแสดงปฏิกิริยาต่อเนื่องกันไปได้มากก็ย่อมระลึกได้มาก ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะระลึกได้มากหลายแง่มุม การคิดแบบอบเนกนัย (Divergent Thinking) ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำระลึกได้น้อย การระลึกได้มากย่อมจะมีโอกาสในสิ่งที่ผู้อื่นระลึกไม่ได้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นไปโดยความบังเอิญหรือจงใจก็ได้

ทฤษฎีอูต้า (AUTA)^{๒๐} ทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยมีแนวคิดที่ว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนและสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบอูต้าประกอบด้วย

^{๑๙} Wallach M.A., and N. Kogan, *Model of Thinking in Young Children : A Study of the creativity Intelligence Distinction*, New York : Holt, Rinehart and Winston. 1965, p 130-132.

^{๒๐} กรมวิชาการ, *ความคิดสร้างสรรค์*, (กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

๑. การตระหนักรู้ (Awareness) คือ ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตระหนักรู้ถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

๒. ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

๓. เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคล และเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

๔. การตระหนักรู้ในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเอง และพยายามใช้ตนเองและพยายามใช้ตนเองเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักรู้ถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเอง และมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

๒.๓ แนวคิดสัมมาชีพสู่ชุมชน

๒.๓.๑ ความหมายสัมมาชีพ

สัมมาชีพ หมายถึง^{๒๑} อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อมและศีลธรรม พร้อมกันไปอย่างบูรณาการ ฉะนั้น ยังมีสัมมาชีพกันมากเท่าใด เศรษฐกิจ ยิ่งดีขึ้นจิตใจยิ่งดีขึ้น สังคมยิ่งดีขึ้น สิ่งแวดล้อมยิ่งดีขึ้น และศีลธรรมยิ่งดีขึ้น ต่างจากจิตพิพัตที่เมื่อจิตพิพัตดีขึ้นอย่างอื่นอาจจะไม่ดีขึ้นเป็นเงาตามตัว เพราะจิตพิพัตเป็นการวัดแบบแยกส่วนดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น การมีสัมมาชีพเต็ม พื้นที่จึงเป็นตัววัดการพัฒนาที่ดีกว่าจิตพิพัต

หากกล่าวถึงคำว่า “มรรค ๘”^{๒๒} ทุกท่านที่นับถือพุทธศาสนาย่อมเข้าใจว่าหมายถึง หนทางถึงความดับทุกข์เป็นส่วนหนึ่งของอริยสัจ หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากทุกข์และนับเป็นหลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยกรอบการปฏิบัติ๘ ประการด้วยกัน เรียกว่า “มรรคมืองค์แปด”หรือ “มรรคแปด” คือ สัมมาทิฐิสัมมาสังกัปปะสัมมาวาจาสัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวาယามะสัมมาสติ และสัมมาสมาธิโดยคำว่า “สัมมาอาชีวะ” หมายถึง

^{๒๑} ประเวศ วะสี. แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่การมี สัมมาชีพเต็มพื้นที่ คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข. (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

^{๒๒} สภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๘ : การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง : แผนปฏิรูป สัมมาชีพชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๘), หน้า ๖.

“การประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม ทำด้วยความสุจริตและถูกต้องตามหลักศีลธรรม” ฉะนั้น คำว่า “สัมมาชีพ” จึงยึดแนวความหมายของคำว่า “สัมมาอาชีพะ” ข้างต้น โดยมีความหมายว่า “การทำมาหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้งหรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย และต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงานรวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้รับบริการหลัก โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มุ่งไปกระตุ้นค้นหาอันเป็นเหตุแห่งทุกข์” ซึ่ง นพ.ประเวศ วะสีได้ให้ความหมายที่สั้นกระชับว่าหมายถึง “อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้” และหากนำมารวมกับคำว่า “ชุมชน” เป็น “สัมมาชีพชุมชน” จึงหมายถึง “ชุมชนที่มีการประกอบอาชีพโดยชอบ ซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่ายโดยลดการเบียดเบียนตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน”

๒.๓.๒ แนวคิดการสร้างสัมมาชีพชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน^{๒๓} ดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นที่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ ต้องทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการสร้างอาชีพที่เป็นสัมมาชีพชุมชน เป้าหมาย คือ ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพและมีรายได้ แนวคิด คนในชุมชนที่ต้องการอาชีพ ต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ โดยเน้นให้ผู้นำสัมมาชีพชุมชนซึ่งเป็นปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ คือ “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนในสิ่งที่เขาอยากทำโดยฝึกปฏิบัติจริงให้สามารถนำไปเป็นอาชีพได้ เพราะข้อเท็จจริงทุกพื้นที่จะมีคนที่เก่งในแต่ละอาชีพ เช่น ทำนา เพาะปลูก ทำสวน ได้ผลผลิตสูง หรือมีฝีมือทางช่าง และการแปรรูปต่าง ๆ จะมีการคัดเลือกคนเก่งเหล่านั้นยกให้เป็น “ปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ”

๒.๓.๓ หลักการของการส่งเสริมอาชีพ

ตามหลักการแนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ^{๒๔} ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง ไม่ประมาท คำนึงถึงหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลโดยมีความรู้มีข้อมูล มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนของท้องถิ่นสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับประชาชน รู้เท่าทัน เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีความรอบคอบทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ วิธีการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตความขยัน ความ

^{๒๓} สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน, การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน, มปป., หน้า ๑๒.

^{๒๔} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานการส่งเสริมอาชีพ, http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/24/4.pdf วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔.

อดทน มุ่งมั่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีรายได้ อาชีพ พึ่งตนเองได้และมีกำลังที่สนับสนุนแบ่งปัน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของประชาชน ทั้งในระดับบุคคลระดับครอบครัวและชุมชน สังคม อย่างมีความสุข

๒.๓.๔ แนวทางการส่งเสริมอาชีพ

๑) การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น จัดทำทะเบียนอาชีพ ทะเบียนวัตถุดิบ ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน การสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการส่งเสริมอาชีพ

๒) การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการการของประชาชน กลุ่มอาชีพ ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการผลิต การปลูกการสร้างผลผลิต ผลิตภัณฑ์ตลอดจนส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนอยู่ในวัยทำงาน สตรีและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๓) ส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการที่ดี

๔) การส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

๕) การส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะการบริหารจัดการ การปรับปรุงและสร้างโอกาส การแข่งขันทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศและต่างประเทศ

๖) การส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพ ที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรประชาชน สวนราชการที่เกี่ยวข้อง

๗) มีการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ

๒.๓.๕ ความสำคัญของเรื่องสัมมาชีพชุมชน

นพ.ประเวศ วะสีได้ชี้ให้เห็นว่า^{๒๕} ในปัจจุบันประเทศไทยเกิดความเหลื่อมล้ำมหาศาล ส่งผล

^{๒๕} สถาปนิกรแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๘ : การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง : แผนปฏิรูปสัมมาชีพชุมชน, หน้า ๗.

ต่อปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างแก้ไขไม่ตก จึงเสนอให้หันกลับมาเข้าใจ “ภูมิสังคม” ของประเทศไทยแล้วพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรและฐานวัฒนธรรมของเรา “จะหายจนหมดประเทศและอาจถึงกับรวบแบบไม่รู้โรยก็ยิ่งได้” โดยได้เสนอยุทธศาสตร์๓ ประการเพื่อแก้วิกฤตเศรษฐกิจ คือ (๑) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่ดิน (๒) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจวัฒนธรรม และ (๓) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สำหรับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่ดิน นั้น นพ.ประเวศ วะสีได้ให้ความหมายของคำว่า“เศรษฐกิจที่ดิน” ว่าหมายถึง “การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ของพื้นที่ดินโดยเน้นที่เศรษฐกิจทรัพยากรของพื้นที่ดิน” และยังได้อธิบายต่อว่า การมีเป้าหมายสัมมาชีพเต็มพื้นที่กับเป้าหมายจีดีพีอย่างเดียวนั้นต่างกัน เพราะสัมมาชีพนั้นหมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมและมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้สัมมาชีพ จึงเป็นทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและศีลธรรมพร้อมกันไปการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและศีลธรรม และเมื่อคนทั้งประเทศหายจนจะมีอำนาจซื้อจะทำให้เศรษฐกิจข้างบนตั้งอยู่บนฐานที่มั่นคง ไม่ใช่พึ่งแต่การส่งออกเป็นสำคัญ ซึ่งผันผวนและวิกฤตได้ง่ายตามเศรษฐกิจโลก

แนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนร่วมกับภาคธุรกิจของต่างประเทศ ในโลกปัจจุบันมีกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจหรือภาคเอกชน กับภาคชุมชน ในหลายรูปแบบ เนื่องจากภาคธุรกิจมีความต้องการที่จะขยายฐานการผลิตเพื่อให้องค์กรของตนมีความยั่งยืน รวมถึงจำเป็นในสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานในองค์กรของตน จึงมีแนวคิดว่าทำอย่างไรที่จะทำให้คนอยู่ในองค์กร ในระยะยาว รวมถึงการขยายกิจการของตนเพื่อสร้างผลกำไรในระยะยาว กระบวนการในการเชื่อมโยงภาคธุรกิจกับชุมชนเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Community business Matching (CBM) เป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ความต้องการของธุรกิจ และศักยภาพของชุมชน ว่าจะสามารถทำงานร่วมกันได้กล่าวคือ ธุรกิจมีความต้องการที่จะสร้างกำไร ขณะที่ชุมชนมีความต้องการ ที่จะพัฒนาทุนและทรัพยากรของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน ดังนั้น การเข้ามาตั้งฐานการผลิต หรือใช้ทรัพยากรในชุมชน ต้องไม่สร้างผลกระทบเชิงลบให้กับชุมชน แต่ทำให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนานวัตกรรม ที่ชุมชนต้องการ โดยมีสมมุติฐานที่ว่าแกนนำและสมาชิกของแต่ละชุมชนย่อมรู้เป้าหมายร่วมของชุมชนว่าจะพัฒนา ไปอย่างไร การพัฒนา CBM Model ขึ้นมา ซึ่งเป็นกระบวนการ matching เป็นการจับคู่ระหว่างธุรกิจกับชุมชน เพื่อวิเคราะห์ชุมชนว่าเป็นอย่างไร ธุรกิจต้องการอะไร ถ้าธุรกิจจับคู่กับชุมชนแล้ว ธุรกิจจะได้ประโยชน์อะไร และสามารถตอบโจทย์การพัฒนาซึ่งเป็นเป้าหมายของชุมชนได้หรือไม่

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม

๒.๔.๑ แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ที่มีแนวโน้มการบริโภคที่เร็วขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาจากขยะมากมายที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้ง ๆ ที่ผลิตภัณฑ์นั้นยังไม่เสีย หรือชำรุดเพียงบางส่วน ซึ่งสามารถซ่อมแซมและนำมาใช้ใหม่ได้ จากแนวคิดนี้ จึงนำไปสู่กระบวนการออกแบบ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่นักออกแบบสามารถเลือกใช้แนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. ออกแบบให้สามารถถอดออกเป็นชิ้น ๆ เพื่อสะดวกต่อการถอดประกอบ, การขนส่ง, และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

๒. คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันทางด้านนิเวศวิทยา

๓. เลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อลดการใช้พลังงานในการเคลื่อนย้าย ลดพลังงานในการผลิตให้น้อยลง และลดผลกระทบของงานออกแบบที่มีต่อการใช้ทรัพยากร

๔. ปรับและเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ให้บริโภคช้าลง (Slow-Flow)

๕. ออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานใช้งานได้นานขึ้น เช่น กันน้ำ ทนกระแทก ปรับเปลี่ยนเฉพาะบางส่วนได้ แทนการทิ้งทั้งชิ้น

๖. สามารถปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หนึ่งไปเป็นผลิตภัณฑ์อีกอย่างหนึ่งได้ หรือเป็นอเนกประสงค์

๗. ออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางจิตใจ เช่น พิมพ์ภาพสัญลักษณ์ข้อความหรืออื่นๆ เพื่อให้สามารถระลึกหรือเชื่อมโยงความทรงจำที่ดีได้^{๒๖}

การออกแบบอย่างยั่งยืน (Sustainable Design) คือ การออกแบบที่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างผลกำไรจากผลงานการออกแบบ ผลกระทบที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม การออกแบบอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบหลายมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมการสร้างสมดุลระหว่างองค์ประกอบทั้งสามนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะไม่เพียงต้องสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับทุกฝ่าย แต่แนวทางการออกแบบอย่างยั่งยืนนั้นมีอยู่มากมายจนนับไม่ถ้วน

นอกจากนี้ สามารถได้แบ่งกลุ่มแนวคิดงานออกแบบอย่างยั่งยืนออกเป็น ๓ หมวดหมู่หลักดังนี้

๑. Low-Impact Materials หมายถึง การเลือกใช้ทรัพยากรที่ปราศจากสารเคมีอันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม, การคิดค้นวัสดุใหม่ที่นำทรัพยากรทางธรรมชาติมาใช้แทนสารสังเคราะห์ที่เกิด

^{๒๖} สิงห์ อินทรชูโต, ศิลปะการคืนชีวิตให้ขยะ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พาบุญมา, ๒๕๕๒), หน้า ๘.

จากสารเคมี รวมไปถึง การเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ง่ายและสิ้นเปลืองพลังงานน้อยที่สุด

๒. Reduce หมายถึง การลดปริมาณการใช้ทรัพยากรในการผลิตให้มากที่สุดหรือกล่าวในอีกมุมหนึ่งคือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด ทั้งนี้การลดปริมาณการใช้จะต้องไม่ทำให้คุณภาพ หรือประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ลดลงไปด้วย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการลดปริมาณการใช้พลังงานเชื้อเพลิง และการหาหนทางในการใช้พลังงานสะอาดด้วย

๓. Reuse, Recycle และ Up cycling คำทั้ง ๓ นี้ มีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ Reuse หมายถึง การใช้ประโยชน์ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป Recycle หมายถึง การแปลงสภาพเศษวัสดุมาใช้งานใหม่ ส่วนใหญ่จะทำให้วัสดุนั้นๆ มีคุณภาพที่แย่ลง และ Up cycling หมายถึง กระบวนการแปลงสภาพวัสดุเหลือใช้ที่ไร้ประโยชน์ให้เป็นวัสดุใหม่ หรือสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพสูงขึ้น สวยงามขึ้น และสามารถสร้างมูลค่าทางการค้าที่สูงขึ้นด้วย

ประโยชน์ของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้

๑. เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะส่งผลดีต่อธุรกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

๒. เพื่อสร้างผลกำไรให้กับองค์กรโดยการนำกระแสความต้องการสินค้า และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นจุดเด่นในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

๓. สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตจากการลดปริมาณวัตถุดิบ หนีบท่อ การใช้พลังงานในการผลิตสินค้าและบริการ

๔. สามารถนำวัสดุหรือชิ้นส่วนกลับมาใช้ได้ใหม่โดยการปรับปรุงผลิตภัณฑ์จากการออกแบบ

๕. เพื่อป้องกันปัญหาการใช้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นกำแพงทางการค้าที่มีภาษี (Non-Tariff Barrier; NTB) และรองรับการเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีความเข้มงวดจากประเทศพัฒนาแล้ว เช่น WEEE, RoHS, EuP เป็นต้น

๖. ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและผลิตภัณฑ์^{๒๗}

ในปัจจุบัน แนวทางการออกแบบที่ยั่งยืนนี้ ถูกปรับให้สอดคล้องกับการทำงานของผู้นักมากขึ้น โดยเน้นแนวความคิดที่เด่นชัด ส่งผลในเชิงบวกและเป็นไปได้ในการทำงาน คือเน้นการพัฒนาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือมีผลกระทบในทางที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ

^{๒๗} สุวิทย์ วงศ์จุริราวนิชย์, ดีไซน์...เปลี่ยนโลก Sustainable Design, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

๒.๔.๒ องค์ประกอบในการออกแบบ (Elements of Design)^{๒๘}

ปัจจัยที่สำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ ความงามซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผลิตภัณฑ์ต้องมี เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการหรือตอบสนองประโยชน์ใช้สอยทางด้านจิตใจแก่ผู้บริโภค การศึกษาถึงองค์ประกอบของศิลปะในการออกแบบ ทำให้นักออกแบบสามารถนำศิลปะไปใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- ๑) ความหมายของการออกแบบ (design meaning)
- ๒) องค์ประกอบในการออกแบบ (elements of design)
- ๓) หลักการจัดวางองค์ประกอบ (imposition)

๑) ความหมายของการออกแบบ (design meaning)

สมาคมออกแบบอุตสาหกรรมนานาชาติ (International Council of Societies of Industrial Design : ICSID) ได้ให้ความหมายว่า การออกแบบเป็นกิจกรรมของความคิดสร้างสรรค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดคุณภาพของวัสดุ การผลิตในระบบอุตสาหกรรม โครงสร้าง และความสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย เศรษฐศาสตร์ อุตสาหกรรมและองค์ประกอบของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองการใช้งานของผู้บริโภค

๒) องค์ประกอบในการออกแบบ (elements of design)

วัตถุต่างๆ ที่มองเห็นอยู่แวดล้อมตัวมนุษย์นั้นมีมากมายหลากหลายลักษณะ รูปแบบขององค์ประกอบ ที่ก่อร่างสร้างรูปร่างขึ้นเป็นวัตถุสิ่งของที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากการสร้างของมนุษย์ รวมทั้งการเลือกใช้องค์ประกอบให้เหมาะสมกับแต่ละวัตถุประสงค์ในการออกแบบได้ โดยอาศัยความเข้าใจถึงประเภทขององค์ประกอบ และการรับรู้ของมนุษย์ต่อองค์ประกอบในลักษณะต่างๆ ที่ไม่เหมือนกันดังนี้

- (๑) ขนาดสัดส่วนและที่ว่าง (Proportion scale and space)
- (๒) จุด เส้น ระนาบ (Dot line plane)
- (๓) ลักษณะพื้นผิว ลวดลาย และค่าความเข้มสี น้ำหนักความเข้ม (Texture pattern and value)
- (๔) สี (Color)

^{๒๘} @๒๕๕๐ โดยจังหวัดแพร่, โครงการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ.(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๒.

๓) หลักการจัดองค์ประกอบ (Composition)^{๒๙}

หากเปรียบเทียบองค์ประกอบ (Elements) เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร เช่น น้ำมัน กระเทียม ขอส แครอท เห็ดหอมและผัก การจัดองค์ประกอบก็เป็นวิธีการปรุงอาหาร เริ่มตั้งแต่การเลือกที่จะตัดแครอทเป็นชิ้นยาวขนาดเล็ก คงรูปร่างของเห็ดหอมที่คัตขนาดพอดีมาแล้ว และหั่นผักเป็นชิ้นขนาดใหญ่ สีส้มของแครอทที่ช่วยสร้างความสนใจในหมู่มักชีเขียวและเห็ดหอมสีน้ำตาล รวมไปถึงการให้ความร้อนที่เหมาะสม ลำดับการปรุง เวลาที่ใช้ให้อาหารสุกดูน่ารับประทาน และมีรสชาติอร่อยกลมกล่อม

ดังนั้นการจัดองค์ประกอบให้ผลงานออกแบบที่สวยงามสามารถสื่อความหมายได้ตามต้องการด้วยการปรับคุณสมบัติเรื่อง ขนาด สัดส่วน ลักษณะพื้นผิว สี ตำแหน่ง ทิศทาง และที่ว่างของรูปร่าง ไม่ว่าจะเป็นจุด เส้น ระนาบ โดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบ (composition) เรื่อง ความสมดุล (Balance) เอกภาพ (Unity) จังหวะ (Rhythm) และการเน้น (Emphasis)

องค์ประกอบในการออกแบบเป็นพื้นฐานสำคัญที่นักออกแบบต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ เพื่อตอบสนองหน้าที่ใช้สอยทางด้านจิตใจ ของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อผู้ใช้งาน นักออกแบบจึงควรฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการนำองค์ประกอบมาใช้ในการออกแบบ ผสมผสานกับหลักการจัดวางองค์ประกอบ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีรูปร่าง สีเส้นที่สวยงามตอบสนองความพึงพอใจ

๒.๔.๓ กระบวนการออกแบบ (Design Processes)

กระบวนการออกแบบ (Design Processes)^{๓๐} คือ กระบวนการแก้ปัญหาหรือความต้องการในการออกแบบเพื่อตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในหลายด้าน เช่น การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของตลาด และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ

กระบวนการออกแบบจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้องกับปัญหาในการออกแบบ นักออกแบบจึงต้องมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของนักออกแบบ เช่น นักออกแบบต้องหาข้อมูลความต้องการจากผู้บริโภค ศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตจากทีมวิศวกร เป็นต้น

^{๒๙} อ่างแล้ว, ๒๕๕๐ โดยจังหวัดแพร่, โครงการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ, หน้า ๑-๒.

^{๓๐} อ่างแล้ว, ๒๕๕๐ โดยจังหวัดแพร่, โครงการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ, หน้า ๒๙-๓๖.

โดยกระบวนการออกแบบ (Design Process) มี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ขั้นตอนการตีปัญหา (Problem Identification)
- ๒) ขั้นตอนความคิดริเริ่มเบื้องต้น (Preliminary Ideas)
- ๓) ขั้นตอนการกลั่นกรองการออกแบบ (Refinement)
- ๔) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis)
- ๕) ขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision)
- ๖) ขั้นตอนการทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จ (Implementation)

๑) ขั้นตอนการตีปัญหา (Problem Identification)

การตีปัญหาความต้องการเป็นจุดแรกของกระบวนการออกแบบ นักออกแบบจะต้องทำการศึกษาสภาพบริบทที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการออกแบบทั้งหมด เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลกำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบ

ขั้นตอนการดำเนินงานในการตีปัญหา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (๑) ข้อกำหนดปัญหา (problem statement)
- (๒) ข้อบังคับของปัญหา (problem requirements)
- (๓) ขอบเขตของปัญหา (problem limitations)
- (๔) ภาพร่าง (sketches)
- (๕) การรวบรวมข้อมูล (data collection)

ขั้นตอนดังกล่าวจะนำไปสู่แนวคิดในการออกแบบ (concept of design) แนวคิดในการออกแบบเปรียบเสมือนเป็นแผนที่สำหรับนักออกแบบที่ใช้เพื่อเป็นการตีกรอบในการทำงานในกระบวนการออกแบบ

๒) ขั้นตอนการคิดริเริ่มเบื้องต้น (Preliminary Ideas)

หลังจากได้ข้อสรุปของปัญหาแล้ว นักออกแบบก็จะสร้างแนวคิดในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ในขั้นตอนนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่นักออกแบบจะใช้ความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบ

ความคิดริเริ่มเบื้องต้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ (creativity) และการสะสมข้อมูล (accumulating information) ดังนี้

- ๑) การทำงานด้วยตนเองกับกลุ่ม (individual VS team)
- ๒) การวางแผนกิจกรรม (plan of action)
- ๓) การระดมสมอง (brainstorming)
- ๔) การวาดภาพและจดบันทึก (sketching and notes)
- ๕) วิธีการวิจัย (research method)

๖) วิธีการสำรวจ (survey method)

นักออกแบบต้องเป็นผู้มีนิสัยการทำงานเป็นนักจด และบันทึกข้อมูล ตลอดจนแนวความคิดใหม่ๆ การฝึกการวาดภาพร่าง อย่างผู้ชำนาญ การทำแบบจำลอง แนวคิดและการทำงานเป็นทีม การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบในการออกแบบ

๓) ขั้นตอนการกลั่นกรองการออกแบบ (Refinement)

โดยภาพรวมของขั้นตอนนี้จะเป็นการกำหนดขนาด รูปทรงทางด้านกายภาพของแบบ การกำหนดขนาดสัดส่วนโดยละเอียดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามข้อมูลการออกแบบ เพื่อถ่ายทอดรูปร่างจากความคิดสร้างสรรค์ให้ออกมาเป็นรูปธรรม ตลอดจนการคำนึงถึงชิ้นส่วนมาตรฐาน กระบวนการผลิต เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

การกลั่นกรองการออกแบบ เป็นการกลั่นกรองคัดเลือกแบบต่างๆ จากภาพร่างซึ่งเป็นต้นแบบแนวคิดริเริ่ม เพื่อทำให้งานออกแบบมีความใกล้เคียงกับข้อมูลทั้งหมด โดยพิจารณาดังนี้

- ๑) สัดส่วนทางกายภาพ (physical properties)
- ๒) การประยุกต์ทางเรขาคณิต (application of geometry)
- ๓) เงื่อนไขการกลั่นกรอง (refinement considerations)
- ๔) ชิ้นส่วนมาตรฐาน (standard parts)

๔) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis)

การวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการออกแบบเพราะเป็นการตรวจสอบวิเคราะห์งานออกแบบ เช่น การวิเคราะห์รูปทรงทางด้านกายภาพของแบบ การวิเคราะห์หน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์โครงสร้าง หรือเป็นการนำแนวความคิดที่ได้ไปทดสอบกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย (target group) เป็นต้น ภายใต้หัวข้อดังต่อไปนี้

- ๑) การวิเคราะห์ประโยชน์ใช้สอย (function analysis)
- ๒) การวิเคราะห์ทางวิศวกรรม (engineering analysis)
- ๓) การวิเคราะห์ตลาดของผลิตภัณฑ์ (market and product analysis)
- ๔) การวิเคราะห์รายละเอียด (specification analysis)
- ๕) การวิเคราะห์ความแข็งแรง (strength analysis)
- ๖) การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ (economic analysis)
- ๗) การวิเคราะห์หุ่นจำลองต้นแบบ (model analysis)

๕) ขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision)

การตัดสินใจในการออกแบบเป็นกระบวนการที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล ตลอดจน

ประสบการณ์ในการทำงานของทีมออกแบบ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อแนวความคิดการออกแบบ นั้นๆ เพื่ออภิปรายแนวคิดต่างๆ การนำเสนออย่างเป็นทางการสำหรับผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือทีมงานที่เกี่ยวกับการออกแบบ โดยนักออกแบบเตรียมสื่อเพื่อนำเสนอได้ chart, paper, Lettering ,materials, Color, Assembly, drawing, Slides, Layout of artwork, computer presentation

๖) ขั้นตอนการทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จ (Implementation)

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการออกแบบ คือการทำงานให้สมบูรณ์เป็นผลสำเร็จ หลังจากที่ได้รับการวิเคราะห์ นำเสนอแบบต่อผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจแล้ว ในขั้นตอนต่อไป นักออกแบบจะต้องทำงานร่วมกับทีมวิศวกรรม เพื่อทำการออกแบบรายละเอียดของผลิตภัณฑ์เพื่อเตรียมสู่กระบวนการผลิต ตั้งแต่การสร้างต้นแบบ การเขียนแบบเพื่อการผลิต ฝ่ายการตลาด เป็นต้น ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

- ๑) การสร้างสรรค์ทางเอกลักษณ์ของงาน (identification)
- ๒) การศึกษางานและแบบแผนให้ชัดเจน (final study)
- ๓) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ขั้นสุดท้าย (final analysis and synthesis)
- ๔) การเลือกหาผลสรุปขั้นสุดท้าย (final analysis of solution)

กระบวนการออกแบบเป็นขั้นตอนของการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาของผู้บริโภค (ผู้ใช้) จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัย การบูรณาการองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ทักษะด้านการออกแบบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการออกแบบ เพื่อให้ได้งานออกแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มหรือการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ความหมายของการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation)

ในการให้ความหมายและคำจำกัดความของการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้มีการให้นิยามไว้ในหลายๆ ด้านดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ^{๓๑)} ได้ให้ความหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่ม หมายถึง ความพยายาม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้ามากขึ้น

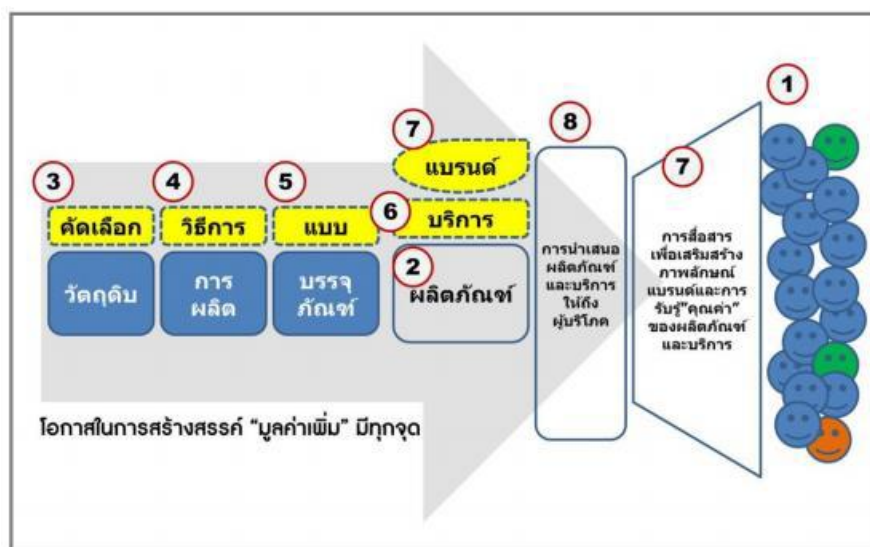
^{๓๑)} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, การบริหารการตลาดยุคใหม่, (กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๘๖๘.

ปัจจุบัน โลกแห่งการแข่งขันภายใต้สภาวะตลาดที่เปิดกว้าง การทำธุรกิจย่อมต้อง “คิด” ให้เหนือชั้นกว่าที่เคยเป็น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ เริ่มมีบทบาทสำคัญในการช่วยเรียกความสนใจของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ๆ และยังสามารถรักษากลุ่มผู้บริโภคเดิมให้อยู่ต่อไปนาน ๆ โดยในอดีตที่ผ่านมาหากผลิตภัณฑ์ หรือบริการหนึ่งจะประสบความสำเร็จได้ในท้องตลาด สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คงจะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั่นเอง ที่ต้องมีคุณภาพที่เยี่ยมยอดกว่าคู่แข่ง และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักอาจจะยังเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่มีอีกสิ่งหนึ่งที่ก้าวขึ้นมามีส่วนสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่ไปเช่นกัน ก็คือ เรื่องของ “มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั้น ๆ ในบางกรณีส่วนของมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวดึงดูดผู้บริโภคให้สนใจ หรือตัดสินใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลัก ดังนั้น ธุรกิจในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เป็นเพียงการขายตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีส่วนของการเพิ่มมูลค่าที่จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย ผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านั้น จึงจะประสบความสำเร็จได้อย่างที่ควรเป็น^{๓๒}

การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถสร้างได้ในหลายทาง เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการผลิต ซึ่งบางครั้งต้องกระทำไปพร้อมๆ กันเพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้าย คือการได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี “คุณค่าเพิ่ม” สำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักในการพิจารณา กรณีเน้นที่บรรจุภัณฑ์ คือ การนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึง “คุณค่า” ของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรกหรือตั้งแต่มองเห็น ซึ่งผ่านการรักษาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ หรือความสวยงาม นอกจากนี้ ยังอาจเพิ่มคุณค่าจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างคุณค่าเพิ่มได้ และการพิจารณาวิถีกระบวนการผลิต

ภาพที่: โอกาสในการสร้างสรรค์ “มูลค่าเพิ่ม”

^{๓๒} พูนลาภ ทิพชาติโยธิน, Value-Added Activities เพิ่มลูกค้าด้วยกิจกรรมเพิ่มมูลค่า, วารสาร Productivity World มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 15(85):2553, 87-89.

ที่มา: วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (๒๕๕๓). สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์
 ไม่ยากอย่างที่คิด. สืบค้นจาก <https://readgur.com/doc/2203291>

จากภาพที่แสดงให้เห็นถึงหลักในการพิจารณาหาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากโอกาสต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. การเพิ่มคุณค่า จะต้องพิจารณาจากความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคเป็นหลัก โดยต้องศึกษาหาความเข้าใจว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติอย่างไรในการบริโภคผลิตภัณฑ์ หรือบริการนั้นๆ ทั้งด้านกายภาพและด้านอารมณ์ ความรู้สึก ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกหรือไม่เลือกสิ่งใดเพื่อการดำรงชีวิต เมื่อศึกษาข้อมูลครบถ้วนจนเข้าใจผู้บริโภค จึงจะพิจารณาโอกาสต่างๆ ที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

๒. การพิจารณาตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการแนวคิด (Concept) เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการริหารธุรกิจเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ต้องมีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจพื้นฐานเรื่องของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ และบริบทของผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี และต้องใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และความคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ในการสร้างสรรค์แนวคิดที่แตกต่างและโดดเด่น

๓. การพิจารณาวัตถุดิบ คัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การเลือกวัตถุดิบที่เป็นของท้องถิ่น ซึ่งมีเรื่องราวและความแตกต่างที่โดดเด่น และเป็นคุณค่า

๔. การพิจารณาวิธีการกระบวนการผลิต หรือวิธีการผลิต ที่อาจจะดัดแปลงให้เกิดคุณค่ามากขึ้น

๕. การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรก ซึ่งการออกแบบบรรจุภัณฑ์ อาจจะสร้าง มูลค่าเพิ่ม ในเรื่องของความสะอาด การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือความสวยงาม

๖. การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์ หรือเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้กับบริการ เช่น การบริหารช่องทางการจำหน่ายเพื่อให้ผู้บริโภคซื้อได้ง่าย การบริการจัดส่ง การให้บริการข้อมูลเพิ่มเติม หรือการรับคืนเมื่อไม่พึงพอใจ เป็นต้น

๗. การสร้างแบรนด์ เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด ในการเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ต้องดำเนินควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ การสร้างแบรนด์เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ ในภาพรวม เป็นการนำมูลค่าเพิ่มมาแปลงเป็นคุณค่าเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้

๘. การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่ม เรื่องการนำผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ให้เข้าถึงผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นการเพิ่มคุณค่าต่อผู้บริโภคในด้านความสะดวก

ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่ม ในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันอย่างรุนแรงและพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับปรุงแนวคิด กลยุทธ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างมูลค่าเพิ่ม ที่มากกว่าคู่แข่ง จะทำให้สามารถตอบสนองความต้องการ และทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มอาจทำได้ด้วยการเสนอ ผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคต้องการ

๒. การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากผู้บริโภคที่ดีที่สุด เพราะทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ธุรกิจมอบให้

๓. การสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำให้ธุรกิจสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในภาวะที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงได้ และทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม คือสิ่งที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าที่ดีขึ้น (Customer Value) โดย มีขั้นตอนการผลิต หรือบริการที่ดีกว่า เพื่อการเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากการสร้างความแตกต่างในตลาดแล้ว การสร้างมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆต่อไป^{๓๓}

^{๓๓} วารุณี สุนทรเจริญนนท์. สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด ,๒๕๕๗, สืบค้นจาก <https://readgur.com/doc/2203291>

แนวคิดในการพัฒนามูลค่าเพิ่ม

คำว่า “มูลค่า (Value)” ตามนิยามทางการตลาด^{๓๔} หมายถึง ราคาทางจิตใจที่ได้จากการประเมินดีค่าสิ่งๆ หนึ่ง โดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไปเพื่อให้ได้สิ่งๆ นั้นมา สรุปเป็นสมการสั้น ๆ ได้ ดังต่อไปนี้

BENEFIT	COST	VALUE
 ขยาย ขยาย อรรถประโยชน์ สามารถสร้างได้โดยการคิดใหม่ หรือพัฒนาจากที่มีอยู่	 ค่าใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายได้โดยการบริหาร ความเสี่ยงและกำจัดสื่อไม่ จำเป็นออก	 เพิ่ม มูลค่า ส่วนต่างระหว่างสิ่งที่ลูกค้าจะได้ รับ กับสิ่งที่ลูกค้าจ่ายไป ซึ่ง สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ ตอบโจทย์ หรือลดค่าใช้จ่ายใน ส่วนที่ไม่ จำ เป็นให้แก่ลูกค้า

มูลค่าของแต่ละสิ่งอาจมีความไม่แน่นอน สิ่งๆ หนึ่งอาจมีมูลค่ามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และลักษณะ หรือความรู้สึกรักใคร่ของผู้ตีมูลค่าแต่ละคน

“กระบวนการคิดเชิงออกแบบ” หรือ Design Thinking Process เป็นอีกหนึ่งกรอบแนวคิดพัฒนามูลค่าเพิ่มที่มีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่า Value Proposition Canvas

Design Thinking Process ถูกพัฒนาขึ้นโดย Hasso Plattner Institute of Design (d.School) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดโดยเริ่มจากการทำความเข้าใจกับปัญหาและความต้องการของลูกค้าอย่างลึกซึ้งจากนั้นจึงระดมสมองสร้างสรรค์ไอเดีย การสร้างคุณค่าหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ จากคนหลายๆ กลุ่ม เพื่อนำ ไปทดสอบหรือทดลองนำ เสนอให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของสินค้าหรือบริการนั้นๆ แล้วจึงนำ ไปพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม ตอบโจทย์ และเป็นที่ต้องการของลูกค้า

^{๓๔} กระทรวงพาณิชย์ Value creation handbook}, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, หน้า ๑๑-
<https://www.dbd.go.th/download/article>, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.

ขั้นตอนสำคัญใน Design Thinking Process มี ๕ ขั้นตอน คือ^{๓๕}

๑. การทำความเข้าใจลูกค้า Empathize ทำ ความเข้าใจลูกค้าอย่าง ลึกซึ้งถึงสาเหตุของ การกระทำ ต่างๆ ของลูกค้า ความต้องการ ความคิด และคุณค่าที่ลูกค้าให้ความสำคัญ
๒. การกำหนดโจทย์ความต้องการของลูกค้า Define การระบุถึงสิ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าหรือบริการของลูกค้า ซึ่งได้จากการเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ จากขั้นตอนแรก เพื่อให้เห็นถึง ความเกี่ยวเนื่องและเพื่อให้สามารถจัดกลุ่มความคิดได้อย่างเป็นระบบ
๓. การระดมความคิดเห็น Ideate การระดมสมองจากคนหลายๆ กลุ่ม มาสร้างสรรค์ไอเดีย เพื่อพัฒนาสินค้าหรือบริการเพื่อตอบโจทย์ความต้องการ หรือความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าหาหนทาง แก้ไข หรือเติมเต็มในสิ่งที่สินค้าหรือบริการในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์ได้อย่างเต็มที่
๔. การสร้างต้นแบบหรือสินค้าจำลอง Prototype นำ ไอเดียที่ถูกคัดเลือกจากขั้นตอนการ ระดมความคิดเห็น (Ideate) มาพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบที่ลูกค้าสามารถเข้าใจหรือจับต้องได้ เพื่อให้ สามารถเห็นภาพรวมและผลลัพธ์ของสินค้าหรือบริการได้ชัดเจนมากขึ้น
๕. การทดสอบตลาด Test การนำต้นแบบหรือสินค้าจำลองที่สร้างขึ้นไปทดสอบความ คิดเห็นกับลูกค้า หรือ ให้ลูกค้าได้ทดลองใช้และนำผลตอบรับมาปรับปรุงพัฒนาสินค้าหรือบริการจริง

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวผลิตภัณฑ์ไม้สัก

แนวคิดเกี่ยวผลิตภัณฑ์ไม้สัก

ไม้สักเป็นไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย^{๓๖} เพราะมีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของ ต่างประเทศมาก เป็นไม้ที่ได้สารพัดประโยชน์ หากจะใช้ปลูกก็จะใช้ได้ทุกส่วนตั้งแต่เสา พื้น ไปจนถึง หลังคา นอกจากนั้น ยังทนทานมาก ทนแดด ทนฝน ปลวกไม่กิน เนื้อไม้ก็นุ่ม แกะสลักง่าย สีสวย ทำ เครื่องเรือนได้ดีที่สุด อายุการใช้งานยาวนาน วัดหลายแห่งในภาคเหนือสร้างด้วยไม้สักอายุ ๔๐๐ ปี ยังอยู่ในสภาพดีไม้สักมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า Tectons grandis ภาษาสันสกฤต เรียกว่า ไม้สักคะ ไม้สักมีชื่อทางการค้าว่า Teak มาจากคำว่า Teca ในภาษาตินแปลว่า หวานใจของช่างไม้หรือกล่าวได้ ว่าชาวยุโรปชื่นชมและนิยมชมชอบไม้สักมาก

^{๓๕} กระทรวงพาณิชย์ Value creation handbook, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, หน้า ๑๘

<https://www.dbd.go.th/download/article>, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.

^{๓๖} จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง, การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้าง จากไม้สักขนาดเล็กที่มีอายุ ระหว่าง ๗-๑๔ ปีในประเทศไทย เพื่อการพาณิชย์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ,วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑, หน้า ๑๑๐.

ขนาดของอุปสงค์ ผลิตรัณฑ์ไม้สักมีเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาผลิตรัณฑ์ และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ โดยเฉพาะตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรม และยุทธศาสตร์จังหวัด ความพึงพอใจของลูกค้าทำให้ตลาดผลิตรัณฑ์ไม้สักเป็นตลาดที่มี ลักษณะเฉพาะ เนื่องจากเป็นผลิตรัณฑ์ที่มีลักษณะพิเศษ มีเอกลักษณ์เฉพาะ เมื่อเปรียบเทียบกับ คุณลักษณะกับราคาแล้วคุ้มค่า

ไม้สัก เป็นไม้ผลัดใบขนาดใหญ่^{๓๗} มีลำต้นเลาตรง โคนต้นเป็นพูพอนเล็กน้อย กิ่งอ่อนเป็นรูป เหลี่ยม เรือนยอดเป็นทรงพุ่มทรงกลมค่อนข้างทึบ ลำต้นมีความสูง ตั้งแต่ ๒๐ เมตร ขึ้นไปลำต้น เปลือกหนา สีเทา หรือน้ำตาลอ่อนแกมเทา เรียบหรือแตกเป็นร่องเล็กๆ ตามความยาวของลำต้น ลักษณะเนื้อไม้สักจะมีสีน้ำตาลทอง (เรียกว่าสักทอง) ถึงสีน้ำตาลแก่ และมักจะมีเส้นสีน้ำตาลแก่ แทรก (เรียกว่าสักทองลายดำ) เนื้อไม้มีเส้นตรงเนื้อหยาบ แข็งปานกลาง เลื่อยไสกบ ตกแต่งง่ายไม่ ค่อยยืดหดหรือบิดงออย่างเหมือนไม้ชนิดอื่น

ใบ เป็นแบบใบเดี่ยว แตกออกจากกิ่งเป็นคู่ ๆ ตรงข้ามกัน แต่ละคู่ตั้งฉากสลับ กันไปตาม ความยาวของกิ่ง (opposite decussate) รูปใบเป็นรูปรี(elliptic) หรือรูป ไข่กลับ (obovate) ใบ ยาว 30-60 เซนติเมตร พื้นใบด้านบนและด้านล่างสากมือ ท้องใบ สีเขียวที่ท้องใบของใบอ่อนเมื่อขยี้ แล้วจะมีสีแดงคล้ายเลือดใบสักจะร่วงผลัดใบในฤดูแล้ง ประมาณเดือนพฤศจิกายน-มกราคม และจะ แตกใบใหม่ประมาณเดือนเมษายน-มิถุนายน ดอก เป็นดอกสมบูรณ์เพศคือมีทั้งเกสรตัวผู้และตัวเมีย ในดอกเดียวกัน มีขนาด เล็กกลีบดอกสีขาวนวล ออกเป็นช่อขนาดใหญ่ บริเวณปลายกิ่ง สักจะออกช่อ ดอกช่อ แรกที่ปลายยอดสุดของแกนลำต้นก่อนกิ่งอื่นๆ ต่อไปจึงจะเกิดดอกที่ปลายยอดของกิ่ง ดอก บานเพียง ๑ วัน หลังจากนั้นดอกที่ได้รับการผสมแล้วก็จะเปลี่ยนแปลงเป็นผลต่อไป ในช่วงเดือน กรกฎาคม-ตุลาคม

ผลและเมล็ด เป็นรูปร่างค่อนข้างกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑-๒ เซนติเมตร ผลหนึ่งๆจะมี เมล็ด ๑-๔ เมล็ด โดยทั่วไปมักจะเรียกผลสักว่า “เมล็ดสัก” ซึ่งเมื่อแก่ จัดจะเป็นสีน้ำตาล ผลเริ่มแก่ ในเดือนพฤศจิกายน-มกราคม มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๕-๒.๐ เซนติเมตร เมล็ด มีลักษณะเป็น รูปทรงไข่ ขนาดยาวประมาณ ๐.๖ เซนติเมตร และ กว้างประมาณ ๐.๔ เซนติเมตร เรียงไปทาง แนวตั้งของผลสัก แต่ละเมล็ดจะถูกห่อหุ้มด้วย เปลือกหุ้มเมล็ดที่มีลักษณะบาง ๆ

ในด้านการใช้ประโยชน์ไม้สัก ได้มีการแบ่งคุณลักษณะของไม้สักโดยพิจารณาจาก สีของเนื้อ ไม้ การตกแต่ง ความแข็ง ความเหนียวของเนื้อไม้ออกเป็น ๕ ชนิด คือ

๑. สักทอง เนื้อไม้เป็นสีน้ำตาลทอง เส้นตรงตกแต่งง่าย

^{๓๗} ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน, สัก, สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่ากรมป่าไม้, ๒๕๕๓, หน้า ๔-๕.

๒. สักหิน เนื้อไม้สีน้ำตาลหรือสีจาง ตกแต่งง่าย
๓. สักหยวก เนื้อไม้สีน้ำตาลอ่อนหรือสีจาง ตกแต่งง่าย
๔. สักไข่ เนื้อไม้สีน้ำตาลเข้มปนเหลือง มีไขปนยากแก่การตกแต่งและทาสี
๕. สักขี้ควาย เนื้อไม้สีเขียวปนน้ำตาล น้ำตาลดำดูเป็นสีเลอะๆ ซึ่งลักษณะความแตกต่างของเนื้อไม้ดังกล่าวนี้ เป็นเพียงประสบการณ์ของผู้ทำไม้เท่านั้น ยังไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีผลมาจากพันธุ์กรรม หรือเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ มันขึ้นอยู่ เช่น ชนิดของป่า ดิน หิน ปริมาณน้ำฝน ฯลฯ

๒.๗ แนวคิดพัฒนาหลักสูตรอบรม

๒.๗.๑ แนวคิด ความหมายการพัฒนาหลักสูตร

คำว่า หลักสูตร (Curriculum)^{๓๘} มาจากคำภาษาละตินว่า “Currere” แปลว่าคู่แข่งชั้นของเนื้อหาสาระที่จะต้องเรียนรู้ ความหมายของหลักสูตรเป็นได้ทั้งในแนวแคบและแนวกว้าง ขึ้นอยู่กับการตีความ จุดประสงค์ ความเข้าใจของผู้ใช้และระดับของการศึกษา ผู้ใช้ในที่นี้อาจเป็นบุคลากรหลายประเภทและหลายระดับ เช่น ครู อาจารย์ นักการศึกษา นักออกแบบ นักพัฒนาด้านต่างๆ บริหาร ผู้ฝึกอบรม ผู้ปกครอง นักศึกษา และนักเรียน ฯลฯ

ความหมายของหลักสูตรในแนวแคบ หมายถึงเนื้อหาวิชา รายวิชา จุดหมาย แผนงาน กิจกรรม โอกาสที่วางแผนไว้สำหรับการเรียนรู้ และสิ่งต่าง ที่กำหนดให้ศึกษาอบรม

ความหมายของหลักสูตรแนวกว้าง หมายถึงประสบการณ์หรือกิจกรรมทั้งหมดที่จัดให้ผู้เรียนผู้เข้าอบรม เพื่อให้ได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะสำคัญแก่ชีวิต

ความหมายของหลักสูตร หลักสูตรถือว่าเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาและยังถือว่าเป็นเครื่องกำหนด ทิศทางของการศึกษา นักการศึกษาทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของหลักสูตร แตกต่างกันไปตามทัศนะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจ ความรู้และประสบการณ์ซึ่งประมวลความหมายของหลักสูตรที่สำคัญไว้ ดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ ๔ ประการ ดังนี้^{๓๙}

๑. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือขั้นตอนอย่างดีแล้ว

^{๓๘} สุคนธ์ ภูริเวทย์, หลักสูตรเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓๙-๑๔๐.

^{๓๙} สังต์ อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร, (กรุงเทพฯ: มิตรสยาม, ๒๕๓๒), หน้า ๑๖.

๒. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

๓. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น สำหรับการให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่ เด็กในโรงเรียน

๔. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของนักศึกษาซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะแนวทางโรงเรียน

แรมสมร อยู่สถาพร^{๔๐} ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและให้ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามสภาพของสังคมในขณะนั้น ๆ

ธารัง บัวศรี^{๔๑} กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ สามารถสรุปความหมาย ของหลักสูตร ได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ ทั้งที่เป็นความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้นักเรียนทั้งในและ นอกห้องเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนได้เรียนรู้ไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

๒.๗.๒ องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และมี ความชัดเจน โดยนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนและ เป็นเกณฑ์สำคัญ สำหรับการประเมิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน หลักสูตรจะสมบูรณ์ได้ต้องมี องค์ประกอบสำคัญ เพื่อจะเป็นตัวชี้วัดว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้ถูกต้องครบถ้วน

^{๔๐} แรมสมร อยู่สถาพร, การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๓.

^{๔๑} ธารัง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. (กรุงเทพฯ: เอรารัตน์ การพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอองค์ประกอบหลักสูตรไว้ดังนี้ ปทีป เมธาคุณวุฒิ^{๔๒}ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี ๔ ส่วน แต่ละส่วนจะมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร คือ การศึกษาทั่วไป (general education) การศึกษาวิชาเฉพาะ (specialized education) การศึกษาเลือกตามความสนใจ (exploratory education) และการศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างให้ ประสบการณ์ทางด้านอื่น (enrichment education) และทั้ง 4 ส่วนนี้มีบางส่วนที่ยังซ้อนกันอยู่ใน ลักษณะของวิชาหรือเนื้อหาวิชา และมีบางส่วนที่แยกเป็นอิสระจากกัน^{๔๓} อารัง บัวศรี ได้กล่าวเสนอแนวคิด ในการแบ่งองค์ประกอบ ของหลักสูตรออกเป็น ๙ ส่วน คือ ๑. เป็นเป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา ๒. จุดหมายของหลักสูตร ๓. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร ๔. จุดประสงค์ของวิชาการ ๕. เนื้อหา ๖. จุดประสงค์การเรียนรู้ ๗. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน ๘. การประเมินผล ๙. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ทาบ (Taba) ได้สรุปไว้ว่า^{๔๔} หลักสูตรควรจะประกอบด้วย องค์ประกอบดังนี้ คือ

๑. จุดหมายกับวัตถุประสงค์
๒. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้
๓. รูปแบบการเรียนการสอน
๔. การประเมินผลการเรียนรู้

จากการศึกษาและพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของการจัด การศึกษา หลายคนสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ ประกอบด้วย

๑. หลักการและจุดหมาย	๒. โครงสร้าง
๓. เนื้อหาสาระ	๔. เวลาเรียน
๕. สื่อการเรียนรู้	๖. แผนการจัดการเรียนรู้
๗. การวัดและประเมินผล	๘. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง

จากองค์ประกอบของหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ ๔ ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

^{๔๒} ปทีป เมธาคุณวุฒิ, **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. (กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ สวนดุสิต, ๒๕๓๒), หน้า ๑-๒)

^{๔๓} อารัง บัวศรี, **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**, (กรุงเทพฯ: เอรารีน การพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๘-๙.

^{๔๔} Taba, Hilda. **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York: Harcourt Brace & world, 1962, p14.

๒.๗.๓ หลักสูตรท้องถิ่น

ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะไว้อย่างหลากหลายดังนี้

กรมวิชาการ^{๔๕} ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการ ๕ ลักษณะดังนี้

๑. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถทำได้ทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษาและรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทุกกลุ่มในวิชาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโดยไม่ทำให้จุดประสงค์เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

๒. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาเป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับลดหรือเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นได้ โดยไม่ทำให้จุดประสงค์หัวข้อ หรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

๓. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบายหรือทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในหลักสูตร

๔. ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้เป็นการปรับปรุงเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

๕. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยจัดทำคู่มือครู หนังสือประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพท้องถิ่นทั้งนี้ สื่อการเรียนการสอนท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นใหม่นี้ อาจจะให้คำอธิบาย/รายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือเพิ่มเติมขึ้นใหม่ก็ได้

สุนีย์ ภูพันธ์^{๔๖} ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ดังนี้

^{๔๕} กรมวิชาการ, คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒-๑๓

^{๔๖} สุนีย์ ภูพันธ์, แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร, (เชียงใหม่: แสงศิลป์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๔.

๑. จัดหลักสูตรโดยยึดกิจกรรมหรือประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลัก
๒. กิจกรรมหรือประสบการณ์นั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
๓. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องเป็นทั้งนักวางแผน นักจิตวิทยา นักแนะแนว และนักพัฒนาการ
๔. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนโดยวิธีแก้ปัญหาโดยครูจะต้องสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหานั้น ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมเข้าช่วย วิธีนี้ผู้เรียนจะถูกระตุ้นให้ใช้วิธีการแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือกระทำ สร้างงานสังเกต และวางแผน เพื่อหาประสบการณ์จากการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้น การเรียนโดยวิธีการดังกล่าวผู้เรียนจะได้รับ ทักษะ ความรู้ ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเขา ผู้เรียนจึงสามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

๑. เป็นการปรับลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาในวิชาที่มีอยู่แล้ว
๒. เป็นการจัดทำคำอธิบาย เนื้อหาหรือ รายวิชาขึ้นใหม่
๓. เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ จัดกิจกรรมเสริม

จากลักษณะหลักสูตรท้องถิ่นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้สนใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความรู้ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม มีกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิตจริง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์^{๔๗} ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นหลักสูตรเฉพาะ และเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่พัฒนาขึ้นใช้กับชุมชนท้องถิ่น ตามความต้องการและความสมัครใจของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรสามารถทำได้ ๓ ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

๑. การจัดทำหรือสร้างหลักสูตรรายวิชาใหม่ที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรแม่บท ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น หรือการสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท

^{๔๗} ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, การพัฒนาหลักสูตร:หลักการและแนวทางปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ: อลิฟเฟส, ๒๕๓๙), หน้า ๕๒..

๒. การปรับหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

๒.๑ ปรับเพิ่มหรือขยายเนื้อหาสาระรายวิชาในหลักสูตรแม่บท

๒.๒ ปรับเพิ่มหรือขยายกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริม

๒.๓ ปรับเพิ่มหรือจัดทำสื่อการสอนขึ้นมาใหม่

๓. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น สำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง โดยเฉพาะ โดยไม่มีหลักสูตรแม่บทเป็นกรอบในการกำหนด

๒.๗.๔ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช^{๔๔} ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรเลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ประมาณ ๕-๗ คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อย ๑ คน เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย นอกนั้นควรเป็นผู้มีความสามารถในด้านเนื้อหาการสอน และสภาพท้องถิ่นนั้น เช่น ผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๒. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติเพื่อให้มีความเข้าใจในโครงสร้างแล้วแนวดำเนินการของหลักสูตรแกนกลางอย่างถ่องแท้ก่อน นอกจากนั้นยังเป็นการทบทวนหรือพัฒนาจุดประสงค์ต่างๆ ของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิเคราะห์เนื้อหาสาระและประสบการณ์ในหลักสูตร ซึ่งอาจจะให้ได้ ถึงรายละเอียดขั้นการแปลงเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังจากตัวผู้เรียน

๓. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของท้องถิ่นตามที่ได้เสนอมาแล้ว รวมทั้งสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในระดับท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น การประกอบอาชีพในปัจจุบันและอนาคต ความคาดหวังของท้องถิ่น เป็นต้น การเก็บข้อมูลอาจจะรวบรวมจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และการประชุมสัมมนา หรือวิธีการอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ ทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงภายในสังคมของท้องถิ่น

๔. การประมวลผลและพิจารณาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่และต้องการพัฒนาในอนาคต หากข้อมูลไม่ชัดเจนจะต้อง

^{๔๔}วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, การพัฒนาหลักสูตรที่สานต่อท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ดิสคัฟเวอรี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕๐-๑๕๓.

ประเมินผลก่อน คณะกรรมการควรพิจารณาว่าสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วนั้น เป็นไปตามความต้องการหรือไม่ สิ่งใดบ้างต้องการและจงใจให้เกิดขึ้น นำทั้ง ๒ ประเด็นมาเปรียบเทียบ เพื่อเลือกความสำคัญของข้อมูล ผลที่ได้อาจจำแนกได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๔.๑ การปรับ เพิ่ม หรือขยาย หลักสูตรแกนกลาง ถ้าหากผลของการประมวลและพิจารณาสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นสรุปได้ว่า มีสิ่งที่ควรปรับปรุงเพิ่ม หรือขยาย หลักสูตรแกนกลางมีกระบวนการลำดับต่อไป ควรเป็นดังนี้

๔.๑.๑ จัดตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๔.๑.๒ กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ เนื่องจากทุกคนจะมีส่วนร่วม ในการวางแผนและพัฒนา มีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงควรพิจารณาบทบาทและ หน้าที่รับผิดชอบทั้งหมดก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในคณะผู้ทำงาน

๔.๑.๓ คณะอนุกรรมการ นำข้อมูลผลสรุปที่พบว่าสิ่งใดไม่ครอบคลุมหรือไม่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นมาดำเนินการปรับเพิ่ม หรือขยายให้มีความ เหมาะสม จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แนวการสอน คู่มือหนังสือเสริมประสบการณ์แล้ว จึงนำเอกสารประกอบหลักสูตรเผยแพร่ในท้องถิ่น

๔.๑.๔ การนิเทศติดตามผลการประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการให้ คำแนะนำช่วยเหลือ ชี้แจงแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้เป็นติดตามผล มีการนำเอกสารประกอบหลักสูตรไป ในชั้นปฏิบัติจริงมากน้อยเพียงใด

๔.๒ การสร้างหลักสูตรย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลาง ถ้าคณะกรรมการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นประมวลและพิจารณาสภาพปัญหาและความต้องการท้องถิ่น มีข้อมูลว่าน่าจะมีการ สร้างหลักสูตรย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลาง กระบวนการลำดับต่อไปควรเป็นดังนี้

๔.๒.๑ จัดตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการสร้างหลักสูตร ย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลาง

๔.๒.๒ กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ

๔.๒.๓ การออกแบบหลักสูตร อันเป็นกระบวนการในการเลือกองค์ประกอบ ต่างๆ ตลอดจนเทคนิควิธีต่างๆ ในการสร้างหลักสูตร ต้องไม่ขัดแย้งกับหลักสูตรแกนกลาง แต่เป็นการ ช่วยเสริมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

๔.๒.๔ การร่างหลักสูตร นำข้อมูลที่ได้จากการออกแบบหลักสูตรมาดำเนินการ สร้างหลักสูตรย่อยโดยใช้หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

๔.๒.๕ การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร คณะอนุกรรมการ ต้องจัดหา หรือสรรหาคณะผู้ร่วมงาน

๑) คณะผู้เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร จากองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้ครบทุกด้าน เพื่อการแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

๒) คณะผู้ทดลองใช้หลักสูตร มีการเตรียมการทดลองใช้ ซึ่งอาจจะเป็นการประชุมหรือฝึกอบรมทั้งนั้น คณะอนุกรรมการต้องการ การเตรียมงานด้านต่างๆ อำนวยความสะดวกแก่คณะผู้ร่วมงานทั้ง ๒ คณะ เช่น วัสดุ หลักสูตร แผนการทำงาน งบประมาณ เป็นต้น ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ต้องนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขก่อนถึงขั้นต่อไป

๔.๒.๖ การนิเทศติดตามผลและประเมินผลใช้หลักสูตรย่อย มีหลักการและวิธีการเช่นเดียวกับที่กล่าวมา

บุญเรียง ขจรศิลป์^{๔๙}ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการต่อการจัดหลักสูตรท้องถิ่น และวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน

๒. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยความร่วมมือของชุมชน โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญและคณะผู้วิจัย

๓. เตรียมบุคลากร

๔. จัดประชุมผู้ปกครอง

๕. นำหลักสูตรไปทดลองใช้

๖. จัดการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในระยะแรก

๗. จัดสัมมนาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

๘. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และนำหลักสูตรไปใช้

๙. ประเมินสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป

๑๐.โรงเรียนและชุมชนปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ทาบ^{๕๐}มีความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของความคิดที่มีลำดับดังนี้

๑. การวินิจฉัยความต้องการ (cyanosis of need) สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม

^{๔๙} บุญเรียง ขจรศิลป์. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาโคนม. (กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๖๗-๖๘.

^{๕๐} Taba, Hilda, Curriculum development theory and practice, New York: Harcourt, Brace, & world, p12

๒. กำหนดจุดประสงค์ (formulation of objective) กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกันตามสังคมต้องการ

๓. การเลือกเนื้อหาสาระ (selection of content) เลือกเนื้อหาสาระ ที่ต้องนำมาสอนให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม

๔. จัดเนื้อหาสาระ (organization of content) จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในขั้นที่ ๓

๕. เลือกประสบการณ์เรียนรู้ (selection of learning experiences) คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์

๖. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experiences) จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ

๗. การตัดสินใจว่ามี เนื้อหาสาระประสบการณ์อะไรที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะช่วยในการประเมินผลได้บ้าง

สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยในแต่ละขั้นตอนนี้มีกิจกรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนของสังคมและชุมชน

๒.๗.๕ หลักสูตรการฝึกอบรม

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งอดีต^{๕๑} ปัจจุบัน และอนาคต จำเป็นจะต้องใช้กลยุทธ์หลากหลาย เพื่อกระตุ้นผลักดัน ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานของมนุษย์ในองค์การเสมอมา ในบรรดากลยุทธ์หลากหลายเหล่านั้น การฝึกอบรมยังได้รับการยอมรับว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญ น่าเชื่อถือมากที่สุดกลยุทธ์หนึ่ง งานฝึกอบรมจึงควรจะทำให้ความเอาใจใส่พัฒนากลยุทธ์การฝึกอบรม ให้มีความหมายและสามารถดำรงความสำคัญในวงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สืบไป กลไกหรือหลักประกันสำคัญๆ ที่จะทำให้การฝึกอบรมมีความสำคัญอยู่ได้ตลอดไป มีอยู่หลากหลายเช่นกัน กล่าวคือ การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตรการบริหารโครงการฝึกอบรมและการประเมินโครงการฝึกอบรม เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นหลักประกันที่จะทำให้โครงการฝึกอบรมสัมฤทธิ์ผลได้ อนึ่ง ในบรรดากิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนั้น กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมแต่

^{๕๑} ทองศรี กำภู ณ อยุธยา, กลยุทธ์ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๘, หน้า ๑๗.

ละครั้งแต่ละคราวเหล่านั้นนับว่าสำคัญที่สุดกิจกรรมหนึ่ง และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือหลักสูตรที่ดีย่อมจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโครงการฝึกอบรมที่สามารถสนองตอบความต้องการขององค์กรได้ตามเป้าหมายและตามเวลาที่พึงปรารถนา ดังนั้น กลยุทธ์ที่แท้จริงในการสร้างหลักสูตรจึงอยู่ที่ที่จะสร้างหลักสูตรอย่างไรที่จะให้หลักสูตรนั้นสามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรได้ตามเป้าหมาย ตรงตามเวลาที่กำหนดและพิสูจน์ผลลัพธ์ได้

ปราโมทย์ จันทรเรือง^{๕๒} กล่าวว่า หลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ ส่วนสำคัญที่ต้องพิจารณา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เนื้อหาสาระที่จัดการใช้สื่อ และการประเมินผล

แฟรงค์^{๕๓} กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึงการพัฒนาทัศนคติ ความรู้ แบบพฤติกรรม ความชำนาญงานที่เป็นระบบ ซึ่งเป็นที่ต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อปฏิบัติงานของคนในปัจจุบันได้อย่างเพียงพอ

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ปราโมทย์ จันทรเรือง กล่าวว่า การฝึกอบรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑. เพิ่มพูนความรู้ (knowledge)
๒. พัฒนาทักษะ (skill)
๓. เปลี่ยนแปลงเจตคติ (attitude)

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุลณีนี สุระโยธิน และคณะ^{๕๔} ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ๑) คุณภาพของหลักสูตรจากการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ๒) ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญ

^{๕๒} ปราโมทย์ จันทรเรือง, การพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการฝึกอบรม เอกสารประกอบการสอนรายวิชา, (ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

^{๕๓} Frank.H.Eric, Human Resource Development : The European Approach, Houston, Texas: Gulf, 1974, p3.

^{๕๔} จุลณีนี สุระโยธิน และคณะ, การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย, วารสารราชพฤกษ์ ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒), หน้า ๔๓-๕๑

ทางสถิติที่ระดับ .๐๕๓ ๓) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๑๖$, $S.D. = ๐.๕๘$) และ ๔) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นต่อคุณค่าและความเป็นไปได้ของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๒๗$, $S.D. = ๐.๓๓$)

ธนวัฒน์ ศรีลา^{๕๕} ศึกษาการพัฒนากิจกรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตร ในจังหวัดน่าน พบว่าลักษณะกิจกรรมด้านการเกษตรมีลักษณะกิจกรรม ๔ ลักษณะ ๑) การทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ที่เน้นการดำรงชีพเพื่อให้อยู่ได้ในพื้นที่โดยพึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ๒) การทำการเกษตรแบบผสมผสานแนวใหม่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีหลักการระเบิดจากข้างในลุกขึ้นมาจัดการตนเอง ผลิตเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ภายในครอบครัว ๓) การเกษตรที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและกระแสการดูแลสุขภาพ กลุ่มนี้จะมีต้องการสินค้าด้านการเกษตรที่ดีมีคุณภาพและปลอดภัย ๔) การเกษตรแบบค้าขาย ที่เน้นการผลิตจำนวนไม่มาก การผลิตลักษณะนี้มีการผลิตที่ควบคุมในเรื่องของคุณภาพจึงเป็นที่ต้องการของตลาด ส่วนการพัฒนากิจกรรมการประกอบสัมมาชีพนั้นจะมุ่งเน้นการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาโดยวิธีการการตระหนักถึงสภาพปัญหาของตนเองที่ต้องเผชิญ การรวมกลุ่ม การศึกษาดูงาน การทดลองทำ การติดตามผล และการพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับผลผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผนวกกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากภาครัฐ และการค้นหาทุนที่มีในชุมชนเพื่อเป็นจุดขายให้กับชุมชนจนนำมาซึ่งรายได้ของคนในชุมชน

พัชรา วงศ์แสงเทียน^{๕๖} ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดงเต๋อย อำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย พบว่าการจัดจำหน่าย ฝากขายตามร้านค้าและมีพ่อค้าส่งมารับถึงที่ส่วนทางด้านการส่งเสริมการตลาดคิดจากเปอร์เซ็นต์ยอดขายด้านแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดงเต๋อย ๑)ด้านผลิตภัณฑ์ยึดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนำเทคนิคมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ๒) ด้านการกำหนดราคามี ๓ รูปแบบ คือตั้งราคาบวกเพิ่มจากต้นทุน ตั้งราคาแยกตามกลุ่มลูกค้า ตั้งราคาตามความ

^{๕๕} ธนวัฒน์ ศรีลา, การพัฒนากิจกรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน, วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒).

^{๕๖} พัทธรา วงศ์แสงเทียน, การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดงเต๋อย อำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย, การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๗, ๒๕๖๐.

แตกต่างของผลิตภัณฑ์เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ๓)ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสร้างเครือข่าย การขายมีตัวแทนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สถานที่เพื่อจัดแต่งและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม การขายตรง การขายทางออนไลน์ ๔)ด้านการส่งเสริมการตลาดได้แก่การประชาสัมพันธ์ ใช้การเผยแพร่ในสื่อต่างๆ ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ

จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง^{๕๗} ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างจากไม้สักขนาดเล็กที่มีอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ในประเทศไทย เพื่อการพาณิชย์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน พบว่า การปรับคุณภาพไม้สักสามารถดำเนินการในสามขั้นตอน คือ ๑)เตรียมสารละลาย ๒ ชนิด คือ สารละลาย A: maleic anhydride ๑๐% ในทินเนอร์สารละลาย B: AKD ๑๐% ในทินเนอร์ ๒) ทาสารละลาย A ให้ซึมเข้าเนื้อไม้ แล้วนำไปอบที่ ๙๐ องศา ๒๐ นาที (เป็นการปรับปรุงผสมคุณสมบัติของเนื้อไม้) จะได้ผลิตภัณฑ์ไม้สักที่คุณสมบัติดีขึ้น ด้านการซึมน้ำได้ดี และสีไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ๒) ไม้ที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพสามารถนำมาพัฒนาเป็นวัสดุไม้แปรรูปได้ทั้ง แบบเป็นท่อนและแบบเพลาะไม้ประสาน เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำผนัง และเฟอร์นิเจอร์ ในเชิงพาณิชย์อย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ประเมินผลิตภัณฑ์เท่ากับค่าเฉลี่ย ๓.๗๕ อยู่ในเกณฑ์ดี

อรพรรณ ปานขาวและสันติ สุขสะอาด^{๕๘} ศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้สักในตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ พบว่าผู้ประกอบการมี อาชีพหลักทำผลิตภัณฑ์ไม้สัก ร้อยละ ๖๓.๒๔ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินกิจการ ๑๑ ปี เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน ร้อยละ ๗๕.๑๐ ปริมาณไม้สักที่ใช้เป็นวัตถุดิบทั้งหมด ๔๑,๕๗๐ ลูกบาศก์เมตรต่อปี ไม้สักที่ใช้เป็นวัตถุดิบ คือ ไม้สักแปรรูป เศษไม้ และปึกไม้ ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดแคลนแรงงาน และวัตถุดิบราคาแพง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ทั้งหมดมี จำนวน ๔๕ ชนิด จำนวน ๑,๓๙๑,๓๗๖ ชิ้นต่อปี โดยใช้ไม้แปรรูปเป็นวัตถุดิบ มีจำนวน ๒๙ ชนิด และใช้เศษไม้ ปึกไม้เป็นวัตถุดิบ มีจำนวน ๑๖ ชนิด โครงสร้างตลาดเป็นแบบ ผู้ขายน้อยราย ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกันตรงที่ลวดลาย การแกะสลัก และการเพิ่มสีสนของผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้ามาทำธุรกิจได้ง่าย เนื่องจากใช้

^{๕๗} จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง และคณะ, การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างจากไม้สักขนาดเล็กที่มีอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ในประเทศไทย เพื่อการพาณิชย์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน,ภาควิชาครุศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑,หน้า ๑๐๙.

^{๕๘} อรพรรณ ปานขาวและสันติ สุขสะอาด, การผลิตและการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้สักในตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,วารสารวนศาสตร์ ๓๓ (๑) : ๒๙ (๒๕๕๗)

ต้นทุนน้อย ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ผลผลิตที่ไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของตลาด มีการขาย
ตัดราคาระหว่างผู้ขาย และขาดความรู้ทางด้านการส่งเสริมการขาย

ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง^{๕๙} ศึกษาเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา: ผลผลิตตกแต่งบ้านจากเศษไม้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ
หญิง ช่วงอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้
เฉลี่ยต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว
มีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าตกแต่งบ้านและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลจากของ
ตกแต่งบ้านชิ้นเดิมเสียหายหรือชำรุด และจะเลือกซื้อสินค้าตกแต่งบ้าน ซึ่งใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก เพราะ
สินค้าที่ผลิตจากไม้ให้ความรู้สึกถึงความเป็นธรรมชาติหรือความอ่อนโยนที่ได้จากลวดลายของเนื้อไม้
และกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด
ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านราคา
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ

^{๕๙} ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง, การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
กรณีศึกษา: ผลผลิตตกแต่งบ้านจากเศษไม้, มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ, ๒๕๕๙, หน้า ๖.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๓) นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก เชิงสร้างสรรค์ สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development R & D) โดยกระบวนการวิจัยผสมผสาน (mixed methods research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) และเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Research: R) การดำเนินการ วิจัยแบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (analysis) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดำเนินการ ดังนี้ ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการแนวคิดทฤษฎี การจัดการเรียนรู้และการออกแบบการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรองค์ประกอบ การวิเคราะห์ลักษณะของหลักสูตร การสร้างหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field research) ในสถานศึกษาเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ การลงพื้นที่ดำเนินการดังนี้

๑. การศึกษาข้อมูลชุมชน สร้างความสัมพันธ์รู้จักความคุ้นเคยและเข้าใจว่า การมาทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาเรื่องอะไร ชุมชนจะมีบทบาทต่อการศึกษายังไง สภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองตั้งแต่อดีตตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนตลอดจนวิธีการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักศึกษาปัจจัยส่งเสริม และอุปสรรคการเสริมสร้างเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก

๒. ดำเนินการประสานงานผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ปรากฏท้องถิ่นและประชาชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย

๓. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยแบบ สัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกต (field note) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล เมื่อได้แนวคำถามแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมกล้องบันทึกภาพนิ่ง รวมทั้งเครื่องบันทึกแถบเสียง

๔. ประสานผู้เข้าร่วมกิจกรรม กำหนดวันเวลาและสถานที่ดำเนินกิจกรรม

๕. ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้

๖. การถอดองค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ไม้สัก ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรและร่วมกันสรุปภาพรวม

การวิจัยระยะที่ ๒ การพัฒนา (Development: D) ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ การออกแบบลดทอนผลิตภัณฑ์ต้นแบบและพัฒนาหลักสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักสร้างองค์ประกอบของหลักสูตรโดยการกำหนดหลักการ เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร สื่อ และการวัดผลประเมินผล ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินประสิทธิภาพก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง ปรับปรุงร่างหลักสูตร ให้เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ ประเมินและสร้างแบบจำลองผลิตภัณฑ์ โดยปรากฏท้องถิ่น นำหลักสูตรประเมินหลักสูตรโดยนำหลักสูตรสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้ร่วมสนทนาวิพากษ์หลักสูตร แล้วถอดบทเรียนข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรและเผยแพร่หลักสูตรกลุ่มเยาวชนและในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดเวทีนำเสนอหลักสูตรสู่ชุมชน ในขั้นตอนนี้ นำผลที่ได้จาก ขั้นตอนที่ ๑-๒ มาดำเนินการ จัดเวทีคือนำเสนอหลักสูตรสู่ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนสถาบันการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยซึ่งอยู่ในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑ พื้นที่ คือ บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มีจำนวน ๕ หมู่บ้านซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีการประกอบอาชีพในครัวเรือนแปรรูปไม้สักกันตามวิถีชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อให้อาชีพแปรรูปไม้สักของหมู่บ้านได้รับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนและมีการสืบทอดอาชีพแปรรูปไม้สักให้อยู่ยั่งยืนจึงเลือกเป็นพื้นที่การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่จำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน แยกออกเป็น ๒ ระยะดังนี้

ระยะที่ ๑ วิเคราะห์องค์ความรู้ของผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ จากโครงการย่อยที่ ๑ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พัฒนาหลักสูตร คือศึกษาจากเอกสาร ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาออกแบบและยกร่างหลักสูตรประเมินหลักสูตรและทำผลิตภัณฑ์ไม้สักต้นแบบ โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นความต้องการการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรวิพากษ์หลักสูตร จำนวน ๒๕ คนประกอบด้วย

๑. ผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน
๒. นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน ๕ คน
๓. ประชาชนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน
๔. ประชาชนในชุมชนจำนวน ๑๐ คน

ระยะที่ ๒ การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอหลักสูตร เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ผู้ให้ข้อมูลใช้กลุ่มเดียวกัน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ประชาชนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

หลักในเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างหลักสูตรอบรมระยะสั้นผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับชุมชน

๒. แบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อยระหว่างผู้วิจัย กับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งประกอบด้วย จำนวน ๒๕ คนประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน ๕ คน และประชาชนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน ประชาชนจำนวน ๑๐ คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและกำหนด หลักสูตรอบรมระยะสั้น ผลิตภัณฑ์ไม้สัก จำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับประชาชน และหลักสูตรท้องถิ่นโดยการสนทนา ประชุม และออกแบบลวดลายแบบ ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนได้แบบยั่งยืน โดยการสนทนากับผู้ประกอบการ นักวิชาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ๑ ชุด และทำการสร้างชุดโครงการอบรมหลักสูตร และประเมินหลักสูตรโดยทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบขึ้นมา ๑ ชุด ซึ่งการอบรมหลักสูตรระยะสั้นจะประกอบด้วย ชื่อ จำนวนชั่วโมง หลักการ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร

๓.แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร เพื่อใช้ในการประเมินหลักสูตรอบรมระยะสั้นทั้ง ๒ หลักสูตร เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน โดยให้นักวิชาการศึกษาช่วยประเมินหลักสูตรอบรมระยะสั้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการใช้ในการฝึกอบรมของประชาชนในชุมชนและนักเรียนต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development R & D) โดยกระบวนการวิจัยผสมผสาน (mixed methods research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods)และเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยเป็นการศึกษาวิจัยที่มุ่งพัฒนาหลักสูตร และเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ ๑ การเตรียมการวิจัย เรื่อง พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๑. การศึกษาข้อมูลหลักสูตรชุมชน สร้างความสัมพันธ์รู้จัก และเข้าใจว่า การมาทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาเรื่องอะไร ชุมชนจะมีบทบาทต่อการศึกษาอย่างไร สภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง วิธีการสืบทอดการประกอบอาชีพไม้สัก ตั้งแต่

อดีตตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. ดำเนินการประสานงานผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และปราชญ์ท้องถิ่น ประชาชน เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกสังเกต และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๓. วางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรอบรมโดยนำข้อมูลจากข้อ ๑ และ ข้อ ๒ ศึกษาสภาพทั่วไปและความต้องการของชุมชน มาวางแผนในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรอบรมโดยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเดียวกันในการวางโครงสร้างของหลักสูตรอบรม

ระยะที่ ๒ ดำเนินการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑. วิเคราะห์บริบทเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักในชุมชนบ้านบวโป่ง

๒. ศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังในการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๔. ศึกษาแนวทางการออกแบบหรือรูปแบบลวดลายในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สัก เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนแบบยั่งยืน

๕. ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๖. เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบแล้วนำมาจัดทำหลักสูตรอบรมฉบับร่าง จำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน

๗. พัฒนาหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากองค์ความรู้จาก ขั้นตอนที่ ๑ และข้อมูลการค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย มาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งมีองค์ประกอบหลักสูตรอบรมดังนี้ ๑) หลักการและเหตุผล ๒) จุดประสงค์ ๓) โครงสร้าง ๔) เนื้อหา ๕) ระยะเวลา ๖) กิจกรรม ๗) สื่อ ๘) การวัดผลประเมินผล ๙) แผนการฝึกอบรม

๘. นำหลักสูตรฉบับร่าง ดำเนินการวิพากษ์หลักสูตรอบรมโดยผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ปราชญ์ท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน ใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเดียวกัน วิเคราะห์ ประเมิน นำเสนอในการพัฒนาหลักสูตรอบรมให้มีความสมบูรณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรอบรมโดยคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเพื่อหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยพิจารณาจาก

+1 หมายถึง เนื้อหาองค์ประกอบของหลักสูตรอบรมมีความสอดคล้องกัน

0 หมายถึง ไม่แน่ใจองค์ประกอบของหลักสูตรอบรมมีความสอดคล้องกัน

-1 หมายถึง แน่ใจว่าองค์ประกอบของหลักสูตรอบรมไม่มีความสอดคล้องกัน

จากนั้นนำผลที่ได้จากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ผลการประเมินหลักสูตรอบรมฉบับร่างมีค่า 0.78-1.00 ทั้งสองหลักสูตร

ระยะที่ ๓ นำเสนอหลักสูตรอบรมระยะสั้นที่ได้ทำการแก้ไขจากผู้วิพากษ์หลักสูตรอบรมและผู้เชี่ยวชาญ ให้นักวิจัย หน่วยงานของรัฐและเอกชนถึงหลักการและความเป็นมาของโครงสร้างหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน เพื่อนำไปเผยแพร่ และจัดอบรมต่อหน่วยงานหรือผู้ที่สนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) และเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการศึกษาเอกสารมาตรวจสอบความถูกต้อง จัดเรียงข้อมูลจัดกลุ่มของข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ประกอบเข้าด้วยกัน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ยี่สิบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุป

๓.๖.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) วิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์โดยพิจารณาจากประเด็นหลัก (Major themes) ที่พบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาแยกย่อยเป็นประเด็นย่อย และเริ่มการวิเคราะห์จากภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการและเทคนิคการพัฒนาหลักสูตร

๓.๖.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติหลักสูตร เป็นการวิเคราะห์กระบวนการจัดทำหลักสูตรสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสำหรับประชาชนจะทำการศึกษาลักษณะของไม้เนื้อไม้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ลวดลายที่จะผลิต หลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาบริบทการประอาชีพของชาวบ้าน การอนุรักษ์สืบทอดอาชีพ การเปลี่ยนแปลงอย่างไร ปู่ย่าตายายมีองค์ความรู้อะไร

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

๔.๑ พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๔.๒ พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๔.๓ นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๔.๑ พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

๔.๑.๑ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

จากการสังเคราะห์การจัดการองค์ความรู้จากเอกสาร^๑ ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบวโกโป่ง บ้านบวโกโป่ง ตามจารึก พ.ศ. ๒๔๘๘ ของพระครูพรหมวงศาจารย์ และจากการบอกเล่าสืบทอดกันมาแต่โบราณ แต่เดิมสถานที่ตั้งบ้านบวโกโป่ง เป็นป่าไม้หนาที่บและทุ่งหญ้า รวมถึงป่าไม้เบญจพรรณ ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่เลย แต่เป็นที่อยู่อาศัยของพวกสิงห์สาราสัตว์ทั้งหลาย มีเสือ กระทิง แรด ช้าง กวาง พาน หมูป่าและสัตว์อื่นนานาชนิด พวกกันมากินดินโป่งที่แห่งนี้เพราะเป็นลานกว้าง มีโป่งมีจำ มีหนอง มีแอ่งน้ำขังตลอดฤดูกาล พื้นดินรอบๆ แอ่ง จะชุ่มเย็นตลอดปีและดินจะมีรสเค็ม พวกสัตว์ชอบกิน คนสมัยก่อนเรียกกันว่า “โป่งดำน” จึงเป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ของบรรดาสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย จนกลายเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าที่พากันมากินดินโป่งในที่นี่ ต่อมา มีพวกพรานล่าสัตว์ออกมาหากิน โดยการไล่ล่ายิงนกยิงสัตว์ทั้งหลาย จึงได้พบเห็นว่าบริเวณสถานที่แห่งนี้มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบ พื้นดินชุ่มเย็นตลอดเวลาจะเหมาะแก่การใช้พื้นที่เพื่อทำไร่ทำสวนและโดยการนำของ พ่ออินทร์ กับแม่สี ชาวบ้านหัวดง เป็นผู้ชักชวนญาติพี่น้องชาวบ้านหัวดงและดอนมูลเข้ามาแผ้วถางตัดฟันต้นไม้ เอาพื้นที่เพื่อทำไร่ ทำสวน

^๑ พระอธิการผดุงศักดิ์ ผลญาณ ,บทสวดทำวัตรเช้าและเย็น,วัดบวโกโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่, หน้า ๑.

ในราวปี พ.ศ. ๒๓๒๖ ชาวบ้านหัวดงและบ้านดอนมูลเมื่ออยู่นานวันเข้าการทำไร่ ทำสวน ก็ได้ผลิตผลดีทำมาหากินมีรายได้พอเลี้ยงชีพได้ จึงพากันตั้งเป็นบ้านเรือนขึ้น โดยสร้างบ้านเรือน อยู่บริเวณรอบๆ พื้นที่ดินที่เป็นบวโกโป่ง มีประมาณ ๒๐ ครอบครัวยิ่งตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นว่า “บวโกโป่ง” และได้ตั้งผู้นำหมู่บ้านบวโกโป่งขึ้นเป็นคนแรก คือ พ่อนายบ้านแสน สีชัย ชาวบ้านบวโกโป่งจึงถือได้ว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวบ้านหัวดงและบ้านดอนมูล และเกิดเป็นต้นตระกูลนามสกุล ของชาวบ้านบวโกโป่ง คือ วงศ์แสนสี ถือทอง งามทรง สีมรรมา จินดาชาติ งามสวย อินทนิล ช่างเขียว กอบก่า พรหมมิ่ง พลอยเขียว กาบิน กำทอง งามผิว กอบก่อง ขุนทอง กว๋ยข้าว งามพ้อง สีเหลือง สีขาว สีแดง กองโกย อินต๊ะแสน ส่วนนามสกุลอื่นๆ นั้นมาจากถิ่นอื่น และบางตระกูลก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมและสถานภาพการสมรส

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

บ้านบวโกโป่งเป็นหมู่บ้านที่โดดเด่น แขนงของหมู่บ้านเป็นรูปสามเหลี่ยมก้นเส้าซึ่งแนวเขตล้อมรอบไปด้วยทุ่งนา ไม่ติดกับหมู่บ้านอื่นใด ความยาวตั้งแต่หัวบ้านถึงท้ายบ้าน ๒.๙๐ กิโลเมตร

บ้านบวโกโป่งตั้งอยู่ในตำบลน้ำชำ^๒ อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่ ทางทิศใต้ของอำเภอสว่างเม่น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้สักบริเวณที่ตั้งบ้านบวโกโป่ง สมัยก่อนเป็นที่ราบมีลานกว้างมีแอ่งน้ำเป็นที่ชุมชนของสัตว์ป่าที่ลงมากินน้ำ คำว่า “บวโก” แปลว่า แอ่งน้ำ ขนาดเล็กที่ควายป่าชอบนอนและ คำว่า “โป่ง” แปลว่า บริเวณที่มีดินเค็ม (ดินโป่ง) สัตว์ป่า ชอบมาหากินดินโป่ง พ่อแสน แม่สี บ้านดอนมูล อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่ ได้อพยพลูกหลานจำนวน ๒๐ ครัวเรือน มาตั้งหมู่บ้านเป็นชุดแรกในปี พ.ศ. ๒๓๒๖ คือบริเวณบ้านบวโกโป่งในปัจจุบัน บ้านบวโกโป่งแบ่งการปกครองเป็น ๕ หมู่บ้าน คือ หมู่ ๓,๔,๕,๑๐ และ ๑๑ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ อยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ นอกจากนี้ชุมชนแห่งนี้เคยปรากฏเหตุการณ์หรือสถานที่เกิดประวัติศาสตร์ ได้แก่ บ้านบวโกโป่งในอดีตเคยเป็นที่หยุดพักชั่วคราวของเจียวก่อนที่จะเข้ามาปล้นเมืองแพร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ และในปัจจุบันลักษณะของหมู่บ้านน้ำชำแต่ละหมู่บ้านจะมีลักษณะดังนี้

หมู่ ๓ “มีพื้นที่ ๑๘๕ ไร่ จำนวนครัวเรือน ๑๓๗ ครอบครัวยิ่งมีจำนวนประชากร ๔๖๒ คน ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีน้ำไหลผ่านเหมาะแก่การทำเกษตร ทำนา ทำสวน ปลุกถั่วเหลือง พืชผักสวนครัว

^๒ เอกสาร แผนพัฒนาหมู่บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่

^๓ เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๓ ตำบลน้ำชำ อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่

หมู่ ๔^๔ มีพื้นที่ ๓ ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ๔๒๔ ครัวเรือน มีจำนวนประชากร ๑,๐๒๕ คน ลักษณะภูมิประเทศ เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย เกษตรกร พนักงานประจำเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว

หมู่ ๕^๕ หมู่บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๕ แยกออกมาจากหมู่ ๓ ตำบลน้ำชำ จังหวัดแพร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พื้นที่ทั้งหมดยาวประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า มี ๒๕๒ ครัวเรือน จำนวนประชากร ๖๒๔ คน อาชีพ ค้าขาย เกษตรกร ทำงานประจำ/ข้าราชการ และทำงานประจำเอกชน/บริษัท/โรงงาน

หมู่ ๑๐^๖ บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๑๐ เป็นหมู่บ้านเก่าที่อยู่กับหมู่บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๔ และได้แยกออกจากหมู่ ๔ ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๑ ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ มีพื้นที่ ๒๗๔ ไร่ ประชากรประกอบอาชีพทำไม้สักแปรรูป ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมครัวเรือน อาชีพ ทำนา รับจ้าง และค้าขาย. จำนวนประชากร ๑,๑๐๔ คน จำนวนครัวเรือน ๓๑๗ ครัวเรือน อาชีพหลัก งานประจำเอกชน/บริษัท/โรงงาน ค้าขาย งานประจำ/ข้าราชการ. อาชีพเสริม อุตสาหกรรมครัวเรือน ค้าขาย รับจ้าง

หมู่ ๑๑^๗ บ้านบวโกโป่งเดิมเป็นบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๓ จัดตั้งตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้ทำการแยกหมู่บ้านออกจากหมู่ ๓ เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๐๐ ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่พื้นที่ราบลุ่มทุ่งนาและบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของราษฎรมีพื้นที่เหมาะสมกับเกษตรและเลี้ยงสัตว์ จำนวนครัวเรือน ๒๒๖ ครัวเรือน จำนวนประชากร ๘๕๒ คน อาชีพหลักของครอบครัว ทำงานประจำ/บริษัท/โรงงาน. ค้าขาย เกษตร อื่นๆ อาชีพเสริม ปลูกผัก อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพรับจ้าง

จากการลงพื้นที่ไปศึกษาและสัมภาษณ์ผู้นำพัฒนาชุมชน พบว่าชุมชนบ้านน้ำชำมีการประกอบอาชีพทั้งการเกษตรและทำผลิตภัณฑ์ไม้สักแต่ทำเป็นอาชีพในครัวเรือน ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน เกือบทุกครอบครัวทำกันเป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน และจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชนเล็กแต่ยังไม่ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ที่เป็นที่ต้องการของลูกค้าและช่วงนี้เผชิญกับสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การค้าขายผลิตภัณฑ์ไม้สักค่อนข้างขายได้น้อยลงส่วนมากจะขายได้ตามลูกค้าดั้งเดิม ตามออเดอร์ของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ อาชีพการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักแปรรูปในชุมชนจะมีการสืบทอดโดยส่งต่อรุ่นต่อรุ่น ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่จะไม่ค่อยสนใจกัน และในบางหมู่บ้านก็มีการ

^๔ เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๔ ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

^๕ เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๕ ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

^๖ เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

^๗ เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๑๑ ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

^๘ สัมภาษณ์ นายบรรจบ จินดาชาติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๐ บ้านบวโกโป่ง วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔

สอนให้กับเด็กที่สนใจและยังไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่งบ้าง ส่วนการทำอาชีพผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในชุมชนยังไม่มีในการทำหลักสูตรเพื่อสืบทอดการทำผลิตภัณฑ์ไม้สักในชุมชน ซึ่งอาจจะทำให้การทำ อาชีพไม้สักอาจลดน้อยถอยลงไปตามกาลเวลา การทำผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านน้ำชำส่วนใหญ่ จะผลิต ผลิตภัณฑ์ขึ้นใหญ่ แต่ในชุมชนหมู่ที่ ๑๑ จะมีศูนย์รวมการขายผลิตภัณฑ์ต่างๆ อยู่เหมือนกัน

ภาพที่ ๒ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

สัมภาษณ์กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน น้ำชำเน้นประตู หน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนมากจะส่งต่างจังหวัด ทางภาคใต้ ซึ่งผู้ผลิต จะผลิตจากออเดอร์ และหมู่บ้านน้ำชำจะไม่มีการใช้ไม้เถื่อนในการผลิต ชุมชน น้ำชำพร้อมใจกันทำให้ถูกต้อง ไม่ทำผิดกฎหมาย จึงใช้ไม้ที่ถูกต้อง อ.อ.ป (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) เพราะการทำไม้สมัยก่อนใช้ไม้ผิดกฎหมาย ทำให้เสียค่าปรับ จำคุก ซึ่งปัจจุบันใช้ไม้ที่ถูกต้องไม่ผิด กฎหมายทำให้การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักได้สบายใจทั้งผู้ผลิตและผู้ซื้อ สินค้าที่ผลิตในทุกวันนี้จะเป็น สินค้าทำตามออเดอร์ของลูกค้า แม้กระทั่งลวดลายบางครั้งก็จะทำตามออเดอร์ แต่ในชุมชนก็จะมีลาย เฉพาะที่ทำกันอยู่และผลิตสินค้าไว้ในสต็อก บ้างก็ทำการผลิตและส่งให้กับร้านค้าปลีก มีส่วนส่วนน้อย ที่ผู้ผลิตจะออกแบบลวดลายเอง และปัจจุบันผู้ผลิตก็กำลังคิด

ภาพที่ ๓ สัมภาษณ์พัฒนาชุมชน

ออกแบบการทำผลิตภัณฑ์ของข้าววยเสริมรายได้ จากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน^๙ ของพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ซึ่งเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาส่วนมากจะเป็นของชิ้นใหญ่ ถ้าเป็นไปได้อยากให้ออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในงานพิธีทางพระพุทธศาสนา เช่น พานแว่นฟ้า หรือพานแปดเหลี่ยม ก็ บุซบกที่ทำเป็นของข้าววย หรือของที่ระลึกที่สามารถประยุกต์ใช้ในพิธีทางศาสนา จากข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านบวโป่ง ทำให้มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียน

จากข้อมูลพื้นฐานมาทำการวิเคราะห์ (Swot) พบว่า

จุดเด่น บ้านบวโป่ง ในอดีตเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้เบญจพรรณ โดยเฉพาะไม้สักทอง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ค้าขาย แต่เนื่องจากมีไม้สักเป็นจำนวนมากจึงเกิดอาชีพใหม่อีกอาชีพคือ การผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้สัก ซึ่งเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้แก่ครัวเรือน จากอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเป็นอาชีพเสริม ได้พัฒนามาเป็นอาชีพหลัก อีกทั้งชาวบ้านบ้านบวโป่งมีต้นทุนในการเป็นช่างฝีมือเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้มีการพัฒนาการผลิตสินค้าเป็นระบบมากขึ้น โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งเป็นสหกรณ์ชุมชนเล็กๆ ขึ้น จนทำให้การผลิตสินค้าเป็นที่ยอมรับและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ แต่ละหมู่บ้านจะมีการผลิตสินค้าไม่เหมือนกัน แต่ละหมู่บ้านจะผลิตสินค้าตามที่ตนเองถนัด วัตถุดิบที่ได้มาชาวบ้านบวโป่งจะเน้นไม้สักที่ถูกต้องตามกฎหมาย

จุดด้อย กระบวนการรักษาสืบทอดงานฝีมือในการผลิตสินค้าจากไม้สักของบ้านบวโป่งจะ ไม่มีการถ่ายทอดงานฝีมืออย่างเป็นระบบ มีแต่เพียงผู้ที่สนใจหรืออยากมีอาชีพก็จะค่อยๆ จดจำรูปแบบ กระบวนการผลิตไม้ด้วยตนเอง อย่างที่คนโบราณกล่าวว่า “ครูพักลักจำ” จึงเป็นข้อด้อยในการที่จะหาช่างฝีมือที่จะสืบต่อดังกล่าว

คณะผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการที่จะพัฒนางานฝีมือในการผลิตสินค้าจากไม้สัก จึงได้ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน มีการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่นและมีการสนทนากลุ่มย่อย เกิดองค์ความรู้ในการที่ศึกษาการยกระดับสินค้า พัฒนารูปแบบ กระบวนการผลิต และการพัฒนาหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมดังนี้

^๙ สัมภาษณ์นางอมรรัตน์ กาทองทุ่ง พัฒนาระเบียงประสานงาน พัฒนาชุมชน อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.

๔.๑.๒ การพัฒนาหลักสูตร

จากการสังเคราะห์งานวิจัยย่อย ๑ การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ ได้ลงพื้นที่บ้านบวโกโป่งน้ำชำ ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ สภาพทั่วไปของพื้นที่ส่วนมากแต่ละหมู่บ้านจะมีอาชีพทางด้านเกษตร ส่วนอาชีพรองลงมาในปัจจุบันคือการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักแปรรูป ซึ่งทำเป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านบวโกโป่ง น้ำชำ อำเภอสองเม่น การประกอบอาชีพผลิตไม้แปรรูปของชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน มาเป็นเวลานานมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการการผลิตสินค้าส่วนมากจะทำการออเดอร์สินค้าตามรูปแบบที่ลูกค้าต้องเมื่อผู้ผลิตสินค้าจัดทำสินค้าที่ลูกค้าสั่งเสร็จจะมีการประสานงานกันบางครั้งลูกค้าก็ให้จัดส่งทางขนส่ง บางครั้งลูกค้าก็จะส่งรถมารับเอง ซึ่งลูกค้าที่สั่งทำจะมีทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดเช่น ส่วนอาชีพผลิตภัณฑ์แปรรูปไม้สัก ผู้ประกอบการ

ภาพที่ ๔ สัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ

การประกอบอาชีพผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักแปรรูปของชุมชนนั้นมีมานานแล้วตั้งแต่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งลูกหลานได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ แต่ก็มีเด็กวัยรุ่นตามหมู่บ้านที่สำเร็จการศึกษามายังไม่มีงานทำ และผู้สนใจมาขอเรียนรู้จากผู้ประกอบการก็มี ซึ่งทางผู้ประกอบการก็สอนและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้โดยการสอนหรือถ่ายทอดตัวต่อตัว เด็กบางคนก็มีพื้นฐานมาบ้างแล้วก็สามารถมาต่อยอดและออกแบบลวดลายได้เอง บางคนก็ยังไม่มีความรู้ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้พอสมควร กระบวนการผลิตสินค้าที่ทำด้วยไม้สักสมัยก่อนจะนำไม้ที่เป็นต้นมาโกรก มาเรื้อยเป็นแผ่นเอง แต่ในปัจจุบัน จะมีแหล่งไม้โดยตรงที่เขาทำสำเร็จแล้ว คือ ชุมชนบ้านร่องแดง จะมีไม้ที่ทำสำเร็จขาย ต้องการไม้แบบไหน ขนาดไหน สามารถสั่งได้เลย ทำให้ประหยัดเวลา ซึ่งในชุมชนบ้านน้ำชำ ถ้าผลิตสินค้าประเภทไหนก็จะสั่งไม้จากชุมชนบ้านร่องแดงเลย ซึ่งทำให้ลดระยะเวลาในการผลิตและลดต้นทุนไปได้มาก

การสนทนาผู้นำและผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักในชุมชนเพื่อศึกษาความต้องการในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และศึกษาสภาพของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตร การสร้างหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชน การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ประเมินผลและนำเสนอหลักสูตร ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่ ที่เป็นผลงานทางศิลปะ ที่มีอัตลักษณ์ทางศิลปะของตนเอง ในการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่

สนทนาผู้นำหมู่บ้าน

ผู้นำทางด้านศาสนา

ภาพที่ ๕ สนทนาผู้นำชุมชน

การพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิก ในจังหวัดแพร่ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน แก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพที่เป็น “สมาชิก” โดยไม่ทำให้เกิดการเบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมและมีรายได้เพิ่มขึ้น ให้กับครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีความพร้อมเข้ารับการอบรมอาชีพโดยใช้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในระดับครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่พึ่งตนเองได้ การฝึกอบรมอาชีพของครัวเรือนที่ทำให้เกิดรายได้ “สร้างสมาชิกชุมชน” เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนด้านอาชีพ โดยให้ปราชญ์เป็นวิทยากรจัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้าน ติดตามและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพสามารถปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพ

ที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง บนวิถีพอเพียงและส่งเสริมให้ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทอาชีพเดียวกันเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การพัฒนาหลักสูตรคำนึงถึงความต้องการของชุมชนในการอบรมสัมมาชีพในชุมชน และความจำเป็นในการพัฒนาอาชีพของชุมชนที่จะต้องเชื่อมโยงการศึกษากับการทำงานตามสภาพจริงของชุมชนที่มีสถานะการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี การได้มาซึ่งข้อมูลความต้องการของคนในชุมชนจะเก็บข้อมูลจากบุคคลที่หลากหลายในชุมชน และใช้รูปแบบหลายวิธีผสมผสาน เช่น ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตในชุมชน เป็นต้น และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

จากการ สัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดบวโป่ง^{๑๐} พบว่า วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวบ้านในปัจจุบันจะเป็นลักษณะ วัด บ้าน โรงเรียน เป็นสามเสาหลักในการเชื่อมโยงกัน ซึ่งต้องอาศัยพึ่งพากันและกัน อาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านจะทำการเกษตรมาจนถึงปัจจุบันและมีอาชีพเสริมในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มาจากไม้สัก ส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นใหญ่ เช่น ประตู วงกบ หน้าต่าง ลายฉลุ หน้าบรรณ เป็นต้น ผู้ประกอบการส่วนมากจะทำผลิตภัณฑ์จากลูกค้ำ ที่ส่งรูปแบบ และลวดลายมาให้ผลิต และลูกค้าบางคนก็มารับสินค้าเอง บางคนก็ให้ทางผู้ประกอบการส่งไปให้ การประกอบอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักแปรรูปของชุมชนนั้นมีมานานแล้วตั้งแต่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งลูกหลานได้สืบทอดกันมาหลายรุ่นปัจจุบันก็มีการสืบทอดลดน้อยถอยลงไป แต่ก็มิได้ถ่วงรุ่นตามหมู่บ้านที่สำเร็จการศึกษามาไม่มีงานทำ และผู้สนใจมาขอเรียนรู้จากผู้ประกอบการก็มี ซึ่งทางผู้ประกอบการก็สอนและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้โดยการสอนตัวต่อตัว ไม่มีหลักสูตร เด็กบางคนก็มีพื้นฐานมาบ้างแล้วก็สามารถมาต่อยอดและออกแบบลวดลายได้เอง บางคนก็ยังไม่มีความรู้ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้นานพอสมควร ซึ่งในยุคสถานการณ์โควิด ๑๙ ในปัจจุบัน ผู้ที่ตกงานหรือกลับมาภูมิลำเนาที่มีเป็นจำนวนมาก จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนต้องการให้มีหลักสูตรที่หลากหลายทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถมาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ จึงได้เสนอให้ออกแบบหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและ หลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งสองหลักสูตร คือ หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและ หลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน^{๑๑} จึงมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมตามขั้นตอนดังนี้

- ๑) ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของการของชุมชนบ้านบวโป่งที่จะช่วยใน

^{๑๐} สัมภาษณ์พระอธิการวิรุทธิ์ อคฺคปัญโญ เจ้าอาวาสวัดน้ำขำ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางนุชนา ขาวนา ครูวิทยาลัยชุมชนแพร่ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔.

การตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งของประชาชนและของนักเรียน ซึ่งพบว่าชุมชนบ้านบวก ไปยังขาดการจัดทำหลักสูตรอบรมให้เป็นรูปธรรม เพราะที่ผ่านมาในชุมชนจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคล จะส่งต่อจากรุ่นต่อรุ่น แต่ในปัจจุบันเริ่มลดน้อยถอยลง ดังนั้นเพื่อให้ อาชีพ ผลิตภัณฑ์ไม้สัก อยู่แบบยั่งยืนควรมีหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม มุ่งเน้นสำหรับประชาชนและ นักเรียน

๒) กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานแล้วนำมาพิจารณากำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาอบรมของหลักสูตร

๓) การเลือกและการจัดเนื้อหาจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน มีความสอดคล้องกับความสนใจ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความง่ายเหมาะสมกับช่วงวัยเนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับวัย ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาต้องมีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาสามารถจัดให้ผู้เข้า รับการฝึกอบรมได้ ทั้งด้านเวลา ผู้สอน อุปกรณ์การฝึกอบรมต่างๆ

๔) มีการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงใช้เทคนิคและกระบวนการสอน การเลือกใช้ สื่อในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม จัดสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมในการ ฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม และดึงดูดความสนใจ

๕) มีการกำหนดเวลาของหลักสูตรอบรมทั้งสองหลักสูตร หลักสูตรละ ๒๐ ชั่วโมง ให้ เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม สร้างหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินการอบรม

๖) หลังจากมีการร่างหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับ นักเรียนและสร้างหลักสูตรให้กับผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบข้อบกพร่องและนำข้อเสนอแนะจาก ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาดำเนินการแก้ไขต่อไป

๗) นำหลักสูตรอบรมที่แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการวิพากษ์หลักสูตรทั้งสองหลักสูตร โดยการสนทนากลุ่มของชุมชน ซึ่งมีตัวแทนครู ครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน ประชาชน/ผู้ประกอบการใน หมู่บ้านบวกโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อลงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้ทำ การพัฒนาเรียบร้อยแล้ว มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

การออกแบบพัฒนาหลักสูตรอบรมจะแยกออกเป็น ๒ หลักสูตร คือหลักสูตรชุดอบรมการ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและหลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้ สัก ซึ่งบรรจุเนื้อหาสาระหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติและมีการ รักบ้านถิ่นเกิดและรักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ โดยประยุกต์ใช้ไม้สัก และเศษไม้ที่เหลือใช้ มาประยุกต์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามและเป็นที่ต้องการของลูกค้า ส่วนกระบวนการ วิชาการหรือวิชาชีพของหลักสูตรอบรมนั้นมีการผ่านการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ

มาวิเคราะห์งานและอาชีพนั้นๆ โดยกำหนดรายละเอียดเนื้อหาวิชาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติงานที่ชัดเจน ในลักษณะของคำอธิบายรายวิชาที่ครอบคลุมสมรรถนะของอาชีพนั้น ๆ จัดทำเป็นโครงสร้างหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน และแต่ละหลักสูตรดังนี้

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรชุดอบรมสำหรับประชาชนประกอบด้วย

๑. ชื่อหลักสูตร
๒. ความเป็นมาของหลักสูตร
๓. หลักการของหลักสูตร
๔. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
๕. เป้าหมายของหลักสูตร
๖. ระยะเวลา
๗. โครงสร้างหลักสูตร
๘. สื่ออุปกรณ์
๙. การวัดผลประเมินผล

โครงสร้างหลักสูตรชุดอบรมสำหรับประชาชน

๑. ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก

จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

๒. ความเป็นมาของหลักสูตร

สภาพสังคมปัจจุบันเราได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มนุษย์จึงประสบปัญหาต่างๆตามมา โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะมีการประกอบอาชีพเพื่อเป็นการเลี้ยงตัวเองและครอบครัวแล้ว ยังมีสิ่งที่ถือว่าเป็นภาระหนักคืออาหารเพื่อบริโภคประจำวัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์เราจะต้องสร้างขึ้นหรือหามาทดแทนโดยวิธีการต่างๆ เพื่อการอยู่รอด

ผลิตภัณฑ์ไม้สักนอกจากจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัยและการใช้สอยแล้ว ในปัจจุบันยังปรับรูปแบบให้ใช้เป็นอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สำนักงาน และผลิตภัณฑ์ของใช้ในชีวิตประจำวัน อีกด้วย วัสดุที่นำมาผลิตเป็นไม้สักมีมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก ซึ่งได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้สัก จะให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม

มีความทนทานใช้งานได้นานนับร้อยปี เข้ากันได้กับการตกแต่งบ้านทุกแบบทุกสไตล์ โดยมีไม้หลายชนิดที่นิยมนำมาทำเฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์ไม้สัก เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้รัง ไม้ตะเคียน ไม้ตะแบก ไม้ซีก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และไม้ยาง เป็นต้น

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงผลิตภัณฑ์ไม้สักและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ผลิตในจังหวัดแพร่ ยังขาดทักษะและเทคนิคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ตอบสนองลูกค้า แล้วนำมาทำการเพิ่มมูลค่าหรือพัฒนารูปแบบเพื่อตอบสนองลูกค้าให้ได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักในจังหวัดแพร่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษา การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพใน จังหวัดแพร่ เพื่อสร้างแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

๓. หลักการของหลักสูตร

- ๓.๑ เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
- ๓.๒ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสมุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง
- ๓.๓ เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
- ๓.๔ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบสามมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๔. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- ๔.๑ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔.๒ เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ๔.๓ เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้
- ๔.๔ เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๕. เป้าหมายของหลักสูตรอบรม
ประชาชนและผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ไม้สัก
๖. ระยะเวลา
ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง
๗. โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวไม้สัก -ธรรมชาติของไม้สักของเนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -กระบวนการออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ -หลักเกณฑ์ด้านการการตลาด	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์พานแปด เหลี่ยม -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์บุษบก	๑	๑๑

๘. สื่อ วัสดุอุปกรณ์
 - ๘.๑ เอกสารประกอบการอบรม
 - ๘.๒ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต
๙. การวัดผลประเมินผล
 - ๙.๑ สังเกตทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - ๙.๒ ตรวจชิ้นงาน
 - ๙.๓ ประเมินองค์ความรู้
 - ๙.๔ ก่อนเรียนและหลังเรียน

โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน

โครงสร้างหลักสูตรสำหรับนักเรียนประกอบด้วย

๑. ชื่อหลักสูตร
๒. ความเป็นมาของหลักสูตร
๓. หลักการของหลักสูตร
๔. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
๕. เป้าหมายของหลักสูตร
๖. ระยะเวลา
๗. โครงสร้างหลักสูตร
๘. สื่ออุปกรณ์
๙. การวัดผลประเมินผล

โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน

๑. ชื่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น

หลักสูตรอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณธ์สร้างสรรค์ที่ไม่สีก จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

๒. ความเป็นมาของหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ.๒๕๔๕ หมวด ๔ มาตรา ๒๔ ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ^{๑๒}

^{๑๒} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ยังช่วยส่งเสริมและมุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทและส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทาง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่ มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ^{๑๓}

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถ นำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตการอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิด สร้างสรรค์ แข่งขันกัน ในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุข^{๑๔}

หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความ ภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพา สาระการเรียนรู้ของ ท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ให้หลักสูตรได้มีส่วน ร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับ โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่ จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จาก ชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหา ที่พบจากการดำรง ชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๕}

เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน ได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมการ

^{๑๓} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, (๒๕๕๓ก)), หน้า ๔.

^{๑๔} กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

^{๑๕} ฆนัท ธาตุทอง, การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๖.

เรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากไม้สัก เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาให้นักเรียน ยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ อันจะเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวของนักเรียนให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดี ต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกสมาธิให้กับผู้เรียนด้วย หลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความชำนาญเฉพาะด้านออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลักสูตรส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว ให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

๓. หลักการของหลักสูตร

๓.๑ เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม

๓.๒ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสมุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง

๓.๓ เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน

๓.๔ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบสัมมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๔. จุดมุ่งหมายหลักสูตร

๔.๑ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๔.๒ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

๔.๓ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๔ ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม

๔.๕ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

๕. เป้าหมายของหลักสูตร

นักเรียนหรือผู้ที่สนใจ

๖. ระยะเวลา

ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

๗. ขอบข่ายเนื้อหา

ขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากไม้สัก

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยได้จัดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และมีเจตคติที่ดีในการทำงาน โดยได้ปฏิบัติจริง เพื่อเป็นพื้นฐานในเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เพื่อเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เป็นพื้นฐานในการพัฒนางานพัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติชุมชน พื้นฐานไม้สัก การออกแบบชิ้นงาน การประดิษฐ์ของที่ใช้จากไม้หรือเศษไม้สัก

๘. โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชน -ความเป็นมา -อาชีพ -สภาพแวดล้อม	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -ความหมายของการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ -ขนาดสัดส่วนของ -ลักษณะลวดลาย	๑	๗
๓	การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก -เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -ขั้นปฏิบัติ -ประโยชน์ของชิ้นงาน	๑	๙

๙. สื่ออุปกรณ์

๑. ใบงาน

๒. ใบความรู้

๓. วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

๔. รูปภาพ

๑๐. การวัดผลประเมินผล

๑. สังเกต

การซักถามและการตอบคำถาม

ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

๒. ตรวจผลงาน

ตรวจชิ้นงาน

๓. ประเมินองค์ความรู้

ก่อนเรียนและหลังเรียน

๔.๒ พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน สัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากไม้สัก

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารพบว่า เฟอร์นิเจอร์มีใช้มานานกว่า ๗,๐๐๐ ปี ซึ่งในอดีตมนุษย์เราต้องการความสะดวกสบาย ได้คิดค้นเฟอร์นิเจอร์รูปแบบต่างๆ ตามยุค ตามสมัยจนถึงปัจจุบัน เฟอร์นิเจอร์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวก รวมถึงการใช้ตกแต่งที่อยู่อาศัย ซึ่งในแต่ละยุคจะมีเทคนิคและกระบวนการที่แตกต่างกัน ซึ่งในยุคหิน จะทำเฟอร์นิเจอร์จากหิน มีตุ้ เตียง ชั้นวางของ แก้ว และตุ้เก็บของ ซึ่งเป็นครั้งแรกของโลก ส่วนเฟอร์นิเจอร์ยุคกลาง ซึ่งยุคนี้จะมีการสะท้อนยุคกลาง ลักษณะพิเศษของเฟอร์นิเจอร์นี้ เป็นการตกแต่งขอบแก้ว และเตียงสี่เสาด้วยไม้แกะสลัก และใช้สีเทา สีเบจ และดำ เฟอร์นิเจอร์ ยุคนี้จะเป็นสีเหลี่ยมจัตุรัส ไม่ใช่เส้นโค้ง ส่วนเฟอร์นิเจอร์ในยุคศตวรรษที่ ๒๐ ในยุคนี้จะมีความหลากหลายกว่ายุคที่ผ่านมา ทำให้เฟอร์นิเจอร์มีสไตล์ที่เกิดขึ้นในยุคนี้ คือ Art Deco De Stijl Bauhause Wiener Werkstatte และ Vienna ซึ่งเป็นศิลปะยุคสมัยใหม่ และสไตล์อาร์ตเดโค ซึ่งเฟอร์นิเจอร์หลังสงครามโลก หันมาใช้วัสดุที่พัฒนาขึ้นในช่วงนี้ อย่างเช่น ไม้อัดเคลือบ พลาสติก ไยแก้ว เหล็กกล้า กระบวนการยุคนี้จะเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยี ศิลปะ และภูมิปัญญาในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนของชุมชนสัมมาชีพบ้านบวโกโป่ง พื้นฐานของชาวบ้านมีทักษะและประสบการณ์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เริ่มจากการที่ชาวบ้านนำเอาไม้สักมาแปรรูปเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเสมือนการพัฒนาฝีมือชาวบ้านไปโดยเฉพาะ ผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัย เช่น เฟอร์นิเจอร์สำหรับตกแต่งบ้านประเภทต่างๆ ชาวบ้านก็สามารถที่เรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมๆ กับกระแสความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค กระบวนการสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งนั้น จึงมีลักษณะของการใช้ประสบการณ์ความชำนาญเป็นสำคัญ ส่วนที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมคือ การออกแบบลวดลาย ให้มีความทันสมัยและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการศึกษาลวดลาย เทคนิค เพิ่มเติมจาก

อินเทอร์เน็ต นำความรู้มาพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากผู้ที่สนใจนำเอารูปแบบผลิตภัณฑ์มาให้อีกเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านก็สามารถที่จะผลิตได้ตามความต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเหมือนการพัฒนาฝีมือของชาวบ้านไปพร้อมๆ กับการสร้างผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัยควบคู่ไปพร้อมๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์ความเคยชินในเครื่องมือ กับทักษะการแปรรูปไม้สักเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ตามความต้องการ เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชนโดยการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน สามารถส่งเสริมการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาออกแบบ ขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สัก ให้เป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน โดยการใช้ศิลปะมาใช้ในการออกแบบโดยอาจใช้ เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ในการถ่ายทอดและผ่านเทคนิคการใช้ดินสอ หรือเทคนิคผสมมาออกแบบให้เป็นรูปธรรม ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง หรือเรียกอีกอย่างก็คือออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานทางด้านพุทธศาสนา หรืองานต่างๆ ได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้สักโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และลดทอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด มีเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ดังนี้

๑. ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่งโดยการสนทนากลุ่มในด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนซึ่งในปัจจุบันชุมชนจะมีการผลิตผลิตภัณฑ์ของชิ้นใหญ่ ส่วนของชิ้นเล็กหรือของที่ระลึกยังไม่มีในชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าที่คนทั่วไปสามารถซื้อและจับต้องได้ในปัจจุบันมีความต้องการสูงซึ่งจากการสนทนากลุ่ม ผู้ประกอบจะรับสินค้า เช่น บุซบก พานที่ตั้งมือถือ มาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ มาขายกันเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า แต่ราคาจะสูง แต่ถ้าผลิตเองทำให้ต้นทุนลดลง ในกลุ่มผู้นำ ผู้ประกอบการแม้กระทั่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นตรงกันว่าถ้ามีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติมีความเป็นไปได้สูงมาก แม้กระทั่งผู้ประสานงานของพัฒนาชุมชนก็เสนอให้จัดทำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พานแปด เหลี่ยม บุซบก กี่ ซึ่งนายปฏิพล พรินทรากุล ปราชญ์ท้องถิ่น มีแนวคิดจากการนำเสนอผลงานช่างสิบหมู่ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุตาฯ ซึ่งพระองค์ท่านได้ให้แนวคิดว่าจะออกแบบช่างหุ่น เพราะเมืองแพร่ เป็นเมืองไม้ น่าจะมีเศษไม้เยอะ น่าจะนำเศษไม้มาทำช่างหุ่น ซึ่งเป็นพระราชดำริที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วม สนทนามีแนวคิดไว้ในชุมชนบ้านบวโป่งทำไม้กันและมีเศษไม้พอที่จะนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่น่าเสนอ ได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ดีของชุมชน

๒. การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือ เป็นลายล้านนา

ภาคเหนือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอออกแบบ ลวดลายเป็นลายเครือเถาวัล ซึ่งลวดลายมีความ สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของผู้บริโภค ในการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาให้ผู้ที่มีความ เชี่ยวชาญในการออกแบบ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีประสบการณ์ในการออกแบบลวดลาย ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลป์ ได้นำเสนอในลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์การแกะสลักโดยต้องอาศัย ประสบการณ์ในการออกแบบ ให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยมีการแกะสลัก ลงสี การ แต่งลายเส้นเดินลาย เป็นต้น จึงได้นำเสนอลายเครือเถาวัล ซึ่งเป็นลายที่มีลักษณะลวดลายที่ประยุกต์มา จากลายกนก เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน ซึ่งตรงกับประวัติความเป็นมาของชุมชนที่บ้านบวโป่ง สมัยก่อน ก่อนที่มีการย้ายถิ่นฐานมาตั้งรากฐานอยู่ในชุมชนนี้ก็เป็นผืนป่ากว้าง และเป็นลายล้านนา ประยุกต์ โดยออกแบบและฉลุลวดลายลงบนไม้ ให้ความอ่อนช้อยและลงสีสันทให้เด่นเป็นที่เป็นที่ ต้องตาต้องใจของลูกค้า บางครั้งก็จะได้รูปแบบที่ลูกค้าสั่งทางชุมชนจะต้องมาแกะแบบตามความ ต้องการของลูกค้า เพราะการพัฒนาแบบหรือลวดลายจะพัฒนาไปตามยุคสมัยและเป็นไปตาม ความต้องการของลูกค้า ซึ่งในชุมชนก็จะมีคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอยู่บ้างแต่ในเรื่องของ ศิลปะต้องอาศัยคนที่มีความชำนาญในการให้โทนสีหรือตกแต่งให้มีความสวยงามและรายละเอียดมี ความปราณีต เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม้สัก การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความ แตกต่างที่มีอยู่เดิม เพราะของเดิมจะเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ขนาดใหญ่ เช่น ตู้ เตียง บานหน้าต่าง โครง หน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น แต่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เศษไม้ที่เหลือใช้ ที่มีอยู่ใน หมู่บ้านมาประยุกต์ นำมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้มีขนาดเล็กและเป็นที่ต้องการของตลาดหรือลูกค้า และเป็นสินค้าที่สามารถจำต้องได้ในราคาย่อมเยาให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในช่วงของยุคโค วิด และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สัก ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงวัยที่กำลังวังชาลดน้อยถอยลงผลิต ของชิ้นใหญ่ไม่ได้และผู้ที่ต้องการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ให้ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า แต่การผลิตสินค้าขนาดเล็กจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อน จิตใจต้องรักจริงจึงจะทำให้ชิ้นงานที่ ออกมาประสบความสำเร็จ ดังนั้นการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักต้องมีการกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

๒.๑ เลือกเศษไม้ที่มีขนาดเหมาะสมกับทำออกแบบลวดลายที่จะผลิต

๒.๒ ออกแบบลวดลาย และเขียนแบบลงแผ่นกระดาษ และนำแบบที่เขียนติดลงบนไม้ที่ เตรียมไว้แต่ละชิ้นให้ครบ

๒.๓ นำไม้ที่ลอกลายเรียบร้อยแล้วไปฉลุลายตามแบบด้วยเครื่องมือขนาดเล็กหรือใช้เลื่อยฉลุ ช่วงการฉลุไม้จะเป็นช่วงที่ใช้ความสามารถในการฉลุลายมาก เพราะถ้าฉลุลายไม่เป็นอาจทำให้ลายไม้หักได้ หรืออาจทำให้ฉลุลายไม่สวยได้

๓. พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ที่มีขนาดใหญ่ เช่น บานหน้าต่าง ประตู ลายตกแต่งบ้าน เป็นต้น ซึ่งฉลุลายผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ส่วนมากจะเป็นแบบที่อยู่ดั้งเดิม และผลิตตามที่ถูกค้าต้องการ ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชิ้นเล็ก หรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกค้าจับต้องได้ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อมาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ หรือสินค้าจากบ้านถวาย ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุ ๓๐๐ กว่าปี เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจึงออกแบบฉลุลายผลิตภัณฑ์เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักประกอบด้วย พานแปดเหลี่ยม บุษบก และกิ้งก่า ซึ่งมีการฉลุฉลุลายลงบนไม้ ลงสี ผู้ประกอบการได้ต้นแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนสอดแทรกแนวศิลปะ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดเป็นสินค้าที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ต้องมีการพัฒนาผู้ประกอบการในการออกแบบ สร้างสรรค์สามารถบูรณาการความรู้ทุกด้านตั้งแต่การออกแบบ แนวโน้ม ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ทุนทางวัฒนธรรม สร้างอัตลักษณ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น ดึงดูดความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในกระบวนการเทคนิคการผลิต การเลือกใช้วัสดุดี การสื่อสารทางการตลาด

๓. การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกการตลาด พบว่า ในชุมชนมีการส่งสินค้าไปทั่วทุกจังหวัด ในการจำหน่ายสินค้าส่วนมากจะมีทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ ซึ่งในยุคปัจจุบันเกิดสถานการณ์โควิด การสั่งซื้อลดลง สั่งซื้อก่อนหน้านี้จะเป็นการโทรศัพท์มาสั่งซื้อ มาสั่งซื้อด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการซื้อ-ขายกันบนโลกออนไลน์ ส่วนมากจะทำตามออเดอร์ที่ลูกค้าสั่งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่สินค้าที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันจะเป็นสินค้าประเภท โต๊ะ เก้าอี้ บานหน้าต่าง โครงหน้าต่าง บานประตู ส่วนฉลุลายส่วนมากจะเป็นลายดั้งเดิมที่เคยทำกันอยู่แล้ว แต่ก็มีบางกรณีที่ลูกค้าออกแบบฉลุลายมาให้ก็รับออเดอร์ และให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญแกะลายให้ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กที่ผลิตจากเศษไม้ในชุมชนก็มีขายแต่ไม่มีการผลิตเอง ส่วนมากจะรับซื้อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และนำมาทาสี เอง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ถ้ามีการผลิตเองได้ในชุมชนก็จะเป็นการดีมาก ส่วนการตลาดทางผู้นำชุมชนจะช่วยกันประชาสัมพันธ์กันในช่องทางสื่อเทคโนโลยี Facebook online และจะสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง เพื่ออบรมการทำผลิตภัณฑ์อีกหลายๆ รูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

๕. การถ่ายทอดการเรียนรู้ พบว่า การถ่ายทอดการเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สัก ของชุมชนเพื่อให้คงอยู่กับครอบครัวในชุมชน ส่วนมากจะมีการส่งต่อรุ่นต่อรุ่นมาเป็นเวลาช้านาน แล้วแต่ในยุคปัจจุบัน เด็กรุ่นใหม่ส่วนมากจะไปประกอบอาชีพอื่นกันเป็นส่วนใหญ่ และมีบางครอบครัวยังส่งต่อรุ่นลูกหลานอยู่ ตลอดจนให้ความรู้กับเด็กที่สนใจจะเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สัก โดยไม่มีหลักสูตรแต่ทำด้วยประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการปลูกฝังรักในอาชีพ การเรียนรู้ หรือการสืบทอดอาชีพของคนในชุมชนมาจากความสมัครใจส่วนงบประมาณยังไม่ได้รับการสนับสนุน จากส่วนใดแต่ผู้ประกอบอาชีพในชุมชนพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนที่มีความสนใจจริงๆ เพื่อให้เขาสามารถผลิตเองและทำรายได้ให้กับครอบครัวได้

เทคนิคกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

จากการสัมภาษณ์นายปฏิพล พรินทรากุล^{๑๖} ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งมีประสบการณ์ในการ สอนช่างสิบหมู่ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับกับพัฒนารูปแบบ หรือลวดลายของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ไม้สัก แต่ละรูปแบบมีลักษณะการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สามารถ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีรูปแบบและลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ให้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน ซึ่ง ผลิตภัณฑ์ของหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนจะเป็นผลิตภัณฑ์ พานแปดเหลี่ยม และการทำบุษบก ส่วนหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน จะเป็นการฝึกอบรมผลิตภัณฑ์การทำ กี่ ซึ่งกี่ที่ออกแบบจะ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายอย่าง ซึ่งทั้งสองหลักสูตรอบรมจะมีกระบวนการและ ขั้นตอนในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบของหลักสูตร มีเทคนิคกระบวนการผลิต ดังนี้

๑) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต ผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม บุษบก และกี่ ซึ่งประกอบด้วย เลื่อยฉลุ ส่วน กระดาษทราย เหล็กฉาก กาวร้อน สีย้อมไม้ ส่วนไม้สักที่ใช้จะต้องเป็นไม้สักที่มี คุณภาพมาตรฐาน โดยเฉพาะการใช้ไม้ที่มีอายุจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคงทน กอปรกับไม้ที่มีอายุจะมีลวดลาย ธรรมชาติที่สวยงาม เมื่อนำมาขัดด้วยกระดาษทรายละเอียดและลงสีจะทำให้มีความสวยงามแบบธรรมชาติมาก ยิ่งขึ้น

๒) ออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบเครือเถาว์ ของแต่ละผลิตภัณฑ์ลงบน แผ่นกระดาษก่อนที่จะลงแผ่นไม้ที่ได้เตรียมไว้ของผลิตภัณฑ์

๓) นำกระดาษที่ออกแบบลวดลายแต่ละผลิตภัณฑ์ ตัดลงบนแผ่นไม้ที่เตรียมไว้

๔) นำแผ่นไม้ที่ตัดลวดลายแล้วใช้ส่วนมาเจาะรู เพื่อสอดใบเลื่อยฉลุลายตามแบบ

๕) นำแผ่นไม้ที่ฉลุลายเรียบร้อยแล้วมาประกอบทำผลิตภัณฑ์ แต่ละผลิตภัณฑ์ที่กำหนดไว้

๖) นำผลิตภัณฑ์ที่ประกอบแล้วมาขัดด้วยกระดาษทราย และตกแต่งขอบเก็บรายละเอียด งานให้เรียบร้อย

^{๑๖} นายปฏิพล พรินทรากุล,สัมภาษณ์ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.

๓) นำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมาทาน้ำมันย้อมสีไม้

เทคนิคกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบของหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน
ประกอบด้วย

๑. การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์พานแปดเหลี่ยม

๑.๑ เครื่องมือ-อุปกรณ์

๑) เตรียมเศษไม้สักขนาดต่างๆ ในชุมชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สัก
ส่วนใหญ่จะมีเศษไม้อยู่แล้ว นำมาคัดเลือกให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ

ภาพที่ ๖ เศษไม้สักขนาดต่างๆ

๒) เครื่องฉลุหรือเลื่อย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการฉลุลายก็มีหลายลักษณะมีทั้งฉลุด้วย
มือ เครื่องฉลุเล็ก เครื่องฉลุใหญ่ เลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ถ้าใช้กับนักเรียนอาจจะใช้การฉลุด้วยมือ
แต่ถ้าเป็นผู้ประกอบอาชีพในชุมชนก็ใช้เครื่องฉลุใหญ่หรือฉลุเล็กตามความเหมาะสม

ภาพที่ ๗ เครื่องฉลุหรือเลื่อย

๓) เหล็กฉาก เป็นเครื่องมือสำคัญอีกอันหนึ่งที่ใช้ในการวัดขนาดของไม้ให้ได้มุมที่สวยงาม

ภาพที่ ๘ เหล็กฉาก

๔) กาวร้อน เป็นกาวที่ใช้ในการประกอบผลิตภัณฑ์ไม้ทุกชนิด ซึ่งมีลักษณะที่เหนียว ติดทนนาน ซึ่งผู้ประกอบการที่ผลิตไม้จะไม่ใช้กาวร้อนในการประกอบ แต่ถ้าเป็นการอุดรอยแตก ร้าว ก็จะใช้กาวลาเท็กซ์ผสมกับขี้เลื่อย

ภาพที่ ๙ กาวร้อน

๕) กระดาษทราย มีหลายลักษณะเป็นสีเหลือง แผ่นกลม แผ่นสามเหลี่ยม เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการขัดผิวพื้น ลบเหลี่ยม ขัดผิวชิ้นงานก่อนทาสี เพื่อให้เรียบและสวยงาม

ภาพที่ ๑๐ กระดาษทราย

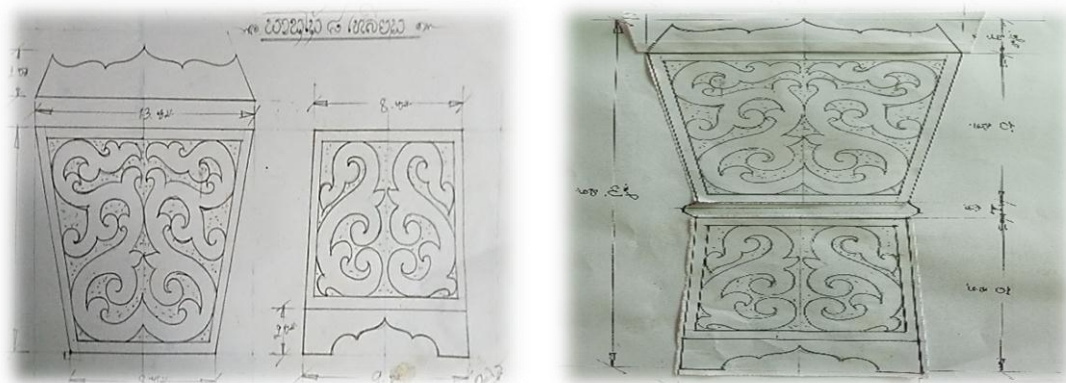
๖) สีย้อมไม้ เป็นสีที่ใช้ทาลงบนผลิตภัณฑ์เพื่อให้ทนทุกสภาวะทั้งแดดและฝน ส่วนมากช่างไม้จะใช้ในการเคลือบผลิตภัณฑ์

ภาพที่ ๑๑ สีย้อมไม้

๑.๒ แบบและลวดลาย

ผู้วิจัยได้ลงสนทนากับผู้ออกแบบลวดลายไม้ในการผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยมทำด้วยไม้ รูปทรงสี่เหลี่ยม ย่อมุมไม้สิบสอง ซ้อนกันสองลูก ลูกบนเล็กกว่า ผู้ออกแบบได้ออกแบบลวดลายไทยเรียกว่าลายเถาว์วัลย์ ผู้วิจัยได้สนทนากับผู้ออกแบบเกี่ยวกับผู้ออกแบบลวดลาย ขนาด ของพานแปดเหลี่ยม บุษบก และกิ้งก่า ซึ่งกิ้งก่า ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้ สามารถประยุกต์ใช้ได้ตามสถานการณ์

ภาพที่ ๑๒ แบบและลวดลาย

๑.๓ การแกะสลักลวดลายไม้

กระบวนการแกะสลักลวดลายไม้ การแกะสลักลายไม้ผู้ทำสามารถที่จะฉลุลายไม้ได้ด้วยตนเอง ถ้าหากผลิตจำนวนไม่มาก เช่น ๑-๒ พาน สามารถฉลุได้ด้วยเลื่อยฉลุหรือเครื่องฉลุเล็ก แต่ถ้าทำเป็นจำนวนมากจะต้องใช้เครื่องฉลุของโรงงาน

นำแบบลายที่ออกแบบไว้มาติดกับไม้

นำแบบเข้าเครื่องและฉลุตามลายไม้

ภาพที่ ๑๓ การแกะสลักลวดลายไม้

๑.๔ วิธีประกอบพานแปดเหลี่ยม

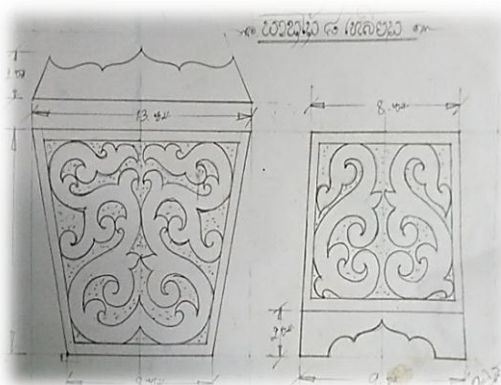
กระบวนการและขั้นตอนขั้นตอนการทำพานแปดเหลี่ยมไม้สัก

๑.๔.๑ ออกแบบลายเครือเถาวัลตามขนาดที่กำหนด

๑) แบบส่วนตัวพาน ขนาด กว้าง ๑๐ ซม. ยาว ๑๓ ซม.

๒) แบบลายส่วนฐาน ขนาด กว้าง ๘ ซม. ยาว ๙ ซม.

๓) แบบส่วนขอบบน ขนาด กว้าง ๕ ซม. ยาว ๑๓ ซม.

ภาพที่ ๑๔ ลายเครือเถา

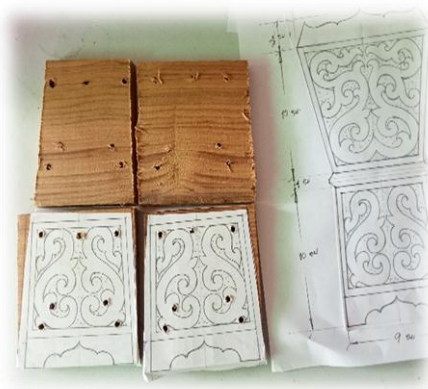
๑.๔.๒ เตรียมไม้สัก

- ๑) แบบส่วนตัวพาน ขนาด กว้าง ๑๐ ซม. ยาว ๑๓ ซม. จำนวน ๘ ชิ้น
- ๒) แบบลายส่วนฐาน ขนาด กว้าง ๘ ซม. ยาว ๙ ซม. จำนวน ๘ ชิ้น
- ๓) แบบส่วนขอบบน ขนาด กว้าง ๕ ซม. ยาว ๑๓ ซม. จำนวน ๘ ชิ้น

ภาพที่ ๑๕ การเตรียมขนาดไม้ในการทำพานแปดเหลี่ยม

๑.๔.๓ นำแบบลายติดลงบนแผ่นไม้ ทั้ง ๓ ส่วนด้วยกาวลาเท็กซ์

ภาพที่ ๑๖ การวางแบบฉลุนไม้แบบ

๑.๔.๔ ใช้สว่านเจาะรู เพื่อสอดใบเลื่อยฉลุ

ภาพที่ ๑๗ การเจาะรูบนแบบไม้

๑.๔.๕ ใช้เลื่อยฉลุ เลื่อยในส่วนที่ว่างออก จนครบทั้ง ๓ ส่วน

ภาพที่ ๑๘ ฉลุลาย

๑.๔.๖ นำส่วนต่างๆที่ฉลุแล้ว ลอกแบบที่ติดกับไม้ขัดด้วยกระดาษทราย

ภาพที่ ๑๙ ลวดลายไม้ที่ฉลุ

๑.๔.๗ นำทุกส่วนมาตัดมุมเฉียง ประมาณ ๓๐ องศา

ภาพที่ ๒๐ ตัดมุมเฉียง

๑.๔.๘ เอาไม้ที่ตัดมุมเสร็จแล้วนำมาประกอบเข้าด้วยกันของแต่ละส่วนด้วยกาวร้อน

ภาพที่ ๒๑ ประกอบพาน

๑.๔.๙ ขัดด้วยกระดาษทรายตกแต่ง เก็บรายละเอียดทุกๆส่วน

ภาพที่ ๒๒ พานขัดด้วยกระดาษทราย

๑.๔.๑๐ ขึ้นสุดท้าย ทาน้ำมันย้อมสีไม้สัก

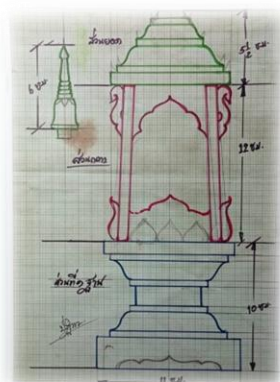
ภาพที่ ๒๓ ทาน้ำมันย้อมสีไม้สัก

๒. การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์บุษบก

๒.๑ เครื่องมือ-อุปกรณ์

- ๑) แผ่นไม้สักขนาดต่างๆ
- ๒) เลื่อย
- ๓) เหล็กฉาก
- ๔) กาวร้อน
- ๕) กระดาษทราย
- ๖) สีย้อมไม้

๒.๒ ออกแบบตามขนาดที่กำหนด ของแต่ละส่วน

ภาพที่ ๒๔ แบบบุษบก

๒.๓ เตรียมไม้สักขนาดต่างๆ ทั้ง ๓ ส่วน

๒.๓.๑ แบบลายส่วนฐาน ขนาดตามแบบที่กำหนดแต่ละชั้น จำนวนละ ๔ ชั้น

ฐาน	ขนาด ๑๑x๑๑ ซม.
ฐานบัวคว่ำ-บัวหงาย	ขนาด ๙x๙ ซม.
ฐานกลาง	ขนาด ๕x๕ ซม.
พื้นฐานบน	ขนาด ๑๐x๑๐ ซม.

ภาพที่ ๒๕ เตรียมไม้ทำฐานบุษบก

๒.๓.๒ แบบส่วนกลาง ขนาดตามแบบที่กำหนดแต่ละชั้น จำนวนละ ๔ ชั้น

เสา	ขนาด ๑x๑๒ ซม.
ส่วนประกอบ	
นาคต้น	
กาบพรมศร	

ผนังข้างฐานล่าง
สำหรับฐานบน

ภาพที่ ๒๖ ส่วนประกอบตรงกลางของฐานบุษบก

๒.๓.๓ แบบส่วนยอด ขนาดตามแบบที่กำหนดแต่ละชั้น จำนวนละ ๔ ชิ้น ปลาย

พื้นส่วนยอด	ขนาด ๙x๙ ซม.
ยอดบัวคว่ำ-บัวหงาย	ขนาด ๘x๘ ซม.
ยอดบัวคว่ำ-บัวหงาย	ขนาด ๕x๕ ซม.
ยอดบัวคว่ำ-บัวหงาย	ขนาด ๓x๓ ซม.
ปลายยอดกลีง	ขนาด ๒x๒ ซม.

ภาพที่ ๒๗ ส่วนยอดของบุษบก

๒.๔ นำไม้ทุกๆ ชิ้น ตัดเข้ามุม ๔๕ องศา

ภาพที่ ๒๘ เข้ามุมฐานบุษบก

๒.๕ นำไม้ของแต่ละชั้นที่ตัดมุมมาประกอบเข้าด้วยกันของแต่ละส่วนด้วยกาวร้อน

ภาพที่ ๒๙ ประกอบส่วนต่างๆของฐานบุษบก

๒.๖ นำส่วนประกอบอื่นๆ มาติดตกแต่ง ตามแบบ

ภาพที่ ๓๐ ตกแต่งบุษบก

๒.๗ ขัดด้วยกระดาษทรายตกแต่ง เก็บรายละเอียดทุกๆส่วน

ภาพที่ ๓๑ เกือบรายละเอียด

๒.๘ ขั้นสุดท้าย ทาน้ำมันย้อมสีไม้สัก

ภาพที่ ๓๒ ทาน้ำมันย้อมสี

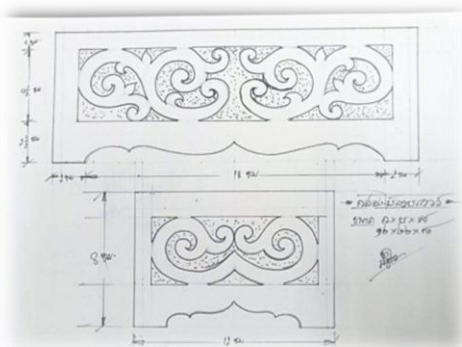
เทคนิคกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบของหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย

๑. เครื่องมือ-อุปกรณ์ การผลิต ผลิตภัณฑ์การทากี้

- ๑.๑ แผ่นไม้สักขนาดต่างๆ
- ๑.๒ เลื่อย
- ๑.๓ เหล็กฉาก
- ๑.๔ กาวร้อน
- ๑.๕ กระดาษทราย
- ๑.๖ สีย้อมไม้

๒. ออกแบบลายเครือเถาตามขนาดที่กำหนด

- ๒.๑ ขนาด กว้าง ๑๒ ซม. ยาว ๒๒ ซม. สูง ๘ ซม.

ภาพที่ ๓๓ แบบลายเครือเถาทำก๊

๓. เตรียมไม้สัก

๓.๑ ด้านกว้าง ๑๒ ซม. จำนวน ๒ ชิ้น

๓.๒ ด้านยาว ยาว ๒๒ ซม. จำนวน ๒ ชิ้น

ภาพที่ ๓๔ ขนาดไม้ทำก๊

๔. นำแบบลายติดลงบนแผ่นไม้ ทั้งด้านกว้าง ด้านยาว ด้วยกาวลาเท็กซ์

ภาพที่ ๓๕ นำแบบติดกับแผ่นไม้ที่ทำก๊

๕. ใช้ส่วนเจาะรู เพื่อสอดใบเลื่อยฉลุใช้เลื่อยฉลุ เลื่อยในส่วนที่ว่างออก จนครบทั้งด้าน กว้าง ด้านยาว

ภาพที่ ๓๖ เจาะรูของแบบเพื่อเตรียมพร้อมฉลุ

๖. นำส่วนต่างๆที่ฉลุแล้ว ลอกแบบที่ติดกับไม้ขีดด้วยกระดาษทราย

ภาพที่ ๓๗ ฉลุลายไม้และขีดด้วยกระดาษทราย

๗. นำทุกส่วนมาติดตามเหลี่ยมของไม้ด้วยการร้อย

ภาพที่ ๓๘ ประกอบไม้ที่ฉลุแล้ว

๘. ขัดด้วยกระดาษทรายตกแต่ง เก็บรายละเอียดทุกๆส่วน

ภาพที่ ๓๙ เก็บรายละเอียดของก่

๙. ขั้นตอนท้าย ทาน้ำมันย้อมสีไม้สัก

ภาพที่ ๔๐ ทาน้ำมันย้อมสี

จึงสรุปเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักชุมชนบ้านบวโป่งมี
ลักษณะการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษาค้นคว้าความต้องการของชุมชน ตามขั้นตอน
กระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีรูปแบบและลวดลายที่
เป็นอัตลักษณ์ ให้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนจะเป็น
ผลิตภัณฑ์ พานแปดเหลี่ยม และการทำบุษบก ส่วนหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน จะเป็นการ
ฝึกอบรมผลิตภัณฑ์การทากี ซึ่งก่ที่ออกแบบจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายอย่าง ซึ่ง
ทั้งสองหลักสูตรอบรมจะมีกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์
ต้นแบบ ซึ่งมีเทคนิคและกระบวนการดังนี้ 1) ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ของชุมชน 2) การออกแบบ

ลดลายผลิตภัณฑ์ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4) การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกด้านการตลาด 5) การถ่ายทอดการเรียนรู้

๔.๓ นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

การนำเสนอหลักสูตรอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบวโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ ให้กับหน่วยงานรัฐ เอกชน ประชาชน ผู้นำชุมชน และผู้ที่สนใจ ได้นำเสนอหลักสูตรที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรให้กับชุมชนจำนวน ๒ หลักสูตร หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรอบรมผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม และบุษบก หลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักเป็นหลักสูตรอบรมการทำ การจัดทำหลักสูตรครั้งนี้เพื่อเป็นการเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนและเพื่อให้นักเรียนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สักหรือเศษไม้สักเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

หลักสูตรที่นำเสนอทั้ง ๒ หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาได้มีการพัฒนามาจากการสนทนากลุ่มในชุมชนบ้านบวโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งประกอบด้วย

๑. หลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนหรือผู้ประกอบการ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ พัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ชุมชน

๓. เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้

๔. เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒.หลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพา สารการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวล

ประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหา ที่พบจากการดำรงชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๗}

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากไม้สัก เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาให้กับนักเรียน ยังเป็นแนวทางใน การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ อันจะเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวของนักเรียนให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสืบสานวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกสมาธิให้กับผู้เรียนด้วย หลักสูตรอบรมระยะสั้นได้กำหนดไว้ ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน

๒. เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

๓. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔. ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม

๕. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

หลักสูตรที่นำเสนอเป็นหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมายของการอบรมคือ คนที่สนใจในการเข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้สูงอายุ และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนบ้านบวโป่ง กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนและเอาผู้ปกครองมาด้วย

ผลจากการถ่ายทอดหลักสูตรให้กับผู้นำชุมชนตามที่ได้สนทนากลุ่มพบว่า คุณประสิทธิ์ ทรหวดทรง^{๑๘} “การเริ่มต้นต้องมีการตั้งกลุ่ม สถานที่รองรับ และผู้ชำนาญในการให้ความรู้ ในฐานะที่ เพราะในยุคปัจจุบันมีลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์พิเศษไม่มีออเดอร์ใหม่ส่วนมากจะต้องการผลิตขึ้น เล็ก และที่สำคัญคืองบประมาณการผลิตสินค้าก็ต้องทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเช่นการใช้กาในการ ตัดผลิตภัณฑ์ก็ควรเป็นกาที่มีคุณภาพ”

สุวรรณ ถือแก้ว^{๑๙} “เศษไม้สมัยก่อนเราจะเผ่าทั้ง และเอาไปทิ้งกันเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่สำคัญคือ ช่าง งบประมาณในการฝึกอบรม และการตลาด แต่ยุคปัจจุบันเป็นยุคออนไลน์น่าจะ วางขายบนออนไลน์หรืออาจจะวางตัวอย่างบนออนไลน์และให้ออเดอร์ได้ ส่วนโรงเรียน จะสนับสนุน อย่างเต็มที่ และถ้ามีงบสนับสนุนหรือช่างที่มีความชำนาญมาให้ความรู้ ทางโรงเรียนยินดีอย่างยิ่งใน การให้นักเรียนฝึกฝนกันเพื่อเสริมสร้างอาชีพให้กับนักเรียน เพราะครอบครัวนักเรียนจะประกอบ

^{๑๗} หนัฑ ธาตุทอง, การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๖.

^{๑๘} คุณประสิทธิ์ ทรหวดทรง ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

^{๑๙} สุวรรณ ถือแก้ว ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

อาชีพเกี่ยวกับไม้กันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้นำชุมชนบ้านบวโกโป่ง มีการยอมรับและต่อยอดการผลิตภัณฑ์ด้วยเศษไม้ ทางชุมชนต้องการผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และงบประมาณมาต่อยอดในการอบรมผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ แต่ผลิตภัณฑ์ที่ทำจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม อยู่ในความเข้มแข็งของคนในชุมชน ถ้างานนี้ทำได้ดีก็就会有มีการขับเคลื่อนในชุมชน ถ้าการอบรมครั้งนี้เป็นรูปธรรมและเห็นผลทาง อบต. จะสนับสนุนงบประมาณ และจัดทำแผนและนำโครงการส่งเสริมอาชีพผลิตเศษไม้สักเข้าบรรจุในแผนงบประมาณต่อไป

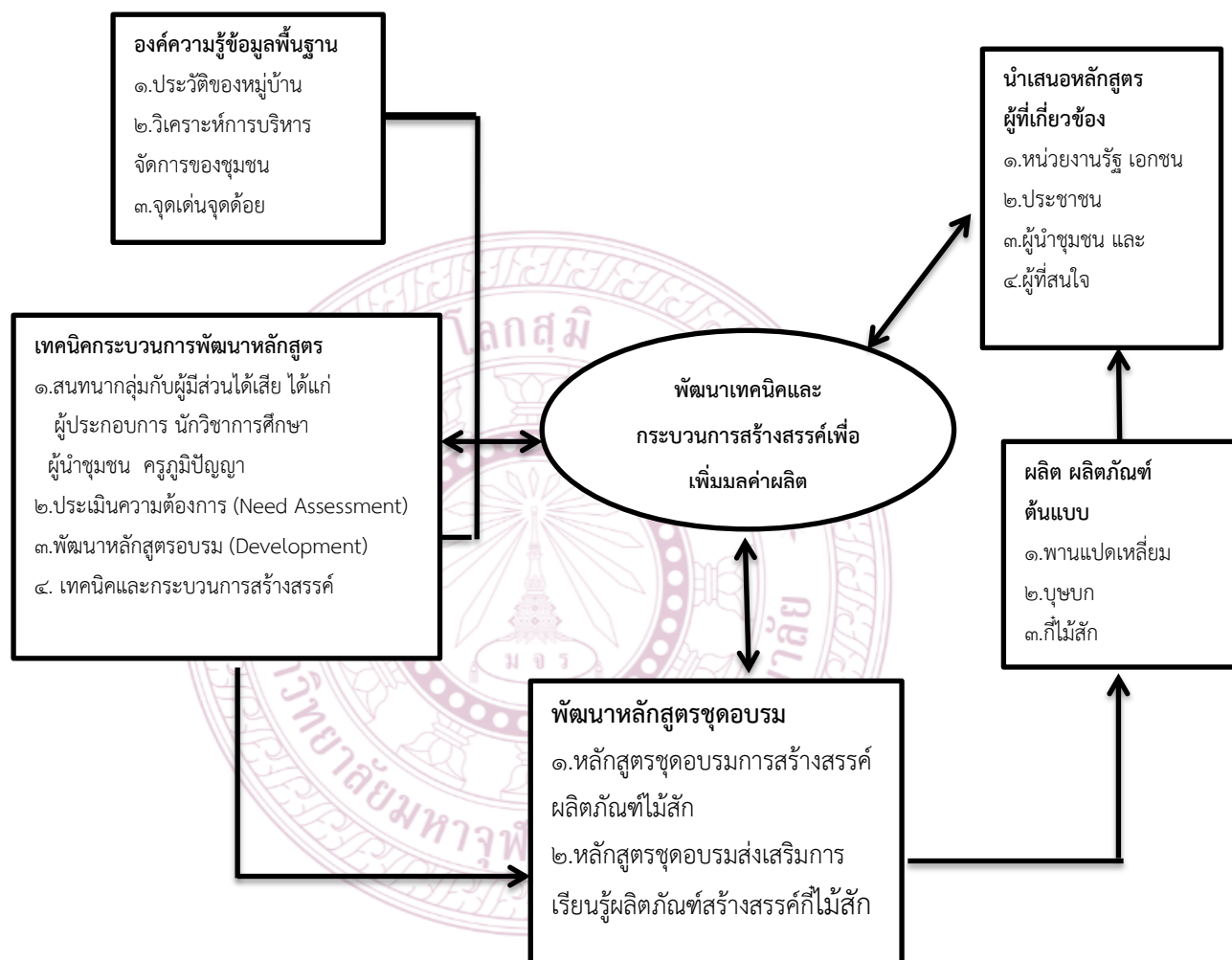
ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และหลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ก็ไม้สัก อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและบริบทสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Self Other Context) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งผู้เข้าร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีการเสนอแนะวิธีการผลิต ผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม บุษบก และก็ให้เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นๆ

๔.๔ องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมอาชีพการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้ให้มีมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้นำชุมชน สถานศึกษา และประชาชนในชุมชนโดยนำหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนไปต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนตาม ความต้องการของชุมชน ด้วยขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีรูปแบบและลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ให้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนจะเป็นผลิตภัณฑ์ พานแปดเหลี่ยม และการทำบุษบก ส่วนหลักสูตรอบรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียน จะเป็นการฝึกอบรมผลิตภัณฑ์การทำก็ ซึ่งก็ที่ทำออกแบบจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายอย่าง ซึ่งทั้งสองหลักสูตรอบรมจะมีกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และหลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ก็ไม้สัก โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบวโกโป่ง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งในการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดี อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและบริบท

สิ่งแวดล้อมในชุมชน (Self Other Context) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งผู้เข้าร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing)

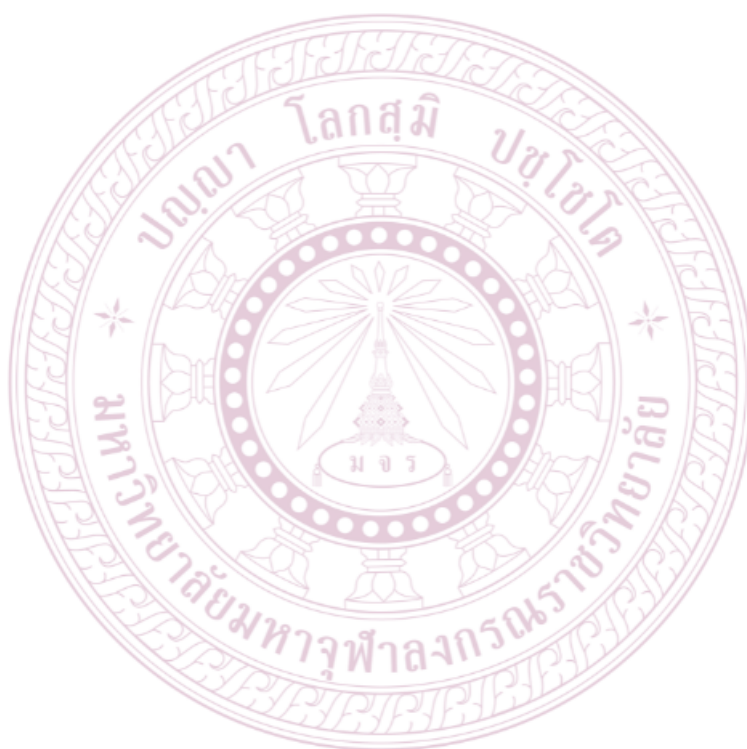
สรุปองค์ความรู้จากวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ ดังแผนภาพ

ภาพที่ ๔๑ กรอบองค์ความรู้ใหม่

พัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนชุมชนบ้านบวโกโป่ง คณะผู้วิจัยได้ศึกษาได้สังเคราะห์ข้อมูลย่อย ๑ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจาก ผู้ประกอบการ นักวิชาการศึกษา ผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรอบรมโดยประเมินความต้องการการพัฒนาหลักสูตรอบรม โดยมีเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์การทำอาชีพไม้สัก ได้พัฒนาหลักสูตรอบรมจำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ไม้สักและหลักสูตรอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ซึ่งประกอบด้วย พานแปดเหลี่ยม บุษบก

และก็ไม่ช้า แล้วนำหลักสูตรอบรม การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างเพื่อเพิ่มมูลค่าของชุมชน บ้านบวักโป่ง และผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำเสนอต่อ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่และยกระดับผลิตภัณฑ์ในชุมชน และช่วยกันขับเคลื่อนไปสู่กลไกการตลาด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

ผู้ให้ข้อมูลองค์ความรู้ของผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่ จากโครงการย่อยที่ ๑ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบพัฒนาหลักสูตร โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นความต้องการการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร วิพากษ์หลักสูตร จากผู้นำชุมชน นักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ราษฎรท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มย่อยและแบบประเมินหลักสูตรอบรมระยะสั้น

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพในจังหวัดแพร่ สรุปผลการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาชีพ ในจังหวัดแพร่

การพัฒนาหลักสูตร อบรมทั้งสองหลักสูตร คือ หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและ หลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียน จากการสนทนากับนักวิชาการควมมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการการของชุมชนบ้านบวโกโป่งที่จะช่วยในการตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งของประชาชนและของนักเรียน ซึ่งพบว่าชุมชนบ้านบวโกโป่งยังขาดการจัดทำหลักสูตรอบรมให้เป็นรูปธรรม เพราะที่ผ่านมาในชุมชนจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคล จะส่งต่อจากรุ่นต่อรุ่น แต่ในปัจจุบันเริ่มลดน้อยถอยลง ดังนั้นเพื่อให้อาชีพ ผลิตภัณฑ์ไม้สัก อยู่แบบยั่งยืนควรมีหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม มุ่งเน้นสำหรับประชาชนและนักเรียน

๒) กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานแล้วนำมาพิจารณากำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาอบรมของหลักสูตร

๓) การเลือกและการจัดเนื้อหาจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน มีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความยากง่ายเหมาะสมกับช่วงวัยเนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาต้องมีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาสามารถจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ ทั้งด้านเวลา ผู้สอน อุปกรณ์การฝึกอบรมต่างๆ

๔) มีการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงใช้เทคนิคและกระบวนการสอน การเลือกใช้สื่อในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม จัดสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม และดึงดูดความสนใจ

๕) มีการกำหนดเวลาของหลักสูตรอบรมทั้งสองหลักสูตร หลักสูตรละ ๒๐ ชั่วโมง ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม สร้างหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินการอบรม

๖) หลังจากมีการร่างหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนและส่งร่างหลักสูตรให้กับผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบข้อบกพร่องและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาดำเนินการแก้ไขต่อไป

๗) นำหลักสูตรอบรมที่แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการวิพากษ์หลักสูตรทั้งสองหลักสูตรโดยการสนทนากลุ่มของชุมชน ซึ่งมีตัวแทนครู ครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน ประชาชน/ผู้ประกอบการในหมู่บ้านบวโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อลงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้ทำการพัฒนาเรียบร้อยแล้ว มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

๕.๑.๒ พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากไม้สัก

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารพบว่า เฟอร์นิเจอร์มีใช้มานานกว่า ๗,๐๐๐ ปี ซึ่งในอดีตมนุษย์เราต้องการความสะดวกสบาย ได้คิดค้นเฟอร์นิเจอร์รูปแบบต่างๆ ตามยุค ตามสมัยจนถึงปัจจุบัน เฟอร์นิเจอร์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวก รวมถึงการใช้ตกแต่งที่อยู่อาศัย ซึ่งในแต่ละยุคจะมีเทคนิคและกระบวนการที่แตกต่างกัน ซึ่งในยุคหิน จะทำเฟอร์นิเจอร์จากหิน มีดู่ เตียง ชั้นวางของ แก้วอี้ และตู้เก็บของ ซึ่งเป็นครั้งแรกของโลก ส่วนเฟอร์นิเจอร์ยุคกลาง ซึ่งยุคนี้จะมีการสะท้อนยุคกลาง ลักษณะพิเศษของเฟอร์นิเจอร์นี้ เป็นการตกแต่งขอบแก้วอี้ และเตียงสี่เสาด้วยไม้แกะสลัก และใช้สีเทา สีเบจ และดำ เฟอร์นิเจอร์ ยุคนี้จะเป็นสีเหลี่ยมจัตุรัส ไม้ใช้เส้นโค้ง ส่วนเฟอร์นิเจอร์ในยุคศตวรรษที่ ๒๐ ในยุคนี้จะมีหลากหลายกว่ายุคที่ผ่านมา ทำให้เฟอร์นิเจอร์มีสไตล์ที่เกิดขึ้นในยุคนี้ คือ Art Deco De Stijl Bauhause Wiener Werkstatte และ Vienna ซึ่งเป็นศิลปะยุคสมัยใหม่ และสไตล์อาร์ตเดโค ซึ่งเฟอร์นิเจอร์หลังสงครามโลก หันมาใช้วัสดุที่พัฒนาขึ้นในช่วงนี้

อย่างเช่น ไม้อัดเคลือบ พลาสติก ไยแก้ว เหล็กกล้า กระบวนการยุคนี้จะเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยี ศิลปะ และภูมิปัญญาในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนของชุมชนสัมมาชีบบ้านบวโกโป่ง พื้นฐานของชาวบ้านมีทักษะและประสบการณ์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เริ่มจากการที่ชาวบ้านนำเอาไม้สักมาแปรรูปเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเสมือนการพัฒนาฝีมือชาวบ้านไปโดยเฉพาะ ผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัย เช่น เฟอร์นิเจอร์สำหรับตกแต่งบ้านประเภทต่างๆ ชาวบ้านก็สามารถที่เรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมๆ กับกระแสความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค กระบวนการสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งนั้น จึงมีลักษณะของการใช้ประสบการณ์ความชำนาญเป็นสำคัญ ส่วนที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมคือ การออกแบบลวดลาย ให้มีความทันสมัยและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการศึกษาลวดลาย เทคนิค เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต นำความรู้มาพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากผู้ที่สนใจนำเอารูปแบบผลิตภัณฑ์มาให้อูเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านก็สามารถที่จะผลิตได้ตามความต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเหมือนการพัฒนาฝีมือของชาวบ้านไปพร้อมๆ กับการสร้างผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัยควบคู่ไปพร้อมๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์ความเคยชินในเครื่องมือ กับทักษะการแปรรูปไม้สักเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ตามความต้องการ เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชนโดยการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืนสามารถส่งเสริมการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาออกแบบ ขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สัก ให้เป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน โดยการใช้ศิลปะมาใช้ในการออกแบบโดยอาจใช้ เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ในการถ่ายทอดและผ่านเทคนิคการใช้ดินสอ หรือเทคนิคผสมมาออกแบบให้เป็นรูปธรรม ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง หรือเรียกอีกอย่างก็คือออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานทางด้านพุทธศาสนา หรืองานต่างๆ ได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้สักโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ

ผลิตภัณฑ์และลดรายการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด มีเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ดังนี้

๑. ศึกษาความต้องการ ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโป่งโดยการสนทนากลุ่มในด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนซึ่งในปัจจุบันชุมชนจะมีการผลิตผลิตภัณฑ์ของขึ้นใหญ่ ส่วนของขึ้นเล็กหรือของที่ระลึกยังไม่มีในชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าที่คนทั่วไปสามารถซื้อและจับต้องได้ในปัจจุบันมีความต้องการสูงซึ่งจากการสนทนากลุ่ม ผู้ประกอบจะรับสินค้า เช่น บุชบกพาน ที่ตั้งมือถือ มาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ มาขายกันเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า แต่ราคาจะสูง แต่ถ้าผลิตเองทำให้ต้นทุนลดลง ในกลุ่มผู้นำ ผู้ประกอบการแม้กระทั่งผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นตรงกันว่าถ้ามีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติมีความเป็นไปได้สูงมาก แม้กระทั่งผู้ประสานงานของพัฒนาชุมชนก็เสนอให้จัดทำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พานแปด เหลี่ยม บุชบก ก็ ซึ่งนายปฏิพล พรินทรากุล^๑ ปราชญ์ท้องถิ่น มีแนวคิดจากการนำเสนอผลงานช่างสิบหมู่ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งพระองค์ท่านได้ให้แนวคิดว่าควรออกแบบช่างหุ่น เพราะเมืองแพร่ เป็นเมืองไม่น่าจะมีเศษไม้เยอะ น่าจะนำเศษไม้มาทำช่างหุ่น ซึ่งเป็นพระราชดำริที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีแนวคิดไว้ในชุมชนบ้านบวโป่งทำไม้กันและมีเศษไม้พอที่จะนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ดีของชุมชน

๒. การออกแบบลดรายการผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือ เป็นลายล้านนาภาคเหนือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอออกแบบ ลดรายการเป็นลายเครือเถา ซึ่งลดรายการมีความสอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของผู้บริโภค ในการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีประสบการณ์ในการออกแบบลดรายการ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลป์ ได้นำเสนอในลดรายการที่เป็นเอกลักษณ์การแกะสลักโดยต้องอาศัยประสบการณ์ในการออกแบบ ให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยมีการแกะสลัก ลงสี การแต่งลายเส้นเดินลาย เป็นต้น จึงได้นำเสนอลายเครือเถา ซึ่งเป็นลายที่มีลักษณะล้านนาที่ประยุกต์มาจากลายกนก เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน ซึ่งตรงกับประวัติความเป็นมาของชุมชนที่บ้านบวโป่งสมัยก่อน ก่อนที่มีการย้ายถิ่นฐานมาตั้งรากฐานอยู่ในชุมชนนี้ก็เป็นผืนป่ากร้าง และเป็นลายล้านนาประยุกต์ โดยออกแบบและฉลุลดรายการลงบนไม้ ให้มีความอ่อนช้อยและลงสีสันทให้เด่นเป็นจุดเด่นเป็นที่ต้องตาต้องใจของลูกค้า บางครั้งก็จะได้รูปแบบที่ลูกค้าสั่งทางชุมชนจะต้องมาแกะแบบตามความต้องการของลูกค้า เพราะการพัฒนารูปแบบหรือลดรายการจะพัฒนาไปตามยุคสมัยและเป็นไปตาม

^๑ สัมภาษณ์ นายปฏิพล พรินทรากุล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบ (9 กุมภาพันธ์ 2565)

ความต้องการของลูกค้า ซึ่งในชุมชนก็จะมีคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอยู่บ้างแต่ในเรื่องของศิลปะต้องอาศัยคนที่มีความชำนาญในการให้โทนสีหรือตกแต่งให้มีความสวยงามและรายละเอียดมีความปราณีต เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม้สัก การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความแตกต่างที่มีอยู่เดิม เพราะของเดิมจะเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ขนาดใหญ่ เช่น ตู้ เตียง บานหน้าต่าง โครงหน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น แต่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เศษไม้ที่เหลือใช้ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาประยุกต์ นำมาผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้มีขนาดเล็กและเป็นที่ต้องการของตลาดหรือลูกค้า และเป็นสินค้าที่สามารถจำต้องได้ในราคาย่อมเยาให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในช่วงของยุคโควิด และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สัก ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงวัยที่กำลังวังชาลดน้อยลงผลิตของชิ้นใหญ่ไม่ได้และผู้ที่ต้องการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ให้ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า แต่การผลิตสินค้าขนาดเล็กจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อน จิตใจต้องรักจริงจึงจะทำให้ชิ้นงานที่ออกมาประสบความสำเร็จ

๓. พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจึงออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักประกอบด้วย พานแปด เหลี่ยม บุษบก และก่ ซึ่งมีการฉลุลวดลายลงบนไม้ ลงสี ผู้ประกอบการได้ต้นแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนสอดแทรกแนวศิลปะ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดเป็นสินค้าที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ต้องมีการพัฒนาผู้ประกอบการในการออกแบบ สร้างสรรค์สามารถบูรณาการความรู้ทุกด้านตั้งแต่การออกแบบ แนวโน้ม ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ทุนทางวัฒนธรรม สร้างอัตลักษณ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น ดึงดูดความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในกระบวนการเทคนิคการผลิต การเลือกใช้วัสดุดิบ การสื่อสารทางการตลาด

๔. การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกด้านการตลาด จากการแสดงความคิดเห็นของผู้สนทนา กลุ่มย่อย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักขนาดเล็กควรมีอัตลักษณ์ของชุมชน โดยผสมผสานกับเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการต้องเข้าใจความต้องการของลูกค้า เพื่อผลิตสินค้าให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ผู้บริโภคสามารถพบพาในการเดินทางได้สะดวก ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างสรรคเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน เมื่อมีการผลิตผลิตภัณฑ์ได้แล้วจะต้องมองถึงการตลาด กลไกการตลาดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ การปรับตัวเข้ากับการขายรูปแบบใหม่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในชุมชนมีการส่งสินค้าไปทั่วทุกจังหวัด ในการจำหน่ายสินค้าส่วนมากจะมีทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ ซึ่งในยุคปัจจุบันเกิดสถานการณ์โควิด การสั่งซื้อลดลง สั่งซื้อก่อนหน้านี้จะเป็นการโทรศัพท์มาสั่งซื้อมาสั่งซื้อด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการซื้อ-ขายกันออนไลน์ ส่วนมากจะทำตามออเดอร์ที่ลูกค้าสั่งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่สินค้าที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันจะเป็นสินค้าประเภท โต๊ะ

แก้อ้อ บานหน้าต่าง โครงหน้าต่าง บานประตู ส่วนลวดลายส่วนมากจะเป็นลายดั้งเดิมที่เคยทำกันอยู่แล้ว แต่ก็มีบางกรณีที่ถูกคัดลอกแบบลวดลายมาให้ก็รับออเดอร์ และให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญแกะลายให้ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กที่ผลิตจากเศษไม้ในชุมชนก็มีขายแต่ไม่มีการผลิตเอง ส่วนมากจะรับซื้อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และน่านมาทาสี เอง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ถ้ามีการผลิตเองได้ในชุมชนก็จะเป็นการดีมาก ส่วนการตลาดทางผู้นำชุมชนจะช่วยกันประชาสัมพันธ์กันในช่องทางสื่อเทคโนโลยี Facebook online และจะสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งเพื่ออบรมการทำผลิตภัณฑ์อีกหลายๆ รูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

๕. การถ่ายทอดการเรียนรู้ พบว่า การถ่ายทอดการเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนเพื่อให้คงอยู่กับครอบครัวในชุมชน ส่วนมากจะมีการส่งต่อรุ่นต่อรุ่นมาเป็นเวลาช้านานแล้วแต่ในยุคปัจจุบัน เด็กรุ่นใหม่ส่วนมากจะไปประกอบอาชีพอื่นกันเป็นส่วนใหญ่ และมีบางครอบครัวยังส่งต่อรุ่นลูกหลานอยู่ ตลอดจนให้ความรู้กับเด็กที่สนใจจะเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักโดยไม่มีหลักสูตรแต่ทำด้วยประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการปลูกฝังรักในอาชีพ การเรียนรู้หรือการสืบทอดอาชีพของคนในชุมชนมาจากความสนใจส่วนงบประมาณยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนใดแต่ผู้ประกอบการในชุมชนพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนที่มีความสนใจจริงๆ เพื่อให้เขาสามารถผลิตเองและทำรายได้ให้กับครอบครัวได้

๕.๑.๓ ข้อเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

การนำเสนอหลักสูตรอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรให้กับชุมชนจำนวน ๒ หลักสูตร หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรอบรมผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม และบุษบก หลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักเป็นหลักสูตรอบรมการทำก็ การจัดทำหลักสูตรครั้งนี้เพื่อเป็นการเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนและเพื่อให้นักเรียนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สักหรือเศษไม้สัก เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

หลักสูตรที่นำเสนอทั้ง ๒ หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาได้มีมีการพัฒนามาจากการสนทนากลุ่มในชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ซึ่งประกอบด้วย

๑. หลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนหรือผู้ประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ พัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ชุมชน

๓) เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้

๔) เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒. หลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพา สารการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหา ที่พบจากการดำรงชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ^๒

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากไม้สัก เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาให้กับนักเรียน ยังเป็นแนวทางใน การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ อันจะเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวของนักเรียนให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกสมาธิให้กับผู้เรียนด้วย หลักสูตรอบรมระยะสั้นได้กำหนดไว้ ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน

๒) เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

๓) เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔) ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม

๕) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

หลักสูตรที่นำเสนอเป็นหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมายของการอบรมคือคนที่สนใจในการเข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้สูงอายุ และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนบ้านบวโป่ง กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนและเฝ้าผู้ปกครองมาด้วย

^๒ ฆนัท ธาตุทอง, การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๖.

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และหลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและบริบทสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Self Other Context) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งผู้เข้าร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีการเสนอแนะวิธีการผลิต ผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม บุซบก และกึ่ง ให้เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นๆ

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ พบว่าการพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งสองหลักสูตร คือ หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและ หลักสูตรท้องถิ่นชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักสำหรับนักเรียน จากการสนทนากับนักวิชาการศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย **ขั้นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านบวโกโป่งที่จะช่วยในการตัดสินใจ** ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งของประชาชนและของนักเรียน ซึ่งพบว่าชุมชนบ้านบวโกโป่งยังขาดการจัดทำหลักสูตรอบรมให้เป็นรูปธรรม เพราะที่ผ่านมาในชุมชนจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคล จะส่งต่อจากรุ่นต่อรุ่น แต่ในปัจจุบันเริ่มลดน้อยถอยลง ดังนั้นเพื่อให้อาชีพ ผลิตภัณฑ์ไม้สัก อยู่แบบยั่งยืนควรมีหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม มุ่งเน้นสำหรับประชาชนและนักเรียน **กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์** หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานแล้วนำมาพิจารณากำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาอบรมของหลักสูตร **การเลือกและการจัดเนื้อหา**จะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชนและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน มีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความยากง่ายเหมาะสมกับช่วงวัยเนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาต้องมีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาสามารถจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ ทั้งด้านเวลา ผู้สอน อุปกรณ์การฝึกอบรมต่าง**การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการฝึกอบรม** การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงใช้เทคนิคและกระบวนการสอน การเลือกใช้สื่อในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม จัดสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสมและดึงดูดความสนใจ **การกำหนดเวลาของหลักสูตรอบรม**ทั้งสองหลักสูตร หลักสูตรละ ๒๐ ชั่วโมง ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม สร้างหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินการอบรม

ร่างหลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนและสร้างหลักสูตรให้กับผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบข้อบกพร่องและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาดำเนินการแก้ไขต่อไป นำหลักสูตรอบรมที่แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการ**วิพากษ์หลักสูตร** มีความสอดคล้องกับทฤษฎีของทาบ^๓ (Taba, Hilda, Curriculum) การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของความคิดที่มีลำดับคือการวินิจฉัยความต้องการ (analysis of need) สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม กำหนดจุดประสงค์ (formulation of objective) กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกันตามสังคมต้องการการเลือกเนื้อหาสาระ (selection of content) ที่ต้องนำมาสอนให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคมจัดเนื้อหาสาระ (organization of content) จัดระเบียบจัดลำดับแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในขั้นที่ ๓ เลือกประสบการณ์เรียนรู้ (selection of learning experiences) คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experiences) จัดระเบียบจัดลำดับแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ การตัดสินใจว่ามี เนื้อหาสาระประสบการณ์อะไรที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะช่วยในการประเมินผลได้บ้าง การพัฒนาทั้งสองหลักสูตรได้มีการสนทนากลุ่มของชุมชน ซึ่งมีตัวแทนครู ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชน/ผู้ประกอบการในหมู่บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อลงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้ทำการพัฒนาเรียบร้อยแล้ว มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

๕.๑.๒ พัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ พบว่า เฟอร์นิเจอร์มีใช้นานกว่า ๗,๐๐๐ ปี ซึ่งในอดีตมนุษย์เราต้องการความสะดวกสบาย ได้คิดค้นเฟอร์นิเจอร์รูปแบบต่างๆ ตามยุค ตามสมัยจนถึงปัจจุบัน เฟอร์นิเจอร์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวก รวมถึงการใช้ตกแต่งที่อยู่อาศัย ซึ่งในแต่ละยุคจะมีเทคนิคและกระบวนการที่แตกต่างกัน ซึ่งในยุคหิน จะทำเฟอร์นิเจอร์จากหิน มีตุ้ เตียง ขันวางของ แก้ว และตุ้เก็บของ ซึ่งเป็นครั้งแรกของโลก ส่วนเฟอร์นิเจอร์ยุคกลาง ซึ่งยุคนี้จะมีการสะท้อนยุคกลาง ลักษณะพิเศษของเฟอร์นิเจอร์นี้ เป็นการตกแต่งขอบแก้ว และเตียงสี่เหลี่ยมด้วยไม้แกะสลัก และใช้สีเทา สีเบจ และดำ เฟอร์นิเจอร์ ยุคนี้จะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ไม่ใช้เส้นโค้ง ส่วนเฟอร์นิเจอร์ในยุคศตวรรษที่ ๒๐ ในยุคนี้จะมีหลากหลายกว่ายุคที่ผ่านมา ทำให้เฟอร์นิเจอร์มีสไตล์ที่เกิดขึ้นใน ยุคนี้ คือ Art Deco De Stijl Bauhause Wiener Werkstatte และ Vienna ซึ่งเป็นศิลปะยุคสมัยใหม่ และสไตล์อาร์ตเดโค ซึ่งเฟอร์นิเจอร์หลังสงครามโลก หันมาใช้วัสดุที่พัฒนาขึ้นในช่วงนี้ อย่างเช่น ไม้อัดเคลือบ พลาสติก ไยแก้ว เหล็กกล้า กระบวนการยุคนี้จะเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยี ศิลปะ และภูมิปัญญาใน

^๓ Taba, Hilda, Curriculum development theory and practice, New York: Harcourt, Brace, & world, p12

การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนของชุมชนสัมมาชีพบ้านบวโกโป่ง พื้นฐานของชาวบ้านมีทักษะและประสบการณ์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เริ่มจากการที่ชาวบ้านนำเอาไม้สักมาแปรรูปเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเสมือนการพัฒนาฝีมือชาวบ้านไปโดยเฉพาะ ผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัย เช่น เฟอร์นิเจอร์สำหรับตกแต่งบ้านประเภทต่างๆ ชาวบ้านก็สามารถ ที่เรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมๆ กับกระแสความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค กระบวนการสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งนั้น จึงมีลักษณะของการใช้ประสบการณ์ความชำนาญเป็นสำคัญ ส่วนที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมคือ การออกแบบลวดลาย ให้มีความทันสมัยและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการศึกษาลวดลาย เทคนิค เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต นำความรู้มาพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากผู้ที่สนใจนำเอารูปแบบผลิตภัณฑ์มาให้อีกเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านก็สามารถที่จะผลิตได้ตามความต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักจึงเป็นเสมือนการพัฒนาฝีมือของชาวบ้านไปพร้อมๆ กับการสร้างผลิตภัณฑ์ไม้สักร่วมสมัยควบคู่ไปพร้อมๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์ความเคยชินในเครื่องมือ กับทักษะการแปรรูปไม้สักเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ตามความต้องการ เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรม การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชนโดยการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน สามารถส่งเสริมการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

การพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาออกแบบ ขั้นตอนกระบวนการของผลิตภัณฑ์ไม้สัก ให้เป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน โดยการใช้ศิลปะมาใช้ในการออกแบบโดยอาจใช้ เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ในการถ่ายทอดและผ่านเทคนิคการใช้ดินสอ หรือเทคนิคผสมมาออกแบบให้เป็นรูปธรรม ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง หรือเรียกอีกอย่างก็คือออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานทางด้านพุทธศาสนา หรืองานต่างๆ ได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้สักโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และลวดลายการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด มีเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ คำนึงถึง ๑) ความต้องการผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่งโดยการสนทนากลุ่มในด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนซึ่งในปัจจุบันชุมชนจะมีการผลิตผลิตภัณฑ์

ของขึ้นใหญ่ ส่วนของขึ้นเล็กหรือของที่ระลึกยังไม่มีในชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าที่คนทั่วไปสามารถซื้อและจับต้องได้ในปัจจุบันมีความต้องการสูงซึ่งจากการสนทนากลุ่มผู้ประกอบการจะรับสินค้า เช่น บุขบก พาน ที่ตั้งมือถือ มาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ มาขายกันเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า แต่ราคาจะสูง แต่ถ้าผลิตเองทำให้ต้นทุนลดลงซึ่งสอดคล้องกับสิ่งอื่นทรูโต การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างผลกำไรให้กับองค์กรโดยการนำกระแสความต้องการสินค้า และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นจุดเด่นในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตจากการลดปริมาณวัตถุดิบ หีบห่อ การใช้พลังงานในการผลิตสินค้าและบริการ นำวัสดุหรือชิ้นส่วนกลับมาใช้ได้ใหม่โดยการปรับปรุงผลิตภัณฑ์จากการออกแบบ ในกลุ่มผู้นำ ผู้ประกอบการแม้กระทั่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นตรงกันว่าถ้ามีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติมีความเป็นไปได้สูงมาก แม้กระทั่งผู้ประสานงานของพัฒนาชุมชนก็เสนอให้จัดทำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พานแปดเหลี่ยม บุขบก ก็ ซึ่งนายปฏิพล พรินทรากุล^๔ ปราชญ์ท้องถิ่น มีแนวคิดจากการนำเสนอผลงานช่างสิบหมู่ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งพระองค์ท่านได้ให้แนวคิดว่าจะออกแบบช่างหุ่น เพราะเมืองแพร่ เป็นเมืองไม้ น่าจะมีเศษไม้เยอะ น่าจะนำเศษไม้มาทำช่างหุ่น ซึ่งเป็นพระราชดำริที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีแนวคิดว่าเป็นชุมชนบ้านบวโกโป่งทำไม้กันและมีเศษไม้พอที่จะนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ดีของชุมชน **๒)การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือ** เป็นลายล้านนาภาคเหนือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอออกแบบ ลวดลายเป็นลายเครือเถา ซึ่งลวดลายมีความสอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของผู้บริโภค ในการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีประสบการณ์ในการออกแบบลวดลาย ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลป์ ได้นำเสนอในลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์การแกะสลักโดยต้องอาศัยประสบการณ์ในการออกแบบ ให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยมีการแกะสลัก ลงสี การแต่งลายเส้นเดินลาย เป็นต้น จึงได้นำเสนอลายเครือเถา ซึ่งเป็นลายที่มีลักษณะลายล้านนาที่ประยุกต์มาจากลายกนก เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน ซึ่งตรงกับประวัติความเป็นมาของชุมชนที่บ้านบวโกโป่งสมัยก่อน ก่อนที่มีการย้ายถิ่นฐานมาตั้งรากฐานอยู่ในชุมชนนี้ก็เป็นผืนป่ากว้าง และเป็นลายล้านนาประยุกต์ โดยออกแบบและฉลุลวดลายลงบนไม้ ให้มีความอ่อนช้อยและลงสีสันทให้ เป็นจุดเด่นเป็นที่ต้องตาต้องใจของลูกค้า บางครั้งก็จะได้รูปแบบที่ลูกค้าสั่งทางชุมชนจะต้องมาแกะแบบตามความต้องการของลูกค้า เพราะการพัฒนารูปแบบหรือลวดลายจะพัฒนาไปตามยุคสมัยและเป็นไป

^๔ สัมภาษณ์ นายปฏิพล พรินทรากุล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบ (9 กุมภาพันธ์ 2565)

ตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งในชุมชนก็จะมีคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอยู่บ้างแต่ในเรื่องของศิลปะต้องอาศัยคนที่มีความชำนาญในการให้โทนสีหรือตกแต่งให้มีความสวยงามและรายละเอียดมีความปราณีต เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม้สัก การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีความแตกต่างที่มีอยู่เดิม เพราะของเดิมจะเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ขนาดใหญ่ เช่น ตู้ เตียง บานหน้าต่าง โครงหน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น แต่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เศษไม้ที่เหลือใช้ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาประยุกต์ นำมาผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้มีขนาดเล็กและเป็นที่ต้องการของตลาดหรือลูกค้า และเป็นสินค้าที่สามารถจำต้องได้ในราคาย่อมเยาให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในช่วงของยุคโควิด และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สัก ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงวัยที่กำลังวังชาลดน้อยถอยลงผลิตของชิ้นใหญ่ไม่ได้และผู้ที่ต้องการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ให้ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า แต่การผลิตสินค้าขนาดเล็กจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อน จิตใจต้องรักจริงจึงจะทำให้ชิ้นงานที่ออกมาประสบความสำเร็จ ๓) **พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ** พบว่า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ที่มีขนาดใหญ่ เช่น บานหน้าต่าง ประตู ลายตกแต่งบ้าน เป็นต้น ซึ่งลวดลายผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ส่วนมากจะเป็นแบบที่อยู่ดั้งเดิม และผลิตตามที่ลูกค้าต้องการ ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชิ้นเล็ก หรือผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าจับต้องได้ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อมาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ หรือสินค้าจากบ้านถวาย ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุ ๓๐๐ กว่าปี เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจึงออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักประกอบด้วย พานแปดเหลี่ยม บุษบก และกิ้งก่า ซึ่งมีการฉลุลวดลายลงบนไม้ ลงสี ผู้ประกอบการได้ต้นแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนสอดแทรกแนวศิลปะ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดเป็นสินค้าที่หลากหลาย สอดคล้องกับพัชรา วงศ์แสงเทียน^๕ พัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ยึดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนำเทคนิคมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ต้องมีการพัฒนาผู้ประกอบการในการออกแบบ สร้างสรรค์สามารถบูรณาการความรู้ทุกด้านตั้งแต่การออกแบบ แนวโน้ม ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ทุนทางวัฒนธรรม สร้างอัตลักษณ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น ดึงดูดความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในกระบวนการเทคนิคการผลิต การเลือกใช้วัตถุดิบ การสื่อสารทางการตลาด ๔) **การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกด้านการตลาด** การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยไม้สักขนาดเล็กควรมีอัตลักษณ์ของชุมชน โดยผสมผสานกับเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการต้อง

^๕ พัทธรา วงศ์แสงเทียน. การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเคือ อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย.การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๗, ๒๕๖๐, หน้า ๑๔๔๗-๑๔๖๑.

เข้าใจความต้องการของลูกค้า เพื่อผลิตสินค้าให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ผู้บริโภคสามารถพบพาในการเดินทางได้สะดวก ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างสรรคเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน เมื่อมีการผลิตผลิตภัณฑ์ได้แล้วจะต้องมองถึงการตลาด กลไกการตลาดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ การปรับตัวเข้ากับการขายรูปแบบใหม่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในชุมชนมีการส่งสินค้าไปทั่วทุกจังหวัด ในการจำหน่ายสินค้าส่วนมากจะมีทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ ซึ่งในยุคปัจจุบันเกิดสถานการณ์โควิด การสั่งซื้อลดลง สั่งซื้อก่อนหน้านี้จะเป็นการโทรศัพท์มาสั่งซื้อ มาสั่งซื้อด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการซื้อ-ขายกันออนไลน์ ส่วนมากจะทำตามออเดอร์ที่ลูกค้าส่งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่สินค้าที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันจะเป็นสินค้าประเภท โต๊ะ เก้าอี้ บานหน้าต่าง โครงหน้าต่าง บานประตู ส่วนลวดลายส่วนมากจะเป็นลายดั้งเดิมที่เคยทำกันอยู่แล้ว แต่ก็มีบางกรณีที่ลูกค้าออกแบบลวดลายมาให้ก็รับออเดอร์ และให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญแกะลายให้ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กที่ผลิตจากเศษไม้ในชุมชนก็มีขายแต่ไม่มีการผลิตเอง ส่วนมากจะรับซื้อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และนำมาทาสี เอง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ถ้ามีการผลิตเองได้ในชุมชนก็จะเป็นการดีมาก ส่วนการตลาดทางผู้นำชุมชนจะช่วยกันประชาสัมพันธ์กันในช่องทางสื่อเทคโนโลยี Facebook online และจะสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง เพื่ออบรมการทำผลิตภัณฑ์อีกหลายๆ รูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ๕) ด้านการถ่ายทอดการเรียนรู้พบว่า การถ่ายทอดการเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนเพื่อให้คงอยู่กับครอบครัวในชุมชนส่วนมากจะมีการส่งต่อรุ่นต่อรุ่นมาเป็นเวลาช้านานแล้วแต่ในยุคปัจจุบัน เด็กรุ่นใหม่ส่วนมากจะไปประกอบอาชีพอื่นกันเป็นส่วนใหญ่ และมีบางครอบครัวยังส่งต่อรุ่นลูกหลานอยู่ ตลอดจนให้ความรู้กับเด็กที่สนใจจะเรียนรู้ในอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักโดยไม่มีหลักสูตรแต่ทำด้วยประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการปลูกฝังรักในอาชีพ การเรียนรู้หรือการสืบทอดอาชีพของคนในชุมชนมาจากความสนใจ ส่วนงบประมาณยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนใดแต่ผู้ประกอบอาชีพในชุมชนพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนที่มีความสนใจจริงๆ เพื่อให้เขาสามารถผลิตเองและทำรายได้ให้กับครอบครัวได้

๕.๑.๓ นำเสนอหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามาชีพ ในจังหวัดแพร่ พบว่า การนำเสนอหลักสูตรอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรให้กับชุมชนจำนวน ๒ หลักสูตร หลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรอบรมผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม และบุษบก หลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก การจัดทำหลักสูตรครั้งนี้เพื่อเป็นการเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนและเพื่อให้นักเรียนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้สักหรือเศษไม้สักเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หลักสูตรที่นำเสนอทั้ง ๒ หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ๑. หลักสูตร

อบรมสำหรับประชาชนหรือผู้ประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ พัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ๓) เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้ ๔) เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ๒.หลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพา สารการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหา ที่พบจากการดำรงชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ^๖

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากไม้สัก เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาให้กับนักเรียน ยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ อันจะเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวของนักเรียนให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกสมาธิให้กับผู้เรียนด้วย หลักสูตรอบรมระยะสั้นได้กำหนดไว้ ๒๐ ชั่วโมง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน ๒) เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ๓) เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ๔) ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม ๕) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต หลักสูตรอบรมสำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมายของการอบรมคือคนที่สนใจในการเข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้สูงอายุ และหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนบ้านบวักโป่ง กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนและเอาผู้ปกครองมาด้วย

^๖ วนัท ธาตุทอง, การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๖.

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรชุดอบรมการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และหลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและบริบทสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Self Other Context) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งผู้เข้าร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีการเสนอแนะวิธีการผลิต ผลิตภัณฑ์พานแปดเหลี่ยม บุซบก และกึ่ง ให้เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นๆ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) ควรมีการจัดกลุ่มในชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้และเป็นของฝาก เพื่อให้สอดคล้องนโยบายการท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือจากภายในชุมชน เพื่อเสริมสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

๒) ควรเสริมสร้างกลไกการตลาด โดยการประสานความร่วมมือภายในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน และจัดแหล่งรองรับผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๓) การวางแผนและนโยบายในการขับเคลื่อนการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักภายในชุมชน ให้เป็นสมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุและเยาวชนในชุมชน อย่างยั่งยืน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๒) ควรศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมธุรกิจของชุมชนแบบ

ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔.
- กรมวิชาการ. **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ครูสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๓๖.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. **มาตรฐานการส่งเสริมอาชีพ**.
http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/24/4.pdf วันที่ ๑๑ เมษายน
๒๕๖๔.
- กระทรวงพาณิชย์ Value creation handbook. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
<https://www.dbd.go.th/download/article>, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการงานอาชีพและเทคโนโลยี
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ พิมพ์ครั้งที่ ๒**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่
๒) พ.ศ. ๒๕๔๕**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๑.
- ฉันท ชาติทอง. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๐.
- จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง และคณะ. **การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างจากไม้ สักขนาด
เล็กที่มีอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ในประเทศไทย เพื่อการพาณิชย์และใช้ประโยชน์อย่าง
ยั่งยืน**. ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและ
เทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,วารสารครุศาสตร์
อุตสาหกรรม ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑.
- จังหวัดแพร่. **โครงการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสัมพันธ์กับการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจของ
ประเทศ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
,๒๕๕๐.
- จุลฉนิ สุระโยธิน และคณะ. **การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการ
สร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**.วารสารราชพฤกษ์ ปีที่ ๑๗
ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒).
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร:หลักการและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: อี พลัส,

๒๕๓๙.

ทองศรี กำภู ณ อยุธยา. กลยุทธ์ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม. วารสารพัฒนบริหาร ศาสตร์ ปี
ที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๘.

ทิตินา แคมมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธนวัฒน์ ศรีลา. การพัฒนากิจกรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรใน จังหวัด

น่าน วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒)

อึ้ง บั้วศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: เอร่าวัน การพิมพ์. ๒๕๔๒.

นิพนธ์ จิตต์ภักดี. “การสอนแบบสร้างสรรค์,” ประชากรศึกษา. 7(3) : 19-21 ; มิถุนายน- กรกฎาคม
2523.

บุญเรือง ขจรศิลป์ . กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: ธน
รัชการพิมพ์, ๒๕๔๓.

บุญเหลือ ทองอยู่. “ความคิดสร้างสรรค์.” มิตรครู. 7(4) : 3-4 เมษายน. ๒๕๒๑.

บพิป เมธาคณวุฒิ. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ สวนดุสิต , ๒๕๓๒.

ประเวศ วะสี. แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่การมี สัมมาชีพ เต็ม

พื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข. กรุงเทพฯ : สำนักร่างงานกองทุน, ๒๕๕๒.

ปราโมทย์ จันร์เรือง. การพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการฝึกอบรม เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๕.

ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเศษไม้. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๙.

แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (๒๕๖๑-๒๕๖๔). สำนักงานจังหวัดแพร่ กลุ่มยุทธศาสตร์และงาน พัฒนา
จังหวัด.

พระอธิการผดุงศักดิ์ ผลญาโณ. บทสวดทำวัตรเช้าและเย็น. วัดบวักโป่ง ตำบลน้ำขำ อำเภอ สูงเม่น
จังหวัดแพร่.

พัชรา วงศ์แสงเทียน. การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน หัตถกรรมการ

จักสานไม้ไผ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดั้งเดิม อำเภอกงไกรลาส จังหวัด

สุโขทัย. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๗,

๒๕๖๐.

พูนลาภ ทิพาติโยธิน. Value-Added Activities เพิ่มมูลค่าด้วยกิจกรรมเพิ่มมูลค่า. วารสาร

Productivity World มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 15(85), 2553.

แรมสมร อยู่สถาพร. การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

วารุณี สุนทรเจริญนนท์. *สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด*, ๒๕๕๗ สืบค้นจาก <https://readgur.com/doc/2203291>.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. *การพัฒนาหลักสูตรที่สานต่อท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี, ๒๕๕๒.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์มและ โซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๑.

สังัด อุทรานันท์. *พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม, ๒๕๓๒.

สภาพัฒนาการแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๘ : การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง : แผน ปฏิรูป
 สัมมาชีพชุมชน. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
 สภา ปฏิรูปแห่งชาติ: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๘.

ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน. **สกก.** สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่ากรมป่าไม้, ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ นายบรรจบ จินดาขัด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๐ บ้านบวโกโป่ง วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

สัมภาษณ์ นายปฏิพล พรินทรากุล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ๑๓
 ธันวาคม ๒๕๖๕

สัมภาษณ์นางอมรรัตน์ กาทองทุ่ง พัฒนาระประสานงาน พัฒนาชุมชน อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
 วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์พระอธิการวิรุทธิ์ อคฺคฺปิณฺญ เจ้าอาวาสวัดน้ำชำ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, **สรุปสาระสำคัญ**
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การ จัดการ**
เรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. มปท, ๒๕๕๐.

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. **การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.** กรม พัฒนา
 ชุมชน, ๒๕๖๒.

สิงห์ อินทรชูโต. **ศิลปะการคืนชีวิตให้ขยะ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พาบุญมา, ๒๕๕๒

สุคนธ์ ภูริเวทย์. **หลักสูตรเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

สุนีย์ ภูพันธ์. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนหลักสูตร.** เชียงใหม่: แสงศิลป์, ๒๕๕๖.

สุวิทย์ วงศ์จิราวาณิช. **ดีไซน์...เปลี่ยนโลก Sustainable Design.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 กรุงเทพธุรกิจ, ๒๕๕๔.

อรพรรณ ปานขาวและสันติ สุขสะอาด. **การผลิตและการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้สักใน ตำบลน้ำ**

ชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,วารสารวน

ศาสตร์ ๓๓ (๑) : ๒๙ (๒๕๕๗)

อารี พันธมณี. **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๖.

อารี รังสินันท์. **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : ธนกิจการพิมพ์, ๒๕๒๗.

อารี พันธมณี. **คิดอย่างสร้างสรรค์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี่,๒๕๔๐.

เอกสาร แผนพัฒนาหมู่บ้านบวโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโป่ง หมู่ ๑๑ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโป่ง หมู่ ๓ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโป่ง หมู่ ๔ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโป่ง หมู่ ๙ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เอกสารแผนพัฒนาบ้านบวโป่ง หมู่๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

Divito,Altred. **Recognized Assessing Creativity Developing Teacher**

Competencies. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc,1971.

Frank.H.Eric.(1974), **Human Resource Development : The European Approach**,Houston,Texas: Gulf.

Guilford.J.P.1967. **The Nature of Human Intelligence.** New York : McGraw-Hill Book Co.,1967.

Osborn อ้างใน สำนักงาน กพ.. **การคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน กพ.,๒๕๖๐.

Taba, Hilda. **Curriculum Development : Theory and Practice.** New York: Harcourt Brace & world.1962.

Wallach M.A., and N. Kogan,(1965),**Model of Thinking in Young Children : A Study of the creativity Intelligence Distinction**,New York : Holt,Rinear and Wiston.p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ
ในจังหวัดแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า
ผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๑. ประวัติความเป็นมาของชุมชน
๒. การประกอบอาชีพการแปรรูปไม้สักมีความเป็นมาและมีการสืบทอดกันอย่างไร
๓. การทำผลิตภัณฑ์ไม้สักมีรูปแบบและลวดลายจากที่ไหน
๔. ไม้ที่นำมาผลิตนำมาจากแหล่งใด
๕. มีการอนุรักษ์หรือถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักหรือไม่
๖. ปัญหาของการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักมาจากอะไรบ้าง
๗. การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก มีวิธีการใดบ้าง ที่จะผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด

หัวข้อการสนทนากลุ่ม

เรื่อง

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ
ในจังหวัดแพร่

ประเด็นการสนทนา

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๑. การประกอบอาชีพการแปรรูปไม้สักมีความเป็นมาและมีการสืบทอดกันอย่างไร
๒. การทำผลิตภัณฑ์ไม้สักมีรูปแบบและลวดลายจากที่ไหน
๓. ไม้ที่นำมาผลิตนำมาจากแหล่งใด
๔. มีการอนุรักษ์หรือถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักหรือไม่
๕. ปัญหาของการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สักมาจากอะไรบ้าง
๖. การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก มีวิธีการใดบ้าง ที่จะผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด
๗. ชิ้นงานผลิตภัณฑ์ไม้สักที่จะผลิตออกมาเป็นชิ้นงานที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้ยั่งยืนควรเป็น
อะไร
๘. รูปแบบหรือลวดลายที่จะผลิตไม้สักแปรรูปควรจะใช้รูปแบบลักษณะใดเพื่อเป็นที่ต้องการของ
ตลาด
๙. เทคนิค กระบวนการที่จะผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ทำจากไม้สักจะมีขั้นตอนอย่างไร
๑๐. วิธีการออกแบบหลักสูตรระยะสั้นควรจะใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด
๑๑. หลักสูตรที่จัดสร้างขึ้นมามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรชุดฝึกอบรม สำหรับประชาชน

คำชี้แจง ให้ท่านใส่ให้ท่านใส่เครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง +1 ,0, -1 ของแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะว่าควร
จะแก้ไขข้อคำถาม หรือเพิ่มคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ความหมายของเกณฑ์ในการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

+1 หมายถึง เห็นด้วย แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาและวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
	หลักสูตรฝึกอบรม				
1	หลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย				
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหา				
3	โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
4	ขอบข่ายเนื้อหาเหมาะสมกับเวลา				
	ชุดกิจกรรมฝึกอบรม				
1	จุดประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร				
2	เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรม				
3	กิจกรรมการฝึกอบรมสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล				
4	การวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์				
5	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำผู้เข้าฝึกอบรมไปสู่การสร้างชิ้นงาน				

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรชุดฝึกอบรม

หลักสูตรท้องถิ่น

คำชี้แจง ให้ท่านใส่เครื่องหมาย √ลงในช่อง +1 ,0, -1 ของแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะว่าจะแก้ไขข้อคำถาม หรือเพิ่มคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ความหมายของเกณฑ์ในการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

+1 หมายถึง เห็นด้วย แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาและวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
	หลักสูตรชุดฝึกอบรม				
1	หลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย				
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหา				
3	โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
4	ขอบข่ายเนื้อหาเหมาะสมกับเวลา				
	ชุดกิจกรรม				
1	จุดประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร				
2	เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรม				
3	กิจกรรมการฝึกอบรมสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล				
4	การวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์				
5	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำผู้เข้าฝึกอบรมไปสู่การสร้างชิ้นงาน				

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ เลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๕
ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
๕๕๐๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๔๖๔-๖๕๔๕ ต่อ ๔๐๒

ที่ อว๘๐๔๓.๔.๓(๓)/ว ๔

๑๗ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมสนทนากลุ่มงานให้ข้อมูลวิจัย

เรียน

ด้วยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ข้าพเจ้าและคณะได้ดำเนินการศึกษาแผนงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ตามสัญญาเลขที่ ว ๐๒๘/๒๕๖๕ “Learning Center : องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่ ” โดยมีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่

โครงการย่อยที่ ๑ เรื่อง “การจัดการองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่” ผู้รับผิดชอบโครงการ พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ,ดร.

โครงการย่อยที่ ๒ เรื่อง “การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่” ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ ววงค์

โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดแพร่” ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

โครงการย่อยที่ ๔ เรื่อง “การสร้างเครือข่าย กลไกการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่” ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา จิรภักพงค์

ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้าพเจ้าและคณะโครงการย่อย ๒ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านหรือตัวแทนเข้าร่วมสนทนาให้ข้อมูล ในวันที่ ๒๓ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ วัดบวักโป่ง เวลา ๐๙.๐๐ น. หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ณวีวรรณ สุวรรณภา)

หัวหน้าแผนงานวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

วิทยาลัยสงฆ์แพร่

โทร. ๐๘๘-๒๙๓๔-๘๔๑

หมายเหตุ : ขอความอนุเคราะห์ท่านช่วยถ่ายสำเนาบัตรประชาชนและเซ็นรับรองสำเนา จำนวน ๑ แผ่น

ภาคผนวก ค ภาพลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย
ภาพถ่ายการลงพื้นที่การวิจัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 6 ธ.ค. 65

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ดร.อรอนงค์ ภูวณ

ข้าพเจ้า นางมรกต จันทารัต ตำแหน่ง สำนักพิมพ์

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน

ที่อยู่ ๖๗ หมู่ 10 ซอยลพบุรี ซอยสุขุมวิท จันทบุรี

โทรศัพท์ โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศ
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ดร.อรอนงค์ ภูวณ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่ใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 65 จนถึง ธันวาคม 66 ซึ่งการนำ

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

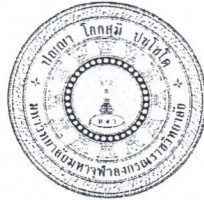
ลงชื่อ

นางมรกต จันทารัต

ตำแหน่ง

สำนักพิมพ์

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๑/๑๐/๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผศ.ดร.อรอนงค์ งามวงศ์

ข้าพเจ้า พระอธิการธรรมาธิ อุดมคุณ ตำแหน่ง เจ้าอาวาส

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร

ที่อยู่ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ถนนบวรนิเวศ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

การพัฒนาระบบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เพื่อพัฒนาระบบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.อรอนงค์ งามวงศ์ และคณะ

ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๖๕ จนถึง พ.ศ. ๖๖ ซึ่งการนำ

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร

นางอรอนงค์

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

พระอธิการธรรมาธิ อุดมคุณ

ตำแหน่ง

เจ้าอาวาส

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย(Output/Outcome/Impact)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวน	รวม	หน่วยนับ	ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
๑.องค์ความรู้ใหม่	องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่	๑	๑	เรื่อง	ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลาย	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการในการการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
๒.ต้นแบบผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยี/กระบวนการใหม่ หรือนวัตกรรมทางสังคม		๑	๑	ชุด	ชุมชนได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์และทักษะการกระบวนการพัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์ไม้สัก เชิงสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพของผู้ประกอบการและบุคคลทั่วไป	ชุมชนมีการนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการผลิตสินค้าที่หลากหลายแต่ต้องอาศัยผู้มีควมเชี่ยวชาญด้านการออกแบบและมีความชำนาญ

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ ววงค์

(ภาษาอังกฤษ) Assistant Professor Dr. Onanong Woowong

๒. รหัสประจำตัวผู้วิจัย ๐๐๐๘๗๖๔๓

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

๑. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาบัญชีทั่วไป จากโรงเรียนศรีธนาพานิชยการเชียงใหม่
๒. ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) เอกการจัดการทั่วไป สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์
๓. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) เอกหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๔. Ph.D. Psychology มหาวิทยาลัยมคร

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสาร

๑. หนังสือ “วันไหว้ครู” รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางฉวีวรรณ สุวรรณภา และนางสาวอรอนงค์ ววงค์ พิมพ์ที่เมืองแพร่การพิมพ์ จำนวน ๗๐๐ เล่ม ๒๔ หน้า
๒. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “ท่องเที่ยวแดนใจใจ” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ISBN ๑๖๘๕-๕๑๔๐ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๖ ประจำเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๕๕ หน้า ๓๒-๕๒
๓. คู่มือ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน. รวบรวมและเรียบเรียงโดยพระมหาสิริรัตน์ สิริธมโม และคณะ. ห้างหุ้นส่วนเมืองแพร่การพิมพ์. ๒๕๕๖.
๔. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “ท่องเที่ยวสาธารณประชาชนจีน” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ISBN ๑๖๘๕-๕๑๔๐ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๙ ประจำเดือน มีนาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗. หน้า ๓๗-๔๙.
๕. บทความวิชาการ เรื่อง “ตะวันฉายแห่งความสำเร็จ” ตีพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์พระมนัสชัย พลเยี่ยม. ๒๕๕๗
๖. เกรียงศักดิ์ พองคำ ออรอนงค์ ววงค์ และฉวีวรรณ สุวรรณภา. (๒๕๕๘). “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”. สำนักบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Journal of Graduate Volunteer Centre. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๗- ๓๘. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๗. เอกสารประกอบการสอน วิชาเทคนิคการศึกษาระดับอุดมศึกษา โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘, ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๓๖๔-๙๙๓-๖ (เขียนร่วม)

๘. เอกสารประกอบการสอน วิชา การบริหารจัดการในชั้นเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๘

๙. หนังสือ วัฒนธรรมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙, ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๓๐๐-๒๕๘-๗

๑๐. ฉวีวรรณ สุวรรณภา, อรอนงค์ วุวงศ์, เสริมศิลป์ สุขเมธีสกุล, “อาหารพื้นบ้าน: กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๑. ฉวีวรรณ สุวรรณภา, อรอนงค์ วุวงศ์, เสริมศิลป์ สุขเมธีสกุล, “อาหารพื้นบ้าน: กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๒. นายอภิชา สุขจีน, ดร. อรอนงค์ วุวงศ์, พระอนุสรณ์ กิตติวณฺโณ, พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ “การส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดแพร่” วารสารบัณฑิตปริทัศน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒ (TCI๒)

๑๓. พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม ศรีทา, ดร. อรอนงค์ วุวงศ์, ดร. ธาดา เจริญกุล, นางสาวณทลิกา พากเพียร “วิสาหกิจชุมชนเมืองแพร่ : องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน” วารสารDhammathas Academic Journal, Vol. 19 No. 1 (January - March 2019) (TCI กลุ่ม ๒)

๑๔. พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร, ผศ. ดร., ดร. อรอนงค์ วุวงศ์, นายเกรียงศักดิ์ พองคำ “บทบาทการเชื่อมโยงภูมิภาคของพระมหาเถระในล้านนา” Journal of Buddhist Education and Research : JBER ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2563 [150] Vol. 6 No. 1 January - June 2020 (TCI ๒)

๑๕. ชลธิชา จิรภักพงค์ พระครูปริยัติวรากร อรอนงค์ วุวงศ์ เกรียงศักดิ์ พองคำ และ พระอนุสรณ์ กิตติวณฺโณ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าพื้นเมืองของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา, วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔) หน้า ๓๐๕-๓๑๘..

๑๖. ชลธิชา จิรภักพงค์ พระครูปริยัติวรากร อรอนงค์ วุวงศ์ เกรียงศักดิ์ พองคำ และ พระอนุสรณ์ กิตติวณฺโณ การถ่ายทอดผลงานด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าพื้นเมืองของเยาวชนและผู้สูงอายุ

ในลำนนา วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔) :๑๙๘-๒๑๑. (TCI กลุ่ม๒)

๖. ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง

๑. งานวิจัยที่ทำ เสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพในการทำวิจัย

เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการให้การศึกษาแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่” ๒๕๔๔

สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ

เรื่อง “ประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๔๖

สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ

เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ๒๕๔๗

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

เรื่อง “ประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานของนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๔๗

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

เรื่อง “ศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการตามทัศนะ ของผู้นำชุมชนในจังหวัดแพร่” ๒๕๔๘

สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการวิจัย

เรื่อง “ศึกษาสภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ๒๕๔๙

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

เรื่อง “ ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๔๗

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

เรื่อง “ ศึกษาสภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดแพร่” ๒๕๔๘

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

เรื่อง “ สถานการณ์และมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- ติดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่” ๒๕๔๙
- สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาจังหวัดแพร่ ๒๕๕๐
- สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและพระสังฆาธิการ ในการส่งเสริม
การเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่ ๒๕๕๑
- สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ๒๕๕๓
- สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ๒๕๕๔
- สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดแพร่ ปี ๒๕๕๕
- สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง ประเมินความพึงพอใจการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ปี ๒๕๕๕
- สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง พัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ ๔ คณะครุศาสตร์ โดยใช้
กระบวนการเรียนการสอนแบบ GI (Group Investigation) ปี ๒๕๕๖
- สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง ประเมินความพึงพอใจการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ปี ๒๕๕๖
- สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาการไม่ส่งงานของนิสิตรายวิชา การบริหาร
จัดการชั้นเรียน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ ๒๕๕๗
- สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ

- เรื่อง ประเมินความพึงพอใจการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ปี ๒๕๕๗
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง การบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคนิคการศึกษาระดับอุดมศึกษา
โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ประจำปี ๒๕๕๘
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง การมีส่วนร่วมการเรียนสารสนเทศของนิสิตรายวิชาเทคนิคการศึกษาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ ประจำปี ๒๕๕๙
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง ชุดโครงการ บทบาทการเชื่อมโยงภูมิภาคของพระมหาเถระในล้านนา
ประจำปี ๒๕๖๐
สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง อาหารพื้นบ้าน: กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
และจริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ ประจำปี ๒๕๖๐
สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง ชุดโครงการวิสาหกิจชุมชนเมืองแพร่ : องค์ความรู้และการจัดการเชิง
เครือข่ายเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ประจำปี ๒๕๖๐
สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย
- เรื่อง ประเมินคุณภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนของนิสิตชั้นปีที่
๔ สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตแพร่ ๒๕๖๓
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- เรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัด
ล้านนา ๒๕๖๔
สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) รศ.ฉวีวรรณ นามสกุล สุวรรณภา
(ภาษาอังกฤษ) Associate professor. Chaweewan Suwannapha
๒. รหัสประจำตัว ๐๐๑ ๐๐๒๔๓
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ/ประธานหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

๑. ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) เอกการพัฒนาชุมชน วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
๒. ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) เอกการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
๓. การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) เอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
๔. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รปม.) รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสารตำรา

- เอกสารประกอบการสอน วิชา การศึกษากับชีวิตและชุมชน ,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ , ๒๕๔๗
- เอกสารประกอบการสอน วัฒนธรรมไทย (เขียนร่วมในโครงการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กองวิชาการร่วมกับสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) โรงพิมพ์นิวสสารการพิมพ์ , ๒๕๕๒, ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๓๖๔-๗๖๘-๐
- เอกสารประกอบการสอน เทคโนโลยีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (เขียนร่วมในโครงการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กองวิชาการร่วมกับสำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๓, ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๓๖๔-๘๙๙-๑

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพ

ในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย

๑. เรื่อง “การศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดแพร่” ๒๕๔๓
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๒. เรื่อง “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่” ๒๕๔๓ สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๓. เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการให้การศึกษาแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่” ๒๕๔๔
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย

๔. เรื่อง “ ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๔๖
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ
๕. เรื่อง “ประเมินผลโครงการวิปัสสนากัมมัฏฐานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๔๗ สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๖. เรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ๒๕๔๗
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ
๗. เรื่อง “ศึกษาคุณลักษณะของพระสังฆาธิการตามทัศนะของผู้นำชุมชนในจังหวัด
แพร่” ๒๕๔๘ สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๘. เรื่อง “ศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ตามการรับรู้ของพระนิสิตและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดแพร่” ๒๕๔๘
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ
๙. เรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนตำบล
ตามคิดเห็นของพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในจังหวัดแพร่” ๒๕๔๘
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๑๐. เรื่อง “ศึกษาสภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยบ้านดง (ชนม้ง) ตำบลสวน
เขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ๒๕๔๙ สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ
๑๑. เรื่อง “การป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๑” ๒๕๔๙
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๑๒. เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนของครูวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ใน
โรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่” ๒๕๕๐
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๑๓. เรื่อง “ประสิทธิภาพการให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๕๓ สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ
๑๔. เรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ๒๕๕๓ สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย
๑๕. เรื่อง “พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของพระภิกษุในจังหวัดแพร่”
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย ๒๕๕๓
๑๖. เรื่อง “การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-

- ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ ๒๕๕๔
๑๗. เรื่อง “ลักษณะการผสมผสานหลักการทางพระพุทธศาสนากับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนไทยพวน ตำบลทุ่งไธ้ง จังหวัดแพร่”
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย ๒๕๕๕
๑๘. เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนจังหวัดแพร่” สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ ๒๕๕๖
๑๙. เรื่อง “ลิลิตพระลอ : การเรียนรู้และจริยธรรมทางสังคม”
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ พ.ศ. ๒๕๕๗
๒๐. เรื่อง “ศาสนพิธี วิถีวัฒนธรรมไทย สายใยชุมชน”
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๗
๒๑. เรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด ในรายวิชาสัมมนาสังคมศึกษาของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ พ.ศ. ๒๕๕๘
๒๒. เรื่อง “การตรวจชำระพระไตรปิฎกและการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ใบลานฉบับวัดสูงเม่นอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่”สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๘
๒๓. เรื่อง “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดแพร่”
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๔. เรื่อง “ผลการพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในรายวิชา วัฒนธรรมไทย”
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๕. เรื่อง “แนวคิดและรูปแบบการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา”
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๖. เรื่อง “อาหารพื้นบ้าน: กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ”
สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ พ.ศ. ๒๕๖๐
๒๗. เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนบนฐานธรรมของภาคการศึกษาและพระสอนศีลธรรม”
สถานภาพในการทำวิจัย : นักวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๐
๒๘. ชื่อเรื่อง “วิสาhekจักสานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่าย

- เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” พ.ศ.๒๕๖๐สถานภาพในการทำวิจัย: นักวิจัย
๒๙. ชื่อเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์: การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดเชียงราย” พ.ศ. ๒๕๖๑
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการวิจัย
๓๐. ชื่อเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์: การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง” พ.ศ. ๒๕๖๑
สถานภาพในการทำวิจัย: นักวิจัย
๓๑. ชื่อเรื่อง “การบูรณาการเรียนการสอนในรายวิชาสัมมนาสังคมศึกษากับการบริการวิชาการสู่สังคมนิสิตคณะครุศาสตร์”
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๒
๓๒. ชื่อเรื่อง “การบูรณาการเรียนการสอนกับการวิจัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการบริการวิชาการ : กรณีศึกษา ตำบลเด่นชัย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่”
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓
๓๓. ชื่อแผนงานวิจัย “การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา”
สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓

๗. ผลงานวิชาการอื่น ๆ

๑. หนังสือ “วันไหว้ครู” รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางฉวีวรรณ สุวรรณภา และนางสาวอรอนงค์ ววงค์ พิมพ์ที่เมืองแพร่การพิมพ์ จำนวน ๗๐๐ เล่ม ๒๔ หน้า
๒. คู่มือ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน. รวบรวมและเรียบเรียงโดย พระมหาสิมรัตน์ สิริธมโม และคณะ.ห้างหุ้นส่วนเมืองแพร่การพิมพ์. ๒๕๔๖.
๓. บทวิชาการ เรื่อง “ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ “ครู” คือผู้สานฝัน” ตีพิมพ์ในนิตยสารสาระวิชาการ ธรรมทรรศน์ ISSN ๑ ๕๑๓ – ๕๘ ๔๕ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมีนาคม – มิถุนายน ๒๕๔๕ หน้า ๕๖ – ๕๙
๔. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและชุมชน” ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่ ISBN ๑ ๖๘๕ – ๕๑ ๔๐ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๖ ประจำเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ๒๕๔๕ หน้า ๕๓ – ๖๔
๕. สารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการให้การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา ๒๕๔๒” ตีพิมพ์ในนิตยสารสาระวิชาการ ธรรมทรรศน์ ISSN ๑ ๕๑ ๓ – ๕๘๔๕ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หน้า ๑ ๐๓ – ๑ ๑

๖. บทความเชิงวิชาการ เรื่อง “คุณธรรมของผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรในวิชาชีพกับการพัฒนาการศึกษา” ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ – เมษายน ๒๕๕๖ หน้า ๒๒-๒๕

๗. ฉวีวรรณ สุวรรณภา, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ บทความวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มวิทยาเขตภาคเหนือ” การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑ วารสารพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม เล่ม ๒ ISBN 978-616-300-116-0 กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

๘. เกรียงศักดิ์ ฟองคำ อรอนงค์ วุวงศ์ และฉวีวรรณ สุวรรณภา. (๒๕๕๘). “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”. **สำนักบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Journal of Graduate Volunteer Centre**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๗- ๓๘. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๙. ฉวีวรรณ สุวรรณภา. “การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิดในรายวิชา สัมมนาสังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”. **วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มจร. Journal of MCU Peace Studies** ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑-๑๙. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๐. ฉวีวรรณ สุวรรณภา และชลธิชา จิรภักพงค์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนจังหวัดแพร่”. **วารสาร Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social Sciences**. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๑๘๐-๑๘๙. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๑. ฉวีวรรณ สุวรรณภา และพัฒน์นรี อัฐวงศ์ “ลิตพระลอ : การเสริมสร้างการเรียนรู้และจริยธรรมทางสังคม”. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙) : ๕๒ – ๖๐. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๒. ฉวีวรรณ สุวรรณภา.พระครูภาวนาเจตยานุกิจ, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดแพร่”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๗๙-๑๙๑.

๑๓. เสริมศิลป์ สุภเมธีสกุล ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ. “ลักษณะการผสมผสานหลักการทางพระพุทธศาสนากับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนไทยพวน ตำบลทุ่งไธ้ง จังหวัดแพร่”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๒๒๖ – ๒๓๒.

๑๔. พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ , ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ชลธิชา จิรภักพงค์ และพัฒน์นรี

อัฐวงศ์. “แนวคิดและรูปแบบการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา”. วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม
– มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๙๒- ๒๐๗.

๑๕. พระราชเชมการ, พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวณโณ, พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์,
ฉวีวรรณ สุวรรณภา, รวีโรจน์ ศรีคำภา และ นวัชโรจน์ อินเต็ม. “การสืบค้นการจัดระบบการ
อนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณของวัดและการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ใน
ท้องถิ่นของจังหวัดแพร่”. ใน : การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๒
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น. (วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑๓๒๔ – ๑๓๓๘.

๑๖. ชลธิชา จิรภักพงศ์ ,ฉวีวรรณ สุวรรณภา, “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างจิตสำนึกความ
เป็นพลเมืองดีของเยาวชนบนฐานพุทธธรรมของภาคการศึกษาและพระสอนศีลธรรม”วารสาร
มหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๗. ฉวีวรรณ สุวรรณภา ,อรอนงค์ วุวงศ์ ,เสริมศิลป์ สุขเมธีสกุล, “อาหารพื้นบ้าน:
กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ ” วารสารสันติ
ศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๑๘. Chaweewan Suwannapha, Chonthicha Jirapukkapong , Panya Sunanta,
Phrakrupadphromres Chotiwaro, “Buddhist well-being Model for better qualities of
life in Chiang Rai Province”The 10th International Buddhist Research Seminar
“Nan: The City of Buddhist towards Dhamma &World Heritage” :15 May 2019
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College : 15
May 2019

๑๙. Chaweewan Suwannapha, Chonthicha Jirapukkapong , Panya Sunanta,
Phrakrupadphromres Chotiwaro, “Buddhist Monk’s Well-being: Development of a
Buddhist Based Well-being Promotion Model by Community Public Health Integration
for Better Life Qualities in Chiang Rai province” The Journal of the International
Association of Buddhist Universities (JIABU). Vol. 12 No.1 (January – June 2019) :
364-384. (TCI กลุ่มที่ ๒)

๒๐. ชลธิชา จิรภักพงศ์ ,ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ปุณยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร, พัฒน์นรี อัฐ
วงศ์ “วิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (WMS Journal of Management Walailak University). Vol.8 No.3 (Jul – Sep 2019) : 63 – 74. (TCI กลุ่มที่ ๑)

๒๑. ชลธิชา จิรภัคพงศ์, ณวีวรรณ สุวรรณภา, ปุณยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ “สุขภาวะพระสงฆ์: การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง”วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, Silpakorn University ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๖๒(TCI กลุ่มที่ ๑)

๒๒. ณวีวรรณ สุวรรณภา, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ “ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดแพร่” รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ MCU Nan Congres IV พุทธเกษตร: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ๙ กันยายน ๒๕๖๓ : ๙๖๒ – ๙๗๒.

๑. ชื่อ นายเกรียงศักดิ์ ฟองคำ
Mr. Kriengsak Fongkam

๒. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย –

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำ /หัวหน้าสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- ป.ธ. ๗ สำนักเรียนวัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร
- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
- M.A. (Philosophy) มหาวิทยาลัยมัทราส ประเทศอินเดีย

๕. หน่วยงานที่สังกัดและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เลขที่ ๑๑๑ ต.แม่คำมี อ.เมือง
จ.แพร่ ๕๔๐๐๐ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๕๘๕, ๐-๘๖๔๒๐-๐๐๖๕

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๖.๑ ชื่อเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
แพร่ ต่อพฤติกรรมการสอนพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข
วิทยาเขตแพร่” พ.ศ. ๒๕๔๓

สถานภาพในการทำวิจัย: ผู้วิจัยหลัก

๖.๒ ชื่อเรื่อง “การติดตามผลบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่” พ.ศ. ๒๕๔๘

สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการวิจัย

๖.๓ ชื่อเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
ในวัด จังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๔๘

สถานภาพในการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๖.๔ ชื่อเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และพระสังฆาธิการ ผู้บริหาร
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต มจร.วิทยาเขตแพร่”

สถานภาพในการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๖.๕ ชื่อเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม
ท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”

สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ

๖.๖ ชื่อเรื่อง “คุณภาพการบริการของสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”

สถานภาพในการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๖.๗ ชื่อเรื่อง “กระบวนการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยในโรงพยาบาลแพร่”

สถานภาพในการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ

๖.๘ ชื่อเรื่อง “การสืบค้นการจัดระบบการอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณของวัดและการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของจังหวัดแพร่”

สถานภาพในการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ ผศ.นวัชรโรจน์ อินเต็ม

Asst.Prof. Nawatrose Intem

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

- ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ
- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓. ประวัติการศึกษา

- ป.ธ. ๖
- พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา)มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

๔. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- (๑) ชื่อเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๙
สถานภาพ ผู้ร่วมวิจัย
- (๒) ชื่อเรื่อง “กระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๕๘
สถานภาพ หัวหน้าโครงการ
- (๓) ชื่อเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๕
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
- (๔) ชื่อเรื่อง “บรรยากาศที่มีผลต่อการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๔
สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย
- (๕) ชื่อเรื่อง “ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” พ.ศ.๒๕๕๘
สถานภาพ หัวหน้าโครงการ

(๖) ชื่อเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดแพร่ต่อ
พฤติกรรมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” พ.ศ. ๒๕๔๖
สถานภาพ ผู้ร่วมวิจัย

